Digitized by Google

Ex Bibliotheca
Coll. Rom.
...iet. Jesu

R. BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE V. E. II
8M
45 A
27
ROMA

A-27

Rdo et Amantissimo Fratri
M. Eduardo Reyns, ex Colle-
gio Leodiensi Anglorum eunti
Romam, se demississime commen-
dat Georgius Heser Germanus
Authoris Discipulus. Ingol-
stadii 11. Novemb. 1631.

[illegible]

Digitized by Google

2 2
32.

Digitized by Google

845.A.27

ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

PRAENOBILI, AC STRENVO
Domino, Domino

IOACHIMO ENZMILLERO,

De, & In Kirperg,
WINDHANG, PRAGTALL,
ET SAXENEGG,
S. Cæſ. M. Conſiliario, &
Regiminis Inferioris Auſtriæ Provinciarum,
Aſſeſſori &c.

IOANNES BISSELIVS,
è Societate IESV,
S. D.

L*ibellus iſte, qui* Viennam *ad ſinum Tuum* (*Prænobilis Domine*) *tanquam in Portum, abnavigat; ſi Poëta foret: Tecum multa fortaſ-*

ſe loqueretur; quibus Tu ſecurâ credulitate nunquam inſiſteres. Nam, quid vulgò, Vatem inter, & Figulum, intereſt? quorum ab utroq;, QVIDVIS EX QVOVIS, *utcunq; libuerit, fingitur & diffingitur?*

Nunc meus hic Labor, Carminum abſtinentior, plerumque Proſâ ſimplice ſtylum deducit: ac, ſiquid exſpatiatur nonnunquam Rhetorum Amplificationibus; nihilominus vulgò tam adſtrictâ Veritate *ſe cōpeſcit, quàm* Solutâ *ſermonis libertate diſcurrit.*

Et, ut Fidei, ſub religione ſuâ peccare verita, ſpecimen capias, in ipſa ſtatim opuſculi fronte: Sepone, quæſo, tantiſper, IOACHIME, *Palatinas curas: & agnoſce, quæ Ti-*

bi

bi ſcribo. Videbis; etiam procul Apolline, me DELPHICA *tamen, ac Certa, fari: dū acceſsûs ad Te mei cauſſas, ac Merita Tua, delibo.*

TV *noſtræ* SOCIETATI, *iam indè propemodum à puero, ſtuduiſti; non litterîs tantùm & diſciplinarum hauſtu: ſed affectûs cuiuſdam interioris, penitúſq; combibiti, Succô; qui frequenter (namque memini) familiaribus etiam colloquiîs exundans, amiciſsimè ſe profunderet, ac ſapore quodam efficacî etiam audientes imbueret.* TV *eiuſdem Inſtituti Collegiîs aliquot, fortunísque domeſticis, ſolertî Themide, promovendis; Prudentis Iuſtitiæ Tuæ ſic Rudimenta exercuiſti, ut iam tunc Emerito*

Veteranóque Labeoni par eſſes.

Tuæ *tunc Doctrinæ dexteritas, etiã* CAESAREAS *aures; ac mox* VIENNAE *oculos implevit. Quare Maieſtatis, quæ in Forô Terrarum ſumma eſt, Conſiliis admotus; & Auſtriacorum Regiminũ diverſis immiſſus Curis, ſic Eruditionem & occupationes Moribus immiſcuiſti; ut Pietatis interim ac* Cœli *recordareris: & mortales, de* IVRIS-PRVDENTIA *malè ſentientes, credere cogeres; In Hominis* IVRE-CONSVLTI *Sacrario,* ASTRAEAM *hodie non* Fabulã *eſſe, ſed* Veritatem. *Ideo, neq; nunc* VIENNAE, *nec olim* LINZII, *quamdiu illic eras, prætermittebas; Sacris, ac Religionibus, & inter has,* Societati, *bene impenséq; velle.*

Quæ

Quæ mihi, ſi vel ſolà daretur; colendi Tui cauſſa grandis offerretur, atque ponderoſa; ab homine Societatis, Virum, *Religionis huius eximium amatorem, impenſius honorari.*

Privati verò tituli ad Te, (etiam è longinquo) obſervandum, longè plures; & in cumulum, nullô numerô caſtigandum, excurſuri: niſi meminiſſem; Epiſtolã debere me, non, Librum ante Libellum, ſcribere.

Quoties equidem Tuorum decorum recordatione (quod ſæpe fit) mulceor: ſemper Fortunæ Tuæ, magis tamen Indoli, gratulor: quâ non Tibi ſoli prælusiſti, ſed Mihi quoq; profuiſti. Vetus, & ab un-

guiculis adhuc cereis, repetita notitia : tum, Patriæ *communis aura : convictus atque contubernij ſocietas indiuulſa: Studiorum propemodũ fraterna (& hôc ipſo dulcior) æqualitas : Otiorũ perinde, ac negotiorũ, familiaris mixtura : maiórq; , quàm inter Pyladem Oreſtemq;, Arcanorum fides : Deniq;, Vita totius prorſus Academicum conſortiũ; vix me quidquam Ornamentorũ Tuorum ignorare ſinunt. Iiſdem diu in Hortis, eaſdem Spinas, eandem Roſam, tractavimus. Intervenerunt his, Tua Tuorúmq; in Me, ac meos, beneficia, digniſſima vel Olympicis Aris; niſi ſuper illas, etiam in* Pulvere,*ſcriberetur. Quorum omnium tamen Merito-*

rum,

Digitized by Google

rum, ſemper apud me princeps punctum tulit, Tua Vita: *quæ Adoleſcētiæ meæ lubricū (fortaſſis alioquin in præceps iturum) ſaluberrimis Exemplis, & Viuo Virtutum retinaculô, validè coërcuit. donec, ità Numine placidùm diſponente, Te* Iuſtinianus, *ac poſt hæc, Curia: Me* S. Ignativs, (*Teipſo currentem ſtimulante*) *ad ſe pertraxit: in Superis olim, quod ſpero, recomponendos. Ac ne poſt iſta quidem, epiſtolarum innocens ac ſyncera, inter Nos, alternatio quieuit: cùm Tu, tantorum à Tribunalium diphtheris, non grauareris, ad Codicillorum Meorū vilitatem deſcēdere: cùm neminem hinc ad vos euntium, temerè prætermitteres, cui nō re-*

rerum mearum deſiderium, ſollicitâ indagatione, teſtatum relinqueres.

Vide proinde, IOACHIME; *quot nodis, Gordiô intricatioribus, obſtrictus* TIBI; *quot Nominibus, Domi natis, Peregrinæ gentis* ICARIAM *meam, Tibi debeam? Genus ſcripti, fortaßis nec Gratum omnibus, ideóque Patronô fulciendum: nec omnibus Ingratum, propter humani genij Curioſitatem; quæ ſæpe Nebulas aliquas mavult, quàm, Meridiē; &, Errare non faſtidit, dummodo Divinandi campum, per Vocum ignotarum ambages, occupet. Non ſemel inter nos, per ſollemnes Iulij menſis Vacunas (nam probè recordor) iſtum* CLAVIS *indigum, ac pa-*

ne

ne Myſticum ſcribendi Ritum, agitabamus. Is ergò nunc demũ, ex adytis ſuis, ſed timidè, fortaſſéq; non ad votum, procedit. Quantuluſcunq; tamen Labor; ad alium non debuit ab Auctore, quàm ad TEIPSVM, *rectô Dedicationis tramite, proficiſci: vt primos Styli fructus ille præcerperet, qui pæne radicem illi vitámq;, & (ſi quis eſſet) Succum, dictâſſet.*

Admittes proinde fronte nõ aversâ, Pudicam, neque ſinè Verecundo Velo apparere audentem, ICARIAM. *Nunquam tu, nec ab iſtis quidem Muſis, alienum ſupercilium portâſti. &, quid* Alienũ *dico? Etiam in Penetralia quõdam intrâſti; nec Latiô tantùm, ſed etiam Hellade con-*

ſpicum, Maronis Hippocrénen, & Tullij fluenta, uſq; ad Coronam & Laurum, bibiſti. Quis ſcit; an non etiamnū, à TRAIANO *tuo digredientem* TE, *Secundum & alterum* PLINIVM, *poßint ſubinde Pugillares & ſylvæ noſtræ, redivivâ voluptate vellicare? ut* Sanctum *cenſeas* furtum, *aliquid interdum Negotijs ereptū, Bonis litteris dare; quod mox fortiore nervô Curiæ reſtituas. Certè quidem vel ideo Nomen tuum* ICARIAE *Veſtibulo præfixi: ut ſcirent Intrantes; iſta geſtorum breviaria* DOCTIS *potißimùm, & Occupari ſuetis Lectoribus, id eſt,* TIBI, *Tuiq; ſimilibus, eſſe ſcripta: quippe, qui nôſſent,* Intelligere *plura, quàm,* Legere. ILIBESSVM

igi-

igitur Tuũ, ſi volvere vacabit, Cognoſce: ſi nõ vacabit, ſaltem ne Obliviſcere. Satis Tibi Lectus *ero; ſi, Animo vetere, commendatus ac* dilectus. *Vale. Ingolſtadij, Calend. Maij. Anno M. DC. XXXVII.*

LE-

LECTORI

SALVTEM, &, LVCEM!

IAm antè pręmoneo; Fore non paucos, qui ad primũ hujus Operis aſpectum, exclamaturi ſint; SATYRAM eſſe, vel, acerbum DENTEM! &; LVSINIAM, trans mare Britannicum volantem, in ICARIAM commigrâſſe.

Quibus equidem diffiteri nolim; ſubinde me ſceleratum in ſęculum ſtomachari: Noviſq; ſub nominibus, Veterem Cenſorinum introducere. Nego tamen, & ad ravim uſque dejero; SATYRICON Auctori unquam in mentem veniſſe. HODOEPORICVM, nec

aliud,

aliud, ſcribebam: quod, qui Rutilio priſco, qui Iodoco Syncero, cęteriſque recentibus, licuiſſe patienter fert; idem & Noſtra ferat. quod certè faciet, ſi Conſilij noſtri cauſſas audierit.

Fuit ante quinquennium inter amicos quidam, quem VERSIVM, conturbatîs legitimi Nominis elementîs, toto libro nuncupo. Is, exactione multiplici, tunc maximè calamo intentũ, rogavit; ut ITER, quodcunque memoriæ inſediſſet, Romano ſtylo retractarem; quod, mediô inter plenam Hiſtoriam, & ſtrictos Commentarios inceſſu, ſpecimen otioſis daret; quidnã, exactâ viâ lõgiore, per

per compendiũ in memores ceras referrent. Parui tãdem, multas inter occupationes: &, quantulum horæ ſubſecivæ permiſerunt, obſecutus ſum; non tam rerũ neceſsitati, quàm Amicitiæ, quotidie aures obtundẽti: ac proximum, quod ſuſceperam, ITER conſignãdum arripui; magìs VERSTII votum, quàm Iudicium meum, aſſecutus: cuj plura procul dubio, politioráque debebãtur. Intrà Nominum quidem Tenebras, ſed nihil extra Veritatem, inceſsi.

Quare deſinant ſuſpicaces interrogare; Fictorémne potiùs, an Hiſtoricum, profitear? QVOD VIDIMVS,

QVOD

Digitized by Google

QVOD AVDIVIMVS, oculati
auritiq; teſtes produximus.
Et leguntur in hoc Libello
non pauci, præter POLAL-
TVM & THEANGELVM ſu-
perſtites; qui me, ad Scru-
pulum uſq; Veracem, con-
fitebuntur. Vindicare me
quoq;, à figmẽtorum nota,
poſſunt quædam hinc in-
dè Vilia, protritáq;, ac vix
Narrationis moleſtiá pro-
merentia. Quæ tamen i-
deo non faſtidivi: quoni-
am SIC, nec aliter, geſta;
Veritatem, ſi negligeren-
tur, jam aliquo fulcro de-
ſtitutam reliquiſſent.

Nolim tamen uſque a-
deò hæc ipſa Vilia quiſquã
æſtimet; ut non abjectio-
ra, magíſq; proterenda fa-
tea-

ſeatur, Hypogææ antra, Anemonis adulterantem Vxorem, ſcabioſiſsimi Alitophili Tamiam & Amaryllidem, ac ſiquid aliud, Maris è ſpuma natũ, nunc aut olim, omni algâ projectiùs ſordeſcit. Libidinum enim argumentîs, ut nihil vulgatius, ità nihil conculcatius, eſſe poteſt.

Vidéris, antequam Lectionem ordiaris, à me CLAVEM poſcere, ad ICARIAE pandendas Fores. Ignoſce mihi, Lector: non habeo, non poſſum dare. cum BENNONE, in vndas projeci: ac, ſi roges, In quáſnam illas? In ICARIAS; quę omnibus Thalaſſographis ſunt notiſsimæ.

Super-

Supereſt unicum, quô te juvem: ICARIAE ſcilicet chorographica Tabula; quam etiam adijcio, limitibus, urbibus, fluminibus, atq; ipsîs adeò Gradibus, diſtinctiſsimâ. Vnicæ Vrbis, aut Amnis unici propriô deprehensô nomine, ſi deinceps ſitum ſitui, locúmq; loco contuleris; jam totam Provinciam occupaveris. Quin, ſi Geographiā vel eminus ſalutâſti, Globum accedis terreſtrem? & intrà Gradum 49. & 50. indagas, quæ Terrarum hujc ICARIAE reſpondeat? Ego pro te Homeri Pediculos, & Ariſtotelis Euripum, depaciſcor; niſi difficultatis nodum, adhuc ante Noctem,

Digitized by Google

extríces. Ergò Tabulæ felix eſt aſſecutio.

Sunt alia quædam, Locorum Perſonarúmq; extra Chorographiā, nomina; quæ pæne vix ipſe ſatìs teneo. vereor, ne effluant!

In his nonnulla, commutatìs duntaxat litterulìs diſturbata, deprehendi poſſunt; ſi ſcrutaberis. Ejuſmodi ſunt, *Verſius*, *Polaltus*, *Ilibeſſus*, *Arcondus*, *Alcorus*, *Therulanus*, *Lucianus*, *Hiſtor*, *Pilſia*, *Brigenorma*. Quid vetat, *Pilſiam*, tibi fieri Lipſiam? *Arcondum*, Conradum? alia aliter reperiri?

Sunt quædā, mediæ cujuſdam moleſtiæ; Puta, *Synan-*

Digitized by Google

andron; quem, Virorum ſacram cõgregationem, licet interpreteris. Sic *Lithodia*, Saxonia : *Tripolis*, Praga : *Laura*, Carthuſia : *Athenæis*, Ingolſtadium: *Pelicani Lyceum*, Dilinga, tibi fiant.

Vltimæ molis & operis ſunt cætera: in quibus ſuadeo, Conjecturis utaris; & Divinatorem agas. Sede, & unguem rode: cúmque omnia diſpexeris; ſic in Pagella ſeparata; ſi placet, ſcribe.

Annibal Aquilonaris. Quid ſi, Rex Svecus? aut fortaſse Dux Vinarienſis? aut alius?

Alaricus. Quid ſi, Guſtavus Sudermannus? aut alius

alius ex poſteris Alarici?

Leontarchus. Quid ſi, Rex Bohemiæ, propter Albi Leonis Inſignia? aut Comes Lövvenſtainius? aut quivis alius?

Neachilles. Quid ſi, Invictiſſimus Dux Tillius? aut Pappenhemius? aut Tãpierius? aut alius?

Eſſaus. Fortaſſe, Monachꝰ, aut Religioſus alius.

Eſſaarchus. Forſitan Religioſorum gubernator.

Druida. Fortaſsis Canonicus. aut Sacerdos, non-regularis. *Sic in cæteris.*

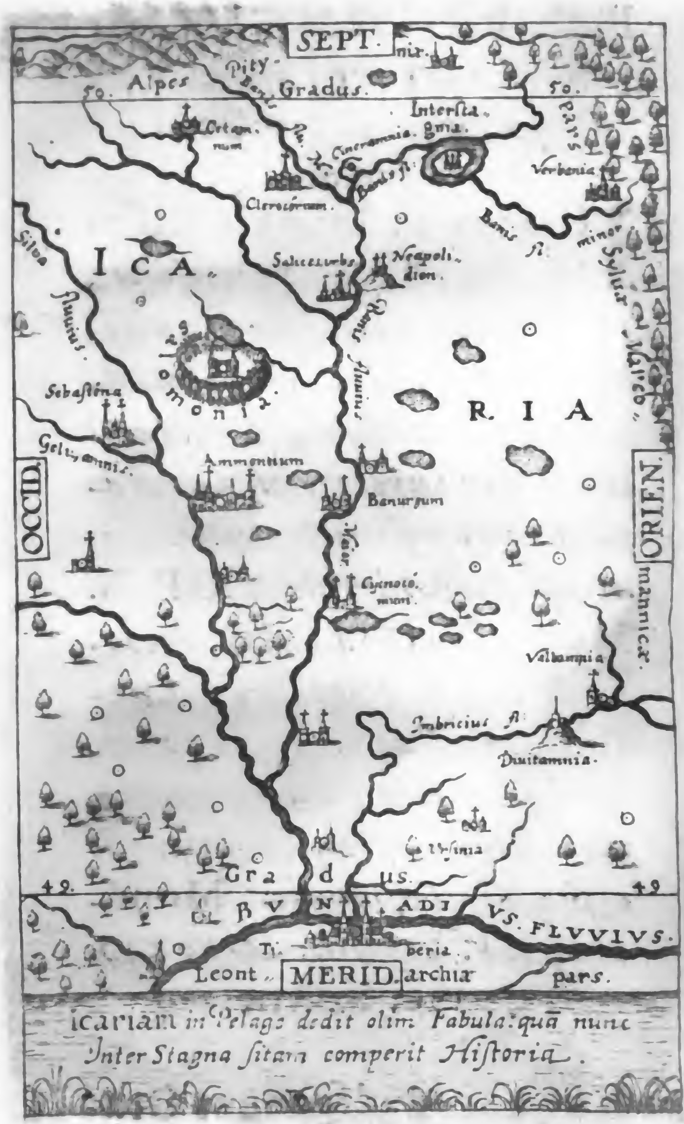
Iámq; vale, benevole Lector; & meô in his Labore, tuóq; Intellectu, felix perfrûere!

FA-

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS, SOCIETATIS IESV, per Superiorem Germaniam.

ICARIAM P. Ioannis Biſſelij, *Soc:* IESV *Sacerdotis*, *Cenſorum iudiciô luce publicâ dignam*, *Ego* VVOLFGANGVS GRAVENEGG, *Societatis* IESV, *per Superiorem Germaniam, Præpoſitus Provincialis, acceptâ ab Admodum* R. P. N. MVTIO VITELLESCO, *Societatis* IESV *Præpoſito* Generali, *poteſtate: Typîs publicari permitto; Facultatémque meô chirographô, & impreſſô officij Sigillo, munio.* Monachij *XV. Aprilis. Anno* CIƆ. IƆC. XXXVII.

Wolfgangus Gravenegg.

Digitized by Google

ICARIA.

I.

Cùm nos Tiberiâ gladius Aquilonaris Annibalis ejeciſſet; ſedes incertas, & hoſpitia diverſa quærebamus. Mecum erant Verſius & Polaltus, antiquæ bonitatis ac fidei comites. his, inter ipſa profectionis initia, quartus acceſſerat Beryllus mercator, nec vitæ nobis ſocius neq; viæ, niſi in brevitatem, & paucas horas.

Statim, ſuperatis montibus, qui Bunadij fluminis ripam ſiniſtram inumbrant, in alieni Solis meridie calere cœpimus: cúmque propter rivum, neſcio quem, ſedentes interjungeremus, ex aquarum fuſcâ pæné-

que ſerrugineâ tincturâ didicimus, nos jam in ICARIAM eſſe delatos.

Eâ tempeſtate Icarienſes propemodum omnes, obſequium nutans ac venale circumferebant: & in ALARICI adventum arrectâ ſpe, plus Aquiloni, quàm Aquilæ ſtudebant. At nos tamen, in tantâ regionis & incolarum mobilitate, cauſſæ bonitas, ac Cœlum (commune Innocentibus tegumentum) ſolabantur: neque dubitabamus, per obſeſſa militaribus præſidijs itinera, medij intrepidíq; procedere.

2. Quærentibus, propinquante jam veſpere, ſitis & laſſitudinis aliquod fomentum; in villa, quam Vrſiniam nominant, ultrò præſtò fuit diverſitor. is, humanitate non ex-

exſpectatâ, præſtolantes ante ſtabulum tecto ſuccedere coëgit: & ſucciſarum arborum truncis duobus, in ſupplementa ſellarum, advolutîs, in veſtibulo domûs conſidentes juſſit acquieſcere.

Et ipſe quidem linteo præcinctus purulento, de tigno, geminis furcis impoſitô, vitulum jugulatum ſuſpenderat: quem in perendini nuptias, neſcio quas, lanius ſimul & caupo, præparabat.

Ad nos autem, paternam vicem impleturus, Filius impubes hybernaculô progreſſus, puer duodecénis conſolari feſſos viros cœpit, quatuor ſimilagineis prolatis panibus, & hordei decocti acidiſſimô ſuccô: cujus nihilominus Sextarij pretium duplex erat Seſtertius.

Facilè fuit, Citò ſatiari, præ-

ſertim nauſeantibus. Igitur, convaſatione factâ; Quantum deberemus? rogare cœpimus: ac didrachmam exigenti hoſpitæ (quæ & ipſa tandem ſupervenerat) Beryllus, comes noſter, nummum aureum exprompſit, omnium onus ſolus relevaturus: cauſſatúsque eſt, minutiore monetâ conſultum non fuiſſe, ſe tum feſtinantem, tum Viatorem, gravari.

Sed negavit interveniens paterfamilias, Aurum ſe de manibus Tiberienſium capturum. ſi aliud dare non poſſemus; quoniam via ſupereſſet ingens, ſe potiùs ſymbolæ nobis inducias indulturum, quàm metallô pretioſô ſpoliatos ad incitas redacturum. cùm præſertim tantum æris gravioris penès ſe non eſſet, quantum Aureo redimendo exigeretur. redi-

reditum igitur noſtrum ſe patienter exſpectaturum: & ex iterato diverticulo pretium duplex unâ operâ accepturum.

Paſſus eſt ſatisfieri ſibi Beryllus; Auróq; recuperatô, & fide datâ, ſi rediret, Se & vetus nomen & novam ſymbolam unâ penſione deleturum, diſceſſit.

Atq; ille quidem, nobis valere juſſis, in diverſa, ſic exigentibus viæ rationibus, abijt: nec multò pòſt (vt deinde cõpertum eſt) à prædonibus interfectus, fortunæ flagitiô nunquam hucusq; Vrſiniam redijt. Hoſpes verò deceptus, facilitatem ſuam hodie alieno in tergo punit: & ad me venerunt, qui memorarent, Didrachmã neſcio cujus fugitivi mercatoris, in rationes ſuas intrâſſe.

3. Nos ex Berylli digreſſu, ad

ad triadem, numerum perfectorum, redacti, de Villa diſcedere: mox per agrorum obliqua feſtinare cœpimus. Sed viæ dux Verſius, quamquam Icariæ cæteroquin itinerúmq; non rudis, identidem exerrabat: & (quod credulis neceſſariò contingebat) in erroris conſortium, etiam me Polaltúmque pertrahebat. donec agricolam nacti Senem, &, ut apparebat, otioſum, illius auſpicijs ad militarem redire didicimus.

Is, cùm etiam non rogatus anteiret, ac miſericordem operam inſuper colloquij vicibus cumularet: ſuper ALARICO multa, plurimáq; ſuper NEACHILLE, ſciſcitabatur.

At nos ſermonum cautiores, quàm locorum, Seni curioſo, quæ viſum eſt, reſpondebamus.

Et

Et ille diſſimulationis noſtræ maturè ſatur, nobis longum vale dixit, jam in occaſum die properante.

Produxi ego de pera ſacratæ Ceræ amuletum, vitreis vtrimque orbiculis, & æneæ bracteolæ circulô, incluſum. Quod cùm Vetulo porrexiſſem, adjectô, Non ſolere nos beneficia, ſed nec poſſe quidem, pretioſiùs recolere; reliqua DEVM & MARIAM ei ſuppleturos: verſare ille inter manus munuſculum incepit. mox, curioſiùs per vitrum immiſsâ oculorum lippitudine, ſciſcitari; Et quid ergò intus conderetur?

Reſpondi; Cereum AGNVM. Cuj ille ſacrilegus; In arvo, inquit, proximò, Quindecim Oves, & ſex Agnos, nudiuſtertius paſcebam: & omnes quidem Lanigeros. Sed incurſantium

militum rabies & avaritia, nec unicum mihi fecit ſuperſtitem. Qui tamen, ſi reſtare vel Cereum AGNELLVM didicerint; ut ſunt ad novas poſſeſſiones auritiſſimi, timeo, ne cõfeſtim redeant; & cum hoc tuo Amuleto etiam Domum meã reliquam, ac me quoque unà, prædatores aſportent.

Igitur (quod pace tuâ fiat) etiam hoc ipſum donum tuum recipito. Cúmq; dicto, reddidit atq; abijt.

Non erat arduum ſuſpicari, Hæreſeos inveteratæ Senecionem, in ludibrio ſacrorum tam amaro, plus Religionis odiô, quàm direptorum metu, laborare: talémque itineris ducem atque comitem, plus in pectore Sinonis, quàm Achatis, habuiſſe.

4. Ceterùm, cùm progre-

de-

deremur, nullô jam ſemitam docente; in Vallem quandam obſcuriſſimam, ac præter hæc etiam nebulîs veſpertinîs humidam, incidimus. Vaporum originem excitabat uliginoſum Solum: & umbras, præter crepuſculi nocturni allapſum, duplicabant, utrimq; de mõtibus impendentes prædenſæ quercus. Nec ſciebamus errantes, quorſum tenderemus? Pedes quoque, jam antè laſſatos, mactabat inſuper mollis, & tantùm non cerea humus, incedentium veſtigia abſorbens

Ac pernoctâſſemus, ut reor, eódem loco, deſperatione ſoporati: niſi fortuitò conſpectus Puer paſtoritius, ad voces noſtras, de montibus in auxilium deſcendiſſet. Hic perplexos expedivit: & plurimùm jam avios, in viam reſtituit.

Agebat is ante ſe porcos aliquot, quos propiùs vallem eo die paſtos, nox in haras redigi ſuadebat.

Incredibile planè memoratu eſt, quantum in hoc puero oris, & garrulitatis eſſet. De ALARICO, de LEONTARCHO, de NEACHILLE diſputabat. &, quoties belli præſentis negotijs unguem infixiſſet; dici nequit, quàm nequiter & Satyricè de ſingulis argumentaretur. Centuriones, Duces, Tribunos, aláſque & manipulos, memoriter nominabat: ac peccata militiæ ſingulorum, tanquam ex Numinis & Nemeſeos tabulario, recitabat.

Denique; Quid vultis? inquit Puer. Icarum in ICARIAM, & Helenam ad Menelaum, redire, Fatum eſt. aliter, citra mundi ruinam, ne ſperet Pulvinar

vinar ſuum PAX alma Imperij!

Dubitare nos coëgit inexſpectata Decreti hujus forma, In pueróne Paſtor lateret, an Impoſtor?

Sed Verſius tandem ad nos; Nolite, inquit, mirari. Icarienſium omnium hic eſt genius. Salem habent, ſuo quiſque in modio: atque utinam ſaltem minùs nigrum! Sed hi, quantum in profanis ſapiunt, tantum eos delirare videbitis, quoties ad orthodoxa Sacra ventum erit.

Nam à *Luciano Lemannico* ICARIA nuper pleraque infatuata, non unum Augiæ ſtabulum fovet, quod uno anno nullus Hercules abſolvet.

Placuit illicò verborum Verſij periculum facere. Igitur ego, quod ab ruſtico Sene pigrum munuſculum, ceu negle-

ctum, receperam : id offerre jam Puero cœpi, ſenſim ad villam ſuam deflectenti : gratijs adjectis, quòd is noſtrum commodum ſuo labore ductúque promoviſſet.

Hic puer, detecto quidem capite, junctáq; in dexteram meam ſuâ dexterâ, ſignificavit; ſibi donum placere. Sed mox non peritiùs, quàm Senecio, ſciſcitatus eſt; Quid eſſet illud, quo donatus eſſet?

Inſtruxi ego breviter ignorantem: & Polaltus noſter interrogans adjecit; Sciretne, Romanâ pietate, Cruce frontem ſignare? Soleretne orare DEVM? Salutare Dei genitricem? profiteri ſolemni voce Religionis duodenos articulos? colere Tutorem Genium? & id genus non pauca, in cumulum.

Viſus eſt paſtorculus in tot

quæ-

quæſtionum nodos Alexandri ad Gordium compendiô: Vnóque reſponsô, tanquam gladiô, interrogata ſimul omnia abſcidit, cùm diceret, NESCIO. Polalto multùm mirante, puer; O mi, inquit, ô domine: noli ex nobis hæc talia quærere: non ſunt iſta fori noſtri, non tractationis paſtoritiæ.

Nos greges armentáq; numerata, ducimus ac reducimus. quæ altiora ſunt, altioribus relinquimus. In iſtis, quæ tu proponis, Cives & clauſi mœnibus oppidani, negotientur! Nos ruri, ſicut omnium liberi, ſic omnium ſumus incurij. Ità diſceſſit.

Videbatur mihi parvus nebulo dicere; QVAE SVPRA NOS, NIHIL AD NOS!

5. Vehementer in hæc Polaltus

altus efferbuit, piæ indignationis motu, non magis abeuntis Pueri cruditatem in divinis, quàm commune tunc regionis malum, Sacrorum ſocordiam, exſecratus. Et; Hi (exclamat) hi Sectarum fructus, hæ vindemiæ ſunt peſtilentium labruſcarum! ut jam (ſi ſuperis placet) impunè CHRISTVS, impunè Cœlum, quod tamen ante oculos pendet, neſciatur!

Et cujnam alij hoc tantum, tam imane Sacrorum odium, ſi non Luciani doctrinis, tribuam? Cujus cùm tertia quæque vox ſit, EVANGELIVM! EVANGELIVM! & (ô probrum!) REFORMATIO! nihil ad mores tetrius, nihil ad divinorum curam nocentius, excogitatur. Hujus ſceleſtô decretô, jam mortalitati Peccare non tantùm licitum

tum, ſed planè etiam Lex eſt, & ferrea Neceſſitas.

Hac opinionum medullâ Senes primùm ac majores, intus & in oſſibus implentur: poſtea matres etiam cum lacte, patres cum pane, in ſuorum pueritiam venena transfundunt.

Hinc, Rectiora doceri, tanquam urticam fugiunt, delicatiſſimæ Opinionis inſvefacti roſis, & Sardanapali plumulis incubantes. Taprobanen citiùs in Thulen, quàm Lucianicis imbutū erroribus animum, ad recta ſenſa, transportaveris.

6. Immò, inquit Verſius, ſi ſcires, quàm ijdem ad hoc ipſum in Pueritia ſuâ docendâ, pervigiles ſe præbeant: ut meritò pro miraculo ſit, Puerum tuum tam paſtoriè ignorātem eſſe. Docent certè: ac fateor,

Pra-

Pravè quidem illi, & ad prava: ſed tamen mediusfidius, accuratè. Ter quavis hebdomade; nonnullos autem apud populos quater, non modò pueros puellásque, ſed omnino, quidquid Minorennium cenſu æſtimatur, & in his etiam adultiores, convocant. abſentiam, quantumvis unicam, mulctis objurgant: conſtantem negligentiam vel proſcriptione, vel inſuper confiſcatione; plerumque ſaltem Infamiâ, quæ honeſtis pro morte eſt, publicâ traducunt.

Docentur porrò in conventibus per Muphtos ſuos, indefeſsè ſtrenuéq;: neq; probrum eſt, Ignorâſſe, ſed, Ignorantiam perennâſſe. Quæſtionibus certatur & reſponſionibus, contentione tantâ, quantâ vix pro & contrà Agrarias, in Romano quon-

quondam foro; Ciceronibus adverſùs Rullos, & Rullis in Cicerones declamantibus.

Premunt verò præ cæteris ea Religionum capita cardinésque, in quibus ECCLESIAE Lucianus obnuntiat. Adultos porrò, vſque ad perfectionem magiſterij, ea ſcire adeò eſt decretorium; vt doctrinæ Lucianicæ examine & exploratione, etiam Nuptiæ vel approbentur publicè, vel repulſam ferant. Hic conjugiorum lapis eſt Lydius: quem donec Sponſorum uterq; Muphtis exhibeat, poſt acerrimam quæſtionem; cœlibatu, toriq; ſuſpendiô, tanquam Tullianô carcere, macerantur. putant enim (& verè) talem vt plurimùm fore prolem, qualibus orta parentibus prodierit. Atque hæc Muphtorum eſt Lucianicorum ſolertia. No-

Noſtri, prô dolor! quantum in hoc plerumque ſudant? Frigére dicas illos, in medio labore. Quotus enim quiſque erudiendæ ad pietatem pueritiæ operam vel ipſe ſumit, vel ſumptam ab alijs adjuvat? Etiam illi, qui tempus impendunt, vigorem non impendunt: dexteritatem (operum omnium caput) negligunt: ſeveritatem aut laxant, aut ultrà modum, impatientes intendunt, nullâ nervi mediocritate. De abſentiæ ignorantiæq; pœnis, altum ſilentium; & punire, tyrannicum putant; puniri verò, libertatis nequaquam Chriſtianæ. Interim nec ad præmiola quidem diſcentium, tanquam piſciculorum eſcam, confugiunt: & munuſcula, iuventuti utique parabiliſſima, timidiùs (pæne dixerim,

rim, avariùs) quàm Elephanto ſtipem, porrigunt.

Fac tamen, Omnia fieri. ubi autem nonnunquam doctrina? ubi dictio, parvulorum auriculis accommodata? Quotuſquiſque illic, inter Hyacinthos & Narciſſulos aliter loquitur, ac loqueretur inter Pythagoras aut Platones? Alta humilibus, Theologica infantibus, theoremata vix natis, ſubtiliſſima viſcoſiſſimis adhuc cerebellis, non dicam ingerunt, ſed, intonant; &, quid mirum, ſi ſimul etiam terrent? ſi confundunt? ſi cum nauſea pertæsóſque dimittunt? Qui tamen ipſi, ſi, ad audientium captum demiſsâ rhetoricâ, dicerent; ſi cum Pullis (quod ajunt) ſimpliciter pipirent, cúmque Paſſerculis pipilarent; jam illa Orationis induſtria, tenerio-

ribus

ribus aptata ingeniolis, ferret ſecum tempore pretium: & ſemina rudibus injecta glebis, quantumvis minuta, ſenſim in culmum eniterentur. Nunc, vt importuni doctores, ab non-intelligentibus non audiuntur: à peritis & prudentibus contemnuntur: à cæteris affectu dubio deſeruntur. Ità patiuntur, quod ſolent parùm felices Medici; qui, cùm diem totum dictando aſſidendóque inſumant, interea diætam prætermittunt: & adversùs morbum abſq; ſucceſſu pugnant.

Interim inficias non eo; Raritatem auditorum, ad frugis ſterilitatem ut plurimùm vehementer conferre Cadunt enim animis noſtri Druidæ, quoties in vaſto gurgite tam raros vident nantes; ac ſcilicet ad doctrinam ſuam, in magna populi

puli frequentiâ, tam infrequenter accedi deprehendunt.

Meminerint tamen Druidæ; Etiam his ipſis tam raris natatoribus, corticem deberi: & audientiam, quoties non habent, cogendam. Fatendum eſt, culpæ plurimum penès parvulorum parentes reſidére. Horum enim vel impietate vel incuriâ, juventus puerilior Catecheſin haud aliter, ac linguam Græcam Rudimentorum diſcipuli, oderunt. Monendi patres matréſq; ſunt, & objurgandi: Brachiúmque, quoties Verba non penetrant, armatum & profanum invocandum: ut pœnis ſaltem extorqueant præſentarijs, quod futurorum metu non poſſunt.

Et profectò, Calamitas eſt iſta, non unum in terras noſtras ALARICUM, nec unum At-

tilam,

tilam, ſed, quidquid à Septentrionibus flagellorum naſcitur, commerita; Tam negligenter à Majoribus formari filiorum mores.

Quod minimum eſt; SCIRE ſaltem parvuli diſcant, ſi nondum FACERE tenerior ætas permittit!

Hoc naturæ jura Parentibus præſcribunt: hæc lex eſt, nullâ relaxatione mitiganda. QVOD GENVERIS, Cœlo primùm, deinde etiam Terris & Tibi genuiſti. Quæ eſt igitur nequitia, ac certè quidem ſtultitia, In eo totum eſſe, ut proles Numini quàm maximè diſpliceat?

Ecce! arbuſculis modò protuberantibus, Cœlum aperimus & ventum, umbrîs noxijs circumquaq; repurgatis ac recisîs, ut proceritatis rectæ

liber-

libertatem nanciſcantur; nec in ſtolidas curvaturas creſcens frondium ætatula declinet. Vitulum, alvo modò effuſum, vetamus à matre diſcedere; ne temerè cúmque noxâ laſciviat. Pullos, ab ovo recentes, non illico gallinis eripimus, neque vagari ſine tutela temerè concedimus; ne in ſpolium milvio cedant. Et quid vultis? Omnia tenera, quoquo modo noſtra, curamus, ut ſub regula noſtra ductúque adoleſcant. Solam HVMANAM progeniem, tanquam totius *Naturæ* partum ſpurium, ſibimetipſi ſuíſque vitijs relinquimus: &, Recta nec ipſi doceri volumus, nec noſtros docere.

Summa querelarum mearum hæc eſt; Ab ipſiſmet Parentibus plerumq. liberos ſevocari diſtinerique, quò mi-

nùs

nùs adeò neceſſaria (quid enim Æternitate Deóque majus?) maturè ſcire aſſiveſcant. Id igitur rigore magiſtratuum extorqueatur, id urgeatur, id lege ſanctiſſimá premitor; Vt ad CATECHESIN filios vel ipſi comitentur, vel per deſtinatos deducant. Nec erubeſcant comitatum genitores, genitricéſque; quippe non infrequenter eorum dictaminum magnam partem inſcij, quorum ſcientia pueris inſtillatur.

Quæ, cùm de omni univerſim Pueritia declamem; de Paſtoritia tamen & villicâ, puteni etiam Stentoris ac præconum voce, ad uſque ravim intonanda. Non enim dici poteſt, quàm hæc plebecula (non minùs tamen CHRISTO pretioſa, quàm ſanguis patritius) divinorum ignorantiâ, tanquam

ali-

aliquo Præſcriptionis jure, paſſim utatur: &, priuſquam interitûs ſui cauſſas ſciat, negligenter intereat.

7. In Alpibus Italicis, patrũ noſtrorum memoriâ, adoleſcens paſtor repertus eſt; qui precari quidem ritè doctus, quid tamen crederet, aut quid ſupra ſe coleret, penitùs ignoraret. Itaq; Soli, tam ſurgenti quàm occumbenti, quoniam radiîs ipſius nihil ſpecioſius, nihil dignius invenerat, bis quotidie genua ponebat. huic adorando precem Dominicam, & DEIparæ ſalutationem, quinquies pronunciabat.

Hoc in Italia monſtri repertum eſt: quid novi adeò putem, quòd inter Indos Peruanos, non ità procul ſede Iulienſi, prodigioſius aliquid, noſtrâ ætate, prodierit? Ibi

barbarus, idolis ejuratîs, baptiſmum & Chriſtum, ſed non & legis noſtræ precandíq; ſcientiam, memoriter acceperat. Quæ ruditas ut convaleſceret; hominum deſertô conſortiô, ſaltus inter & montes pecora cuſtodire cœpit. Erant hæc Camelis orientalibus non abſimilia. Cum hiſce brutis, q̃d exſpectares, niſi, quotidie magìs ut ipſe quoq; obbruteſceret? Tandem pecudum ſuarum unam, advertit ſingulis diluculîs, neſcio quid taciturnum muginari. Videte, per ſuperos! novum damnatæ ruditatis correctorem, & Balaami redivivam aſinam! Admotîs auribus, deprehendit, articulatè pronunciantem beſtiam, quidquid prece Dominicâ, Salute Angelicâ, Symbolóq; Apoſtolicô clauditur. Quid ſperatis?

quo-

quotidie eadẽ & diu ex pecude audiendo, tandem didicit barbarus. inauditæque eruditionis fidem fecit, repentina ſtolonis hominis ſcientia: vitæq; & morum ſancta civilitas induta.

8. *Hæc Verſius, Polaltò* ſtupente, narrabat: me verò etiam credente laudantéque. Sed plenis interim ruinis præcipitata nox, omnia ſemitarum diſcrimina ſuſtulerat: ibamúſque, amiſſo calle planiore, per viam militarem, cotibus quaquaverſum aſperatam: quas regionis illius indoles, etiam diurno viatori moleſtas, objectat. Quoties impegerim, impactúmq; cum gemitu retraxerim pedem; infinitæ foret arithmeticês, numerare.

Accedebat huic malo fames atrox, & elaſſati corporis ſuccidua debilitas. Ad extremum

etiam collapſus ſum, fallente per lubricum & ſaxa veſtigiô. Sed Caſus, ſuperûm beneficiô nonnunquam ſalutaris, me etiam recreavit: & (quod in ruina paradoxum eſt) erexit.

Cùm enim in juniperetum, viæ imminens, cruentatos lapſu digitos impegiſſem: Ex flamma, quod ajunt, Cibum, & ex vulnere medicinam, petivi. Statímque cultrum eduxi reductilem, quem in uſus extemporales mecum ab uſq; Pariſijs geſtabam: & ab radicibus abſciſſô levi, ſed tamen fertili baccatóque frutice, decerpere juniperi grana, viréſque debilitatas & eſuriem conſolari cœpi.

Roboris tantum deglutivi; ut, quos hucuſque vix inſecutus eram, comites, eos jam longè præcederem.

9. Inter

9. Inter hæc jam etiã Luna nubium turbam diſſipaverat: quæ clariſſimô jubare ſimulac emerſit; ad ſylvæ deſinentis confinia Villam aſpexi capacem, ut apparebat, & ad ſimilitudinem amplitudinis palatinæ muratam. Hujus præluſtris candor fecit, ut eum mihi viæ terminum fingerem & blandirer Quietis itaque tantùm certus, quantùm cupidus, pro porta conſedi: ac, dũ comites à tergo relicti ſubſequerentur, ſicut manu juniperum tenebam, carmen ſum exorſus & canticum;

Quid nõ Empyrei faber theatri,
Terrarũmq; Saliq; machinator,
Quid non terrigenis, ſuos in uſus,
Omni creſcere juſſit in novali?
Multos Gleba inarata nutrit.
Annos

Et vivax ſeniū tulêre quidam,
Qui Bacchum Cereremq; neſcierunt,
Qui vitem ſegetémq; reſpuerunt.
Natura ſatis eſt, quod obviârit;
Nil ſat delicijs. Eget Voluptas,
Et cœli vorat, & maris ſaginas,
Sylvarúmq; greges; nec acquieſcit.
Frugales animas minutus implet,
Et quivis, ábacus. Stat orbe totó
Paſſim menſa parabilis famēti.
Quavis ſylva fit hortus, & viretum.
Ac vel juniperi frutex odorus,
Præbet ſemineci famis clienti
Cœnas, robora, canticum. Quid addam?
Poſt hac juniperum, Arborem vocabo

Vita-

Vitalē medicámq; , Melicámq;

Sic cantillantem , aſſecuti deniq; ſocij invenerunt: & inutilis exſpectationis errore deprehensô, de ſeſſione vanáque termini opinione, in viam reduxerunt. Ità , poſt bis mille deniq; paſſuum , ab eodem loco ad Arcem pervenimus, mõti, quod apparebat , perquam edito impoſitam.

10. **Divitamnia** dicebatur. Locus iſte diei primi labor; & curſûs meta , jam inde à Tiberiæ egreſſu , nobis deſignatus erat. Arci præerat vir nobilitatis equeſtris, Audifax nomine; perbonus, & in peregrinos præſertim miſericors. Cælibatum cũ omni familia (quæ maribus ſolîs conſtabat) colens, ad continentiæ ſuæ imitationem , non paucos ejuſdem

Et viuax ſeniũ tulêre quidam
Qui Bacchum Cereremq; neſci-
erunt,
Qui vitem ſegetémq; reſpue-
runt.
Natura ſatis eſt, quod obviâ-
rit;
Nil ſat delicijs. Eget Voluptas
Et cœli vorat, & maris ſagi-
nas,
Sylvarúmq; greges; nec acqui-
eſcit.
Frugales animas minutus im-
plet,
Et quiuis, ábacus. Stat orbe tot
Paſsim menſa parabilis famẽti
Quavis ſylva fit hortus, & vi-
retum.
Ac vel juniperi frutex odorus
Præbet ſeminecí famis clienti
Cœnas, robora, canticum. Quid
addam?
Poſt hac juniperum, Arbo-
rem vocabo

Vita-

Digitized by Google

tulêre quidam,
Cererémq; neſci-
unt,
etémq; reſpue-
t.
ſt, quod obvià-

Eget Voluptas,
& maris ſagi-
r,
es; nec acqui-
r.
as minutus im-
t,
s. Stat orbe toti
rabilis famēti,
hortus, & vi-
m.
frutex odorus,
famis clienti
nticum. Quid
m?
erum, Arbor
vocabo
Vita-

Vitalē medicámq;, Melica

Sic cantillantem, aſſ
deniq; ſocij invenerunt: &
utilis exſpectationis error
prehenſô, de ſeſſione van
termini opinione, in vian
duxerunt. Ità, poſt bis
deniq; paſſuum, ab eoder
co ad Arcem pervenimus,
ci, quod apparebat, perg
edito impoſitam.

10. DIVITAMNIA diceb
Locus iſte diei primi labo
curſûs meta, jam inde à
beriæ egreſſu, nobis deſi
tus erat. Arci præerat vir
bilitatis equeſtris, Audifax
mine; perbonus, & in per
nos præſertim miſericors.
libatum cū omni familia (
maribus ſolîs conſtabat)
lens, ad continentiæ ſuæ
tationem, non paucos eju

Digitized by Google

Et vivax ſeniũ tulêre quidam,
Qui Bacchum Cererémq; neſcierunt,
Qui vitem ſegetémq; reſpuerunt.
Natura ſatis eſt, quod obviârit;
Nil ſat delicijs. Eget Voluptas,
Et cœli vorat, & maris ſaginas,
Sylvarúmq; greges; nec acquieſcit.
Frugales animas minutus implet,
Et quivis, ábacus. Stat orbe totô
Paſsim menſa parabilis famēti.
Quavis ſylva fit hortus, & viretum.
Ac vel juniperi frutex odorus,
Præbet ſemineci famis clienti
Cœnas, robora, canticum. Quid addam?
Poſt hæc juniperum, Arborem vocabo

Vitalē medicámq;, Melicámq;.

Sic cantillantem, aſſecuti deniq; ſocij invenerunt: & inutilis exſpectationis errore deprehenſô, de ſeſſione vanáque termini opinione, in viam reduxerunt. Itá, poſt bis mille deniq; paſſuum, ab eodem loco ad Arcem pervenimus, mōti, quod apparebat, perquam edito impoſitam.

10. DIVITAMNIA dicebatur. Locus iſte diei primi labor, & curſûs meta, jam inde à Tiberiæ egreſſu, nobis deſignatus erat. Arci præerat vir nobilitatis equeſtris, Audiſax nomine; perbonus, & in peregrinos præſertim miſericors. Cælibatum cū omni familia (quæ maribus ſolîs conſtabat) colens, ad continentiæ ſuæ imitationem, non paucos ejuſdem

conditionis viros exemplô pertraxerat. Habebat ad ſecreta conſilia quendam patriâ Iuvavienſem, Alcorum nomine, cognomentô Riccium; Audifacis, ſicut auribus, ità moribus proximum. Tertius regiminis arbiter Agricolaus, nomine vultúq; Niger; ſed vitâ familiaritatéq; candidiſsimus. Familiam reliquam, minùs eminentem, recenſere minùs allaboro.

11. Nos Audifax, ut primùm adveniſſe comperit, & nomina quoq; ſingillatim per janitorem recognovit; ſalvere de feneſtra, per medium tenebrarum transmiſsâ voce, juſſit. Mox non exſpectatô, ac nec accitô quidem famulô vel comite, ſponte ſuâ per ſcalarum deſcenſum, in amplexus properavit noſtros.

Gliſce-

Gliſcebat tunc primulùm coorta ventorum importunior violentia: cujus flatu lumen, quod Audifax manu præferebat, extinctum, prohibuit hoſpitum advenarum vultus diſtinguere. Itaque, priuſquam facem repeteret; Vbi, quæſo, aut quis veſtrum trium eſt Hibeſſus? inquit. nam hic, ſi bene hominis nota deliquia in memoria habeo, primus in via defecit: & ob hoc hoſpitali dexterâ prior indiget, quâ erigatur.

In hæc Audifacis verba loqui ſtatim cœpi, méque & imbecillitatem meam profiteri; non memor interim juniperini fruticis, quem adhuc dexterâ gratìs retinebam. Igitur Audifax in ſpinas illius ſalutatricem manum impegit, & erinaceum eſſe ratus; Superi

(inquit exclamans) ſuperæq; ! ſervate me. Simul inter voces atque gemitus fugere inſtituit, hoſpitibus in ſtatione manentibus. & hoc iccircò; quia mures erinaceóſq; perinde, ac viperas, oderat.

Quem ego per opacam noctem, quà fas, inſecutus, ab extremâ denique veſtis laciniâ reprehendi, &; O mi, inquam, Audifax; ignoſce utriuſq; noſtrum errori; tuo, quòd animal nequam ſine cauſsâ fugis; meo, quòd juniperi aculeatum ſurculum obliviosſus attuli. Verùm, jam ecce, cum ſpinis omnibus abjeci; nec eſt, quare porrò nos exſecreris, nullô penitùs echinô horridos.

Simul, tardè credenti, narrare ſtatim incipio famis meæ Iliadem, & omnem deficientis in via vitæ hiſtoriam percurrere:

donec

donec perſuaſus, & inſtaurato per famulum lumini credulus, vidit pariter & juniperum humi afflictam, & manus omnium noſtrum innoxias, nec hoſtile quidquam portantes.

Tunc enimverò in noſtros etiam amplexus, & oſcula irruit; prehensóſque manu, in ſecundæ contignationis triclinium perduxit. Nec dilata cœna eſt, Foconij beneficiô; qui, veteris recordatus (credo) notitiæ, cùm me conſalutâſſet; in culinā, ſua tunc regna, ingreſſus, velociùs pæne coxit, quàm alius devoraſſet. Cœnâ refectos, & rerum Tiberienſium narratione excuſſos, Audifax in cubilia ſingulos ſua diſtinctáque deduxit. in quibus, poſt Numinis adorationem, recognitîs breviter diei geſtis, placidè acquievimus.

12. Poſtridie, multo jam Sole, tamen adhuc dormientes oppreſſurũ ſe ſperabat Audifax. Ad meum igitur cubile, digitorum alliſîs internodiîs; poſtquam mecum ravi ſubmiſſiúsque reſponſantem audivit; O, inquit, ô Ilibeſſe, noli terreri; Quòd enim largus jam dies eſt, ſcire debes, Solem hodie præproperè expergefactũ. Sunt enim hodie, quod ſcis, Calendæ Majæ: quas ego tibi, cum lucis primitijs, gratulor.

Egi gratias; laxatisq; foribus intromiſi. quem ille, poſtquam abſolutè veſtitum, & jam debito Precum officio imminentem, conſpexit; Narraturus, ait, tibi fui: ac ſingillatim de Calendis Maijs. Eas enim tum gentes aliæ, tum maximè vetus Gallia ſollemnes habuit. & reges illius, cùm anno toto deſi-

deſides, intrà conopea lecticariáq; tabernacula, cum muliérculis, deliteſcerent; nulli clientium, ac ne Soli quidem ipſi, aſpectabiles: hôc tamen die, ritibus anniverſariîs, in tribunal regníq; oculos veniebant. Quæ ſegnities, cæteris quoque cauſſis grave pondus adjecit; quò maturaret ECCLESIA, Zachariâ Pontifice (ſicut reor) interprete, in Pipinos & Carolorum familiam, Chilpericorum ſceptrum transferre.

Hæc, inquit, & horum ſimilia tibi, Ilibeſſe, etiamnum ſuſpicione meâ dormitanti, inſuſurrare paratus veneram; donec ſenſim perterebratæ, immò permullæ his narratiũculis aures, vigiliam diémq; admitterent. Sed tu, quod video, Demoſthenis etiam fabros antevenuſti. Proinde moram apud

pud te non ſacio; ſed ad Verſium & Polaltum tranſgredior. Poſt horam, ſi res feret, ſacrificare vobis, tam utiq; feſtâ luce, conceſſum erit. ad id in parato ſunt omnia.

Gaviſus ſum non mediocriter de hac Audifacis humanitate, tot inter curas ſe nobis explicante. mox igitur ad digredientem converſus; Ac maximè quidem, ajo, pro te ſacrificans faciam; ut, cujus ſollicita liberalitas etiam holocauſtum mercatur. Certè non ædes tantùm & ſaxum, ſed aram quoque præbes.

13. Atque ille quidem ad cæteros abijt: ego autem, Inſtituti more, per divinorum comentationem, ad ſacrificandum præparabar: donec conſtitutum tempus & miniſter afſuêre. Peractîs ex ritu cunctis

ex-

extrà ædem arcémq;, deducti, in montis ſupercilio ſtabamus: &, Audifacis præeunte digito, omnem loci ſitum circumquaque diſcebamus.

Erat, ab arcis præaltæ radicibus, altiſſimus inſuper in ſubjecta loca deſpectus; &, propter montis præcipitem abruptúmque decurſum, formidabilis: ut Alpis cujuſdam veriùs, quàm rupis, faciem præſeferret.

Ad montis pedem municipium jacebat, frequenti ſatìs domiciliô; ab occaſu in orientem Solem extenſum.

Medium ſecabat, à Septentrionibus defluens, amnis Imbricius, riparum tortuoſo flexu, alvei latitudine mediocri; planitiem, quantamcunq; perluebat, allapſu exhilarans; ac, præter Icariæ reliquæ genium, uberrimo gramine veſtiens. Idem

dem ad municipij caput, in bivium diviſus, Inſulam efficit, in linguæ propemodum humanæ figuram: cujus marginem undequaque procera populus, ex ordine conſitis ſtirpibus, coronat ſimul & umbrat. Aquarum Imbricij color in propinquo ferrugineus, eminus & ex alto conſiderantibus, atramenti ſpeciem exhibebat.

Tranſamnana læta maximè vernánsque planities; quantùm oculorum acies viget, in longitudinem. cæterùm latitudo montibus coërcetur; qui tractu propemodum infinito Marcomanniæ de finibus, ad occiduam plagam extenduntur. Superiora fluvij, majeſtate regionis eminent: unde paſſim, inter viridia cærulaq́, diſtantium ſylvarum, arces, oppida, caſteliáque, & urbes relu-

relucent; ſudô præſertim & innúbi cœlô.

14. Secundùm hæc in hortos & viridarium; deniq; etiam ad ovilia ibamus: ubi balantes, matrum deſideriô, decem agnellos, non tantùm numeravi; ſed, Innocentis Chriſti recordatione, etiam baſiavi. Quin & herbarum teneriorum, quantũ evéllere de propinquo potui, manipulum porrexi; donec reductas à paſcuis (jam enim meridies ingruebat) matres conſpexi. Tunc enim in eas agnorum tranſlatâ curâ, ad prandium conceſſimus, per Audifacem acciti.

15. In eo, cùm gratiſſima nobis accideret hoſpitis animoſa liberalitas; unum erat, quod me, nauſearum cæteroqui facilem, offenderet. Canis enim, Britannico ſimilis, cùm

cùm inter miniſtros adſtaret; ad tertium quemq; bolum meum, ad latus accedebat: & ſpumantes in gremium meum rictus inſinuans, ſemilatrante queſtu cibi commercium me poſcebat. Videbatur immurmurare mihi illud impudens; PROPTER COMMVNIA STVDIA! &; AMICI SVMVS, EX VNO SALIS MODIO.

Itaque rariſſimè negabam. At ille Gratiarum pullus, non inſtrenuè gratiam reponebat. Sive enim darem, ſive diſſimularem; ſalivâ uberi ſinum meum & veſtes implebat. donec Audifax advertit: qui ad me converſus, non ſine gratioſo riſu; Tandem, inquit, etiam potum da, Ilibeſſe; ſi abſolvere Canē meditaris. nam prudens cōviva, ſiquid impudenter vorat, verecundè ſaltem diluit.

Non

Digitized by Google

Non auſus ſum admonenti repugnare. Quamvis itaq; laqueum belluæ vel crurifragiũm non invidiſſem; tamen vitrum ei porrexi, plenum & vino Noricô ſplendidum. Quo ſtatim Canis animadverſo, rejecit in transverſa caput, non ſine murmure. deinde, cùm ego perſeverarem propiùs ori obtrudere; latratu clamoſiùs edito fugere per tricliniũ, tanquam fuſte carnificéq; imminente, cœpit.

Ridentibus omnibus, ego ſatìs habui, redemptâ tandem moleſtiâ, mecum tacitè demirari. quanquã enim non múltò poſt, iterum iterúmque in convivium hirſutus ille Pamphagus, rediret; &, veluti bonâ jam fide prioris repulſæ oblitus, analecta me poſceret; ſemper tamen, objectô monſtra-

ſtratóq; poculô, Cerberum depuli: ſic, ut inter arma vitrea mihi tandem Victor Hercules, adversùs canes Leonibus æquales, viderer.

16. Interrogare tandem auſus ſum eum, qui infrà me accubuerat; Ecquid in vitro Caninæ peſtis nataret? Atque ille; Nudiuſtertius, inquit, Foconium coquum importunitate non diſſimili frequentabat, oliarum tunc maximè curîs intentum. ad ultimum, cùm is negare cibum perſeveraret, olentem ipſius laciniam invaſit; ac lardo adipéq; pluſquam triſæculari perunctam, velut pinguedine fluidum corium, trahere morſu auſus, homini bilem movit.

Scis, In ſuo quemque cœlo Iovem eſſe; In aula ſolióq; ſuo Regem. hoc & coquus de ſe di-

Digitized by Google

dictum credidit; &, Audiſacis abſentiam vindictæ ſuæ ratus opportunitatem, in ringẽtis feræ fauces vitri craſſioris vaſculū, calidiſſimâ ex tempore undâ impletum, exoneravit.

Ab hac horâ canis vas omne, liquidúmque & humens, pro calido nimbo & hoſte, immò pro Exorciſmis & Diris, habet; ſi quidem alienâ propinentur à liberalitate. nam ipſe Lacte quotidie, notis in ſtabulis, ter paſcitur, ſponte lingere aſſvefactus: cujus ſub dulcedine nondum coquum ullū aut thermas tam inſvaves guſtavit.

17. Audiebat narrantẽ Verſius. itaque ridere, leviter intortîs labellis, oſtenſáque dentium albedine, videbatur; propter vindictam Foconij tam ſalutarem. Intrà ſtrophium tamen ſe preſſit; ne ingeſta modò

dò potio, per nares, immoderato gelaſinô, reflueret: id quod in Convivis non ſemel aliâs notatum, æternâ ſibi lege caverat. Quid enim illis effusè ridentium buccinis ineptius? quid immoderatâ ſalivâ fluentium ſtillicidiîs incivilius? unam eandemq; in fœditatem ſolidîs liquidísque concurrentibus: & infamibus in quadrã uſque ſtirijs dependentibus?

18. Fuit ad finem illatum ferculum, diei illius proprium; quo in medium locato, Audiſax; Ignoſcere, inquit, hoſpites, debetis, non mihi, qui maturè providi; ſed villicæ, quæ coagulatione tardior, inter tragemata deniq; ſubmittit cibum, quem eſſe promulſidem decuit. Spero tamen, ſaporis recenti bonitate, moram compenſatum iri. Si ergò

gò placet; cochlearibus, tanquam tragulîs, hunc lacum expiſcemur.

Placuit convivarum pleriſq; civilis invitatio, excuſationis tam urbanæ procemio præcõdíta. Et certè religio erat, Calendarum Maij veterem ritum, in iſtius ferculi novitate, præteriri.

Erat enim in paropſide fictili (quam à vaſta capacitate dicere Mare vel Oceanũ poſſes) Lac craſſum, laborioſâ tudiculâ diu multúmq; in coagula præparatum; ſubacidæ fugitivæque, ſed tamen adhuc pinguis ſapidæque dulcedinis. Injecerat fundo capaciſſimo ſolers villica butyrum ſuccidum, modóq; coactum, & floris lactei plenum, in teſſellas minutiores præconciſum. Harum aliquot, cùm, primo ſta-

tim

tim cochlearis jactu, Audifax educeret, ſciſſuram laudavit, &; Malo, inquit, piſciculos, quàm Cete: & fruſtilla potiùs, quàm fruſta probo. nam alibi, hoſpites (& inter Alpes maximè) butyrum inijciunt, cum pondere atque ad decempedas dimenſum. putes, te moles in æquora demerſas educere. Quãtò faciliùs in minutal & ſegmẽta teneriora redacta materies, intrà ſe lactis ſtillas combibit, gratiſſimo palati lenociniô? Proinde, ſi Maij Calendas amatis & initiatis; in viam hanc lacteam (quæ ruricolis pro Cœlo eſt) ſtrenui incumbite; ac ſi poteſtis, exſiccate.

Aggreſſi ſunt laborem plerique: ſed exſiccandæ patinæ tam vaſtæ nulla ſpes, quanquã expeditîs in opus hauſtris & co-

chlearium immanibus antlijs. In fundo potiſſimùm deſperabant, infinitô gurgite fatigati.

19. Iámque miſſionem etiam Audifax dare videbatur; cùm inter accumbentes jocoſior Agricolaus; Adhuc ſemel! exclamat. Quid, tentâſſe, nocet? Non ſemper in Prytaneo epulæ. Cras aliud cœlum, alia æquora: hodie, dum venti gratificantur, navigemus! Quæ cùm dixiſſet, ſtanneô invectus cochleari, (quod amplum, in vaſis medio natans, villica miſerat ad pigri lactis agitationem) tractu primo Mugilem piſcem capitoſiſſimum eduxit, viventem etiamnum; &, motu caudæ multùm inquieto, faciem oráq; viri conſpergentem.

Atque ille quidem externatus, cum pallore cochlear & prædam abjecit. Convivæ

autem, riſu propè diſſolutis illibus, ſciſcitabantur, de fraudis auctore. Sed id nemo fatebatur, quod nemini capital fuiſſet, utique poſt tam feſtivum inſidiarum eventum.

Iam enim Agricolaus, ſeditione lacteâ motîs inteſtinis, convaſaverat: ac mensâ digreſſus, in conclavi remotiore, neſcio quid, cum Iovis hoſpitalis bonâ veniâ, exſcreabat. Quem nos, illicò dictîs Gratijs, è triclinio ſecuti invenimus, tantùm non ſex menſium menſas nauſeantem: & cum mugilis veneno, (ſicut appellabat) infectum ferculum, omnéque Ciborum nomen damnãtem. Non ſolatia, non arbitros ſaltem admittebat: ſed, ejectîs omnibus, ipſe thalamô clauſus, totô ſtomacho pelvim implebat. Vix ſerò denique redijt;

nau-

nauſeâ pariter & mugile ſe levatum confeſſus. Ad extremũ etiam Foconio, qui ſe totius fraudis conſcium & auctorem fatebatur, ignovit; jus piperatũ priùs ab illius culina ſtipulatus. Quo ad reſtituendum ventriculum celeriter coctô illatóque, reſipuit pariter Agricolaus, ac revaluit: gratulantibus omnibus, quòd, tam præſentariâ medicinâ, venenum ad Divitamniam pelli ſoleret.

20. Secuta eſt epularum finem meridiatio modeſta; circúmque Divitamniæ foſſas & hortum lentior ambulatio: donec imminens jam veſpera ſtatas ad preces, atque ab his ſeriùs ad cœnam vocaret, & ſomnum.

Sic exactus hic dies, alios ex ordine non paucos habuit, ad eandem vivendi cærimoni-

am compoſitos. Nec Audiſacis nobis liberalitas, ſed nos Genio noſtro deeramus, triſtia ſemper, & ALARICVM, meditantes.

21. Has contractæ mentis rugas plurimùm aſperavit, etiam peregrina, quæ mox intervénit, barbaries, pæne juſtis poſtea tragœdijs functa: niſi, quòd cataſtrophen oculi mei non exſpectârint.

Ecce! pluvium primò cœlum, & via lutulenta, excurſiones (potiſſimum ſolitudinis levamen) nobis intervertebāt. Ergò ſtantes ante ora ſylvas, & camporum Tempe, ripa-rúmque & amnis gratiam, non licebat cominus libare. Tantummodo jejunô, pérq; nimborum nebulas corrupto, aſpectu paſcebamur. Inter hæc tam lurida ſpectacula, quid facerem aliud; niſi, cùm Rerum

non poſſem, Animalium ut naturas ſpecularer? ſine libris eram: numquid & ſine ſenſu quoque, vel experimentîs, oportuit? In quoddam igitur arcis impluvium ibam quotidie, ſeptentrionibus obverſum.

22. Illic ſub malè materiato tabernaculo Vulpes habitabat; captivitate jam triennij (quod memorabant,) utcunque manſvefacta. Quanquam, quid eſt aliud omnis vulpina manſvetudo, quàm doctior hypocriſis? Ego tamẽ hujc hypocritæ favebam; &, quodcunq; nactus eſſem, ſive nucleô, ſive pulpâ carnéque veſcum; id ante ora famelicæ, de ſummæ contignationis feneſtra projectabam. Atq; illa quidem, ad primos quoſque venientis incerta ſtrepitus, gannitu ſuo, furtivóque oculorum nictu, quid

vellet, prodebat; idétidem è latibulo, erubeſcenti ſimilis, lucē pariter ambiens atq; fugitans. cæterùm, quodcunque in alimentum objeciſſem, ſollicitudine pluſquam vulturinâ obſervabat. Prædam verò tū demum, cùm receſſum abitúmque reductâ feneſtellâ ſimularem, diripere ſolita, conſumebat.

Iámque nuces, & dactyli, cænarúmque reliquiæ, interciderant: cùm ego, aliorum inops omnium, obſipare Saccharum medicatum cœpi; quod in capſâ ſcrutariâ temerè repertum Foconius dederat. At illa ſubdola, non indelectata ſale Braſilicô; citiùs id, quàm pyrum, devorabat, ſurſum identidem reſpectans; &, ſive gratias relatura pro munere, ſive amplius mendicatura, diu libe-

beralitatem pretioſam adorabat.

23. Cùm, ecce, de repentè nec opinatus æris Campani concuſſus intonat: nõ ille creber, & ſtatô mallei allapſu ſonorus; ſed interruptus, illegitimúſque & triſtis, qualisque in ſubitis motuum civilium turbinibus auditur.

Superi, ſuperæq;! exclamo ego, ecquod medijs in imbribus repens incendium? (nam Incendiaria videbatur nola reſonare) relictáq; vulpe, in turrim Arcis per compendium evolo.

Ac per domum quidem ipſam, jam pridem diſcurrentium tumultum, & voces audio confuſas, Arma, Arma flagitantium. Simulac autem in turris faſtigium evaſi; jam illic collectos Verſium atq; Pol-

vellet, prodebat; idétidem è latibulo, erubeſcenti ſimilis, lucē pariter ambiens atq; fugitans. cæterùm, quodcunque in alimentum objeciſſem, ſollicitudine pluſquam vulturinâ obſervabat. Prædam verò tū demum, cùm receſſum abitúmque reductâ feneſtellâ ſimularem, diripere ſolita, conſumebat.

Iámque nuces, & dactyli, cænarúmque reliquiæ, interciderant: cùm ego, aliorum inops omnium, obſipare Saccharum medicatum cœpi; quod in capſâ ſcrutariâ temerè repertum Foconius dederat. At illa ſubdola, non indelectata ſale Braſilicô; citiùs id, quàm pyrum, devorabat, ſurſum identidem reſpectans; &, ſive gratias relatura pro munere, ſive amplius mendicatura, diu libe-

beralitatem pretioſam adorabat.

23. Cùm, ecce, de repentè nec opinatus æris Campani concuſſus intonat: nõ ille creber, & ſtatô mallei allapſu ſonorus; ſed interruptus, illegitimúsque & triſtis, qualisque in ſubitis motuum civilium turbinibus auditur.

Superi, ſuperæq; ! exclamo ego, ecquod medijs in imbribus repens incendium? (nam Incendiaria videbatur nola reſonare) relictáq; vulpe, in turrim Arcis per compendium evolo.

Ac per domum quidem ipſam, jam pridem diſcurrentium tumultum, & voces audio confuſas, Arma, Arma flagitantium. Simulac autem in turris faſtigium evaſi; jam illic collectos Verſium atq; Pol-

altum cum Foconio video, invadóq; &; Quid novæ, inquam, turbæ?

Illi mihi, quà Tiberiâ iter eſt, militum globum confertum monſtrant, jam Divitamniæ finibus, infeſto equitatu ſignísq;, imminentem. Quos ut vidi; Enimverò, exclamo, non eſt deſerendus amicus, etiam inter pericula ſua pretioſus. Videamus, ſocij, videamus potiùs, Audiſace noſtro quid fiat?

Dum perſuadeo, jámq; deſcendimus; in gradibus imis nobis Audiſax ipſe præſtò eſt, &; Nolite, inquit, plus juſtô terreri! Diſcrimen eſt omnium; ſed Alea diſcriminis mea ſolius. Verbîs tamen plus ſpero, quàm armis, confectum iri; ſi modò quieti vos, intrà vallum & arcem ſtetis, hoſpi-

tes;

tes: ac rem per ſuſpiria cœlo commendetis.

Quærimus nos ex Audiſace mali ſummam. At ille; Milites, inquit, ſunt, de caſtris Leontarchicis cũ perfidia prófugi: Centuriæ (niſi rumor mẽdax eſt) tres. Atque hi quidem nullius noſtrûm ſanguinem expetunt: Spolia duntaxat & direptiones fortunarum, volunt ſui juris eſſe. Quod ego cùm negem; tectis flammam, & agris vaſtitatem intermināntur.

Secundùm hæc curſu concito præceps in atrium devolat: domeſticos, &, ſiquid turbæ militaris in præſidio erat (ſanè modicô) raptim contrahit: armatorum partem ſecum ad portas jubet exteriores occurrere: partem aliam ablegat ad Arcis interiora defendenda,

24. Hîc ego, cum Verſio, Polaltóque, de clathris proſpectans, varios obſervo feſtinantium curſus ac recurſus; quódq; tumultibus ſubitis nativum eſt, alium ex alio clamorem audimus; cùm inter hæc æris Campani confuſum celevſma nihil ſe remitteret. Erat porrò concurſantium ſpectaculum perquam multiplex atque varium. nam hunc quidem gladius, illum ænea fiſtula, thorax ferreus alium, aut in capite galea; quoſdam in cerebro ratio, vel in pectore mens & animus defecerāt. Alium quempiam, jam dudū, non ſine furore ac ravi Arma acinacéſque poſcentem; vidi repentè vetuſto ebore pallidiorem, cùm darentur; tandémque etiam non diſſimulanter flentem, cùm ijs indueretur.

Cer-

Certè lacrymans ex tribuno rogabat; Satin' armatus ei videretur, atque tutus? & hoc cum gemitu, crebrîs ſingultibus interruptô. Hunc tribunus jurè irriſum; quoniam non miles ſacramentô rogatus, ſed arcis accola ſtipendiarius erat, in malam rem feſtinare juſſit.

25. Sed jam interim Audifax cum paucis, in medium prædatorū agmen eruperat: & ſolâ cauſſæ munitus bonitate, nullîs armis ſuîs, nullâ metûs ſignificatione, verbis paucis, at potentibus, ſic turmarū ductorem perterrefecit; ut arma minásq; omnes intrà vaginā recondexet: Pontem tantùm, & amnis Imbricij tranſitū, inviolatâ Divitamniâ, ſtipularetur. In has conditiones ictô acceptóque fœdere, Imbricium fugitivus equitatus; Audifax

autem in arcem, tranſijt; quò etiam armatos ſuos, ad prima valla occurſantes, reduxit; juſſos in diem poſterum expergiſci viriliùs: quippe, qui muliebriter timidi, Præfectū loco, vix ſeptem ſtipatum comitibus, adversùm tres prædatorum turmas emiſiſſent.

26. Ità reducto cum pacificâ victoriâ Audifaci, domeſtici ſimul & exteri gratulabantur. Sed ego Polaltúsq;, turris ſummam in ſpeculam dudum regreſſi, haud ità procul flam̄am ac fumantes villas cōſpicimus; nondum etiam horæ interpoſito dimidiô, ex quo Divitamniâ deſertores exceſſerant.

Diu miſericordes in ignota calamitate lacrymas conſumebam. & adhuc ſuper prandium (ad quod nos meridies coëgerat) incerta divinatio per

ac-

Digitized by Google

accumbentium ora vagabatur.

Adhuc ſuſpicionibus inter nos & conjecturis caſum ventilabamus; cùm repentè Lupus, jam non in Fabula, ſed Hiſtoriâ, præſtò eſt. nuntiatur enim; Vallamniam, ſtadijs quindecim à Divitamniâ disjunctã Arcem, partim flammâ, partim direptionibus evaſtatam, lamentari. Auctores cladis recenſebantur illi ipſi, qui Divitamnienſes ſollicitaverãt, prædones. hi nempe, deſperatis noſtrîs, alienas ex Imbricij tranſitu facultates quærebant. Vallamniam itaque profecti; cùm deſtitutam præſidiô cognoviſſent; fide virorum, ſua caſtra deſerentium, poſtulare tenuem annonã inſtituerunt. Eâ primùm in ſolidum negatâ, poſtea verò parciùs expeditâ; quoniam vinum omnes cel-

læ

læ abnuerant, fontanam tandem & aquationem popoſcerunt. Admiſſi vix denique, receptiq; atriô interiori tres (poſt armatas utique preces) ut primùm in arbitrio portam habuerunt; commilitonum univerſum agmen intromiſêre. Sic direptioni facta via; & ad talentorum duodecim ſummam, momentô pæne unô exportatum.

27. At his quidem facinore deproperato, fuga profuit; paratîs jam, ad primum calamitatis nuncium, è Divitamnia vindicibus: nos autem, meridio vix tranſacto, obſecravit Audifax; ut transgreſſi Vallamniam, certiora (quantùm ſalvîs capitibus liceret) cognoſceremus.

Illuc igitur, itinere non tam prolixo, quàm pluvio, profecti;

cti; in Ædem primò ſacram tranſimus. ubi Gigantis vaſtiſſimi Scapulam vidi, obviô de pariete ſuſpenſam: nec mentiar, ſi Verſij noſtri tres proceritates in ea fuiſſe dicam. Et idipſum Verſius, homo non breviſſimus, libenter modeſtéque fatebatur.

28. Exemptîs è templi ſacrario lipſanîs atque Calice (ne prædæ fierent religionum vel ignaris, vel contemptoribus) in arcem Vallamniæ transgredimur, ſuperi optimi! quàm everſam? quàm nudatā? quàm bonîs omnibus exſpoliatam? Ad ſummam! nihil illic, niſi diffracta conclavia, diviſas bipennibus fores, diſſectas cum ſeris ciſtas, ſparſas inutilium veſtimentorum quiſquilias, & laciniarū centum ſegmenta, p nequitiam diſſipata, repérimus.

29. Se-

29. Sedebat ſuper humilliſ-mum ſcabellum, paullò antè dives & nobilis, nunc autem ſuámet exul in domo materfamilias; ex antiquiſſimâ Rhodiorum gente prognata. formæ florem lachrymarũ ſquallor, eloquentiam creber ægérque anhelitus, humanitatis ſenſum inſperata & extemporalis miſeria, extinxerant. Aſſidebant ei nutrix & famulæ. de collo (jam torquibus nudatô) filiola ſaltem pendebat bimula; dexterámque pro armillis ereptis, vixdum infantiam egreſſus filius, ſimplici digitorum implicatione aſtrinxerat.

Matrona ſalutantium denique vocibus excitata; O mei, inquit, non hoſpites, ſed tantùm advenæ! nam in domo omnium egenâ, quid exſpe-

ćte-

ctetis? Hunc ipſum, quem videtis filiolum; hanc maternâ de cervice ſuſpenſam puellulam, poſteritatem & ſpem ſanguinis, infantiæ bullîs perfidi graſſatores exuerunt. Vix vitam, vix animulas, nondum maturas, in diei ſequentis lucrum retinuêre.

Sed minora ſunt hæc: non queror, (præſertim ſalva, quãtumvis fortunîs dejecta) non opes, non aurum, non ſupellectilem, non annulos (fœminarum gloriam) deploro. Satìs enim eſt magnifica, quæ ſatìs eſt pudica: multúmque poſſidet, quæ verecundiam non conſumpſit. Quanquam injuriam corporis vix effugi; cùm intrà parietinas veteres concluſa, tantùm à pudoris contumeliâ, quantùm à ſcrutantium nequitia ſolertiáq; abfui.

ſui. Sed abſui tamen, effugi, evaſi. Tori fides mecum incolumis aſſidet: quâ ſolâ pereunte, jam funditus occidiſſem. Et hôc unico nomine marito meo gratulor; cuj abſenti cætera, præter me, pleraq; planè perierunt. Sed ego, (quod já dixi) damnorum nihil accuſo; ad tribunalia neminem voco; repetundarum non poſtulo. Vnicô ſolô angor, ſacrorum detrimentô.

Nam, ecce, Pater meus, Eques nobilis, ex Syria, Amurathe imperante, quidquid in pijs Lipſanis magnum eſt & venerandum, ſecum extulit: atq; ex ijs nubenti filiæ parapherna conſtituit, auro faberrimè incluſa, gemmíſque decorata. Ea omnia, Terræ Sacræ paternæq; liberalitatis monimenta, unius momenti præda, unius violen-

tiæ militaris turbo difflavit & abſtulit. Quorum fures ego, tametſi fœmina, (& hôc ipſo minùs irarum potens) tamen ne Prædones quidem nominarem; ſi, pretio metallóque ſacrilegè retentô, mihi Sacros pulveres, cœleſtium contemptoribus nihil profuturos, reſtituerent. Id unum opto. Vtcunque tamen eſt: ſi queſtibus nihil proficio; ecce, etiam in hoc Superis acquieſco. Perſuadebo mihi, ab hominibus humanas opes, à cœlo divinas eſſe repetitas. Hæc dixit; &, in gremiũ depoſitô vultu, conticuit.

Sub quæ mirati nos ſumus matronæ virilē magnitudinem; mox in ſecuriora juſſam loca trãſgredi, q̃ppe ſolatiîs paulatim ſuiſmet reſpirantem, dimiſimus.

30. Divitamniam ad veſperum revertimur. Hôc in itinere,

nere, ad Imbricij ripas, NEACHILLEM ducem, ex Lycij teli vulnere, pridie Calendarum Maij expiraſſe, diſcimus.

Igitur in gemitum primò, mox in lacrymas effuſi; luctibus alternis indulgere cœpimus. nec tam extincto, quàm Reipublicæ toti, parētabamus; quam, à tanti propugnatoris funere, verum erat, animam agere. Atq; ego tunc quidem, (velut recentiore vulnere) ſtupidiùs, & cum ſilētio, dolebam.

31. At eâ, quæ ſecuta eſt, nocte; cùm, purgatô cœlô, ſiderū nitentem gloriam aſpicerem: ſolus, è reducto tecti culmine, ſilentij luctantis obicem fregi; & in hæc (quantum memini) verba contra Fortunam dolore laxatô, prorupi;

Ergò (exclamabam) ergò non ſola felicitas indulgentis

For-

Digitized by Google

Fortunæ ſavor eſt? etiam Calamitas, ut video, illius beneficium eſt? cujus uſuram, ſicut fugienti concedit, ſic optanti negare poteſt: ac, prô ſcelus! etiam ipſis miſerijs pretium conſtituit & invidiam. Quoties enim (fidē appello tuam, ô cæca, & ideo nequaquam Dea!) quoties contendi; ne vel ego NEACHILLI, vel ille Gloriæ ultimæ ſuperſtes eſſet? Nunc ille vixit, ego vivo.

Ac tametſi ſatis ille quidē lucidus, etiam in Occidente ſui Spiritûs & vitæ promicuit; interim tamen (quod nefas eſt) occubuit; ac, ſi mundi tenebris credimus, extinctus eſt, adhuc Veſpertilionibus impunitîs, & cum ſtridore volantibus. Quoties ego, ah, quoties illi cogitatione præſens, & animô comes, in caſtris, inter prælia, inter

ter mille diſcrimina, propè propior ipsâ loricâ NEACHILLI adhæſi? cùm dextrâ læuáque, & prorſum, ac retrorſum teſa ruerent? cùm ſauciatorum largô ſanguine, ſuóque vulnere reſpergeretur? cùm ille me præſenti parmâ, ego illum votîs abſentibus tegerem? cùm mille jacula, tanquam grandine congeſta, paſſim ingruerent, ſemper intrà perniciem, nunquam ad fatalem uſq; neceſſitatem cadentia? Soli jaculo Lycio, Neachillem parem non eſſe, Caſus grandis fuit,& cœli arbitriô indeclinatus. Quem utinam funeris conſortiò geminâſſem; nec, ignavâ per tãtum intervallum abſentiâ, transfugientis Fortunæ manibus permiſiſſem!

Sed demens ego, quare ſive Fortunam incuſo, ſive Fatum? Cul-

Culpam & Peccatum, atque etiam Scelus in crimen vocemus; neque privatum duntaxat & ſingulorum; ſed omniũ ſimul publicum. Si verum audire poſſumus, verum dicam! Non erat ampliùs NEACHILLE dignus hic Orbis: quem proinde, velut abſolutô indulgentiæ pensô, Sidera tanquam ſuum munus repetierunt. Itaque poſt hunc jam diem, tædet lucem, tædet humana, viventibus oculis intueri. Afflictam humi Superbiã noſtram, agnoſcamus aliquando, &, vel ſerò ſapiẽte pede, proteramus! Eviluimus: & unius morte, ſi DI fueramus, nunc verè Mortales ſumus: atque utinam non etiam mortui & conclamati!

32. *TERRA quid eſt, niſi fax? niſi magnus Carcer? & ampla Fabri-*

Fabrica ſentina? ſpiſſatáque
ſorde vorago?
Tædet, in hanc oculos deflectere; tædet, acerbos
Inficere obtutus: atque hôc tibi nomine grates,
Nox, ago, quòd lucem rebus ſubtraxeris, unâ
Involvens umbrâ ſpecies, formámq; colorémq;;
Et (quantùm nocturna licet per ſidera) cæcô
Omnia confundens, indiſcretóq; theatrô.
Quantùm non video, tantùm mihi gratulor! Vſus
Ipſe voluptatis dolor eſſet (ſi-qua voluptas
Eſt ſolida, Aſpicere, & nudô fulgore moveri)
Nec tamen hoc rerum eſt vitiũ, quod lividus odit
Faſtiditq; Oculus. pulcra eſt, & digna videri,

Sim-

Simpliciter ſplendens Natura, nec oblita fucis.

HANC tamen, in ſe formoſam, comitatus opacat
Tot ſcelerum, invidiáq; gravat. fit crimen herile,
Quod famulæ faciunt. Naturã infamat, & in jus
Ducit, obaratus Vitiorum ac ſordidus ordo,
Qui dominam ſtipat: pro queîs malè plectitur illa,
Cujus tota fuit, Culpas non pellere, culpa.

OMNIS ab aſcito macula eſt; cùm, nobilis in ſe,
Forma trahit nævos: primáque ab origine rectum
Quod fuit, ex vitio curvatur; & errat ab ipſis,
Quos capit excreſcens, annîs. Nil protulit in ſe
Diſtortum, aut pravum, tot rerum dædalus auctor.

Digitized by Google

Laudo Elementorum genium, confuſáque mixtô
Corpora; laudo Auras, Ignémq; & ſpumea fluctu
Aequora, & excoctô pretioſas littore conchas,
Gemmiferíque vadum Gangis; medicóq; virentes
Gramine riparũ, platanis umbrantibus, oras.
Laudo decus nemorũ, ſylváſq; & lata recenti
Rura ſatô, ac primâ fœtos Zephyritide campos:
Et, ſiquid minus eſt, majúſque, quod ubere fundat
Delicias cornû: quidquid vel piſce natatur,
Vel pedibus teritur, vel remige finditur alâ,
Cuncta probo; placet ipſe orbis, placet (arbiter Orbis
Alter) Homo, parvus tam magni Villicus Arvi.

33. Diſ-

33. *Diſplicet improbitas, & iniquìs præmia factìs*
Vel data vel pacta; ac Virtus, quaſi legibus, exul.
Quæ domus (oro) ſatìs tegitur bonitate? quod antrū
Sanctè inſpiratur? quæ Curia reſpicit Aequum
Tam vegetìs oculìs, quàm nummos? cujus in aula
Aſſentator, idem eſt, quod, latro publicus? aut quæ
Non regit, aut regitur vitiîs Reſpublica, pulcri
Nomine veſtitis? Quanquam Capita ipſa, fatemur
Innocua, & ſoliô digniſsima. Sed, nihil obſtat
Exitio ſani Capitis reverentia; tetram
Cùm ſemel imbiberint membra emorientia tabem.
Tu quoq; (parce pijs cum libertate querelis!)

Tu Divûm ſtirps, Relligio, quæ ſidera monſtras
Eminus, & portam reſeras, atque atria pandis:
Parvô hodie numerô, cæli ad penetralia ducis;
Nã malè tractaris. Minima eſt propè Cura Sacrorum,
Prima profanorum. Te jam non ultima tantùm
Pellit barbaries: Etiam illi (ah!) myſtica calcant,
Quorum debueras in dextra, & vertice, ferri.
Cætera quis memoret plebeja & trita, ſed umbrîs
Involvenda ſuîs, tenebroſa opprobria noctis?
Infinita ſeges Vitiorũ, & ſtupra, vel ipſo
Fœda ſonô, caſtã cogunt tranſcurrere Muſam.
Sint intacta mihi! ſint irreprehenſa, ſuiſmet

Con-

Confoſſa à probris! Satìs eſt, ſcelera eſſe, pudicìs
E Satyris etiam, atq; è liberiore querelâ,
Proſcripta. Ergò ori digitum opponamus----
Interea emigrare libet, libet ire (relictô
Zodiacô & terrîs mediocrî Sole recoctîs)
Vltrà Aequatorem Libycum, ſupráq; ſepultas
Antarctô ignotâ gentes; ubi nulla ſuperſunt
Nomina ſideribus, quáq; in ſe prona recumbit
Declivî Natura ſitu, dubiúmq; relinquit,
Terra ſit an Pelagus? quà ſe infans explicat Auſter.
Illis ſanè abdar populîs, alienáq; tutus
Tecta colam: Quoniam patriĳ pomœria juris

Non vires, non arma virûm, non ipſe tuetur,
Tot formidatus palmîs victricibus Heros,
Ille triumphator populorum, ille unicus horror
Hoſticus, & Domitor bellantis in aſtra Typhœi.
Ille quidem vellet, magnúmque in pectore fortî
Spirat opus: ſed, nempe ruit, quodcunque columnîs
Nititur humanîs. Opus eſt hîc cœlite fulcrô,
Divináque manu: quæ, dum ſua robora nobis
Aut negat aut differt, Succūbimus! & furit, intrà
Viſcera regnorum, mors Baltica; ſerpit Erinnys
Cimbrica, cum cancro Thetidis glacialis: & urunt
Vltimum in exitium, Borealîs robora flamma.

Quid

Digitized by Google

Quid? dubitem iratos Di-
vos? irata Tonantis
Fulgura cum Furijs capiti im-
pendere? Sit ullus
Vſque adeò in clades cæcus, vel
in omina, vates;
Vt conjuratos, in pœnam & ver-
bera noſtra,
Cœlicolas omnes nondum ipsâ
palpet in umbrâ?

34. *Si tenebris Lunam, ſi*
Lunæ ſidera, (fixum
Lege ſatellitium) ſi mundo, ho-
riſq; diurnis,
Titanis radios & amœni lam-
pada Solis,
Subtraheret ſcelere offenſus do-
minator Olympi:
Si vivis animantem auram, ſi
pabula menſis,
Si ſua Corporibus fomēta: quis
eſſe negaret
Projectum à Cœlo, conſecratúm-
que ruinis

Digitized by Google

Omne Hominū genus? Excidiū,
(quod nemo futurum
Ambigeret, nemo effugeret)
quis flere vetaret?
Nunc aliquid majus mortali-
bus abſtulit Ira
Numinis: Ereptum eſt, miſe-
randi funere fati,
Imperij, heu! columen. Ruit (ah)
ruit illa columna,
Cuj ſuperincubuit Reſpublica
ſanctior. Vno
In caſu, jacet omne decus; jacet
acre LIGATAE
MILITIAE robur, fulménque,
& gloria Martis;
Dum Lycij occūbit, NE ACHIL-
LES vulnere teli.
Et nondum in lacrymas, non-
dum in vicina fluenta
Liquimur, ad quorum cœperūt
Funera ripas?
Aut certè, dubitemus adhuc
(poſt fracta ſalutis
Car-

Carpenta) ire aliò, & Lacrymarũ excedere Valle?
SI Patria eſt, ubicũq; bene eſt; moriamur! & illuc,
Quò nos aſtra vocant, properemus! ubi inclytus armis
Ioſua, & in voto Iephtes, & in igne lagena
Terribilis Gedeon, cacóque in funere Sampſon
Clarus adhuc ultor, Machabaáque robora, fulgent.
His Ducibus Lux accedat NEACHILLIS; & Ipſe
(Siquà opus eſt) pro Sole micet, Nobiſque coruſcus
Affluat, & lætus! contrà Hoſti, ſævus & aſper,
Funereum rutilet; fiatq; à morte, COMETES!

35. Conſumptâ (immò verò reſorptâ) Lamentatione, dormire cœpi: laſſitudine mœſti-

tiáq; ſoporis altitudinem conciliantibus. Videbatur, ſecundùm quietem, aſtare mihi NEACHILLES, reverendâ canitie maturus, armîs aurô illuſtribus; & tibiam ſiniſtram, quà femori committitur, quaſi ſtellâ radiantem trahens. Hunc talem, tam in memoria hærentem, ſimulac aſpexi, multóque notum comerciô conſalutavi; ille leniter renidenti vultu; Noveris, inquit, Ilibeſſe, me nunc in arce munitiori, procul periculîs, collocatum; non jam ut propugnatorem, ſed, ut Ovatorem. nec eſt, quare contabeſcas, noſtri deſideriô vel funere. Vulnus enim, quanquam altè adactum, uni mihi lethum; vobis autem, pro quibus cecidi, ſalutem fovet. Scio tamen, nō priùs apud te verba mea fidem inventura; quàm, longè damno-

moſiore plagâ proſtratus ALARICVS, hoſtis meus, jaceat. Ille, ille mihi hodie nondum in pœnas maturus, poſt ECCLESIAE publica Funebria, ſuô parent abit exitiô. Dictorum pignus eſto; cùm Cruris mei, glande plumbeâ contuſi, particulam (meo munere) poſſidere cœperis, & admirabundâ tractare manu. Neque plura elocutus, multô in lumine valedixit.

36. Die poſterô, adultâ jam luce, expergefactus; cùm mecum Somnia retractarem; diſcuſsô mœrore, vultum diffinxi: ſolitáque reſumptâ alacritate, cæteris, poſt tam violentam diſpulſam triſtitiam, ſociabar. Idem & Verſius, ſolitô priùs contractior, faciebat; explicitâ veterem in amœnitatē fronte. Quid enim proderat,

intabeſcere mœrori, fata non exoraturo? Vel, quare diutiùs indulgeremus fletibus, neminem è morte reducturis?

Fortè, divinis ex more operati, per impluvium, Polaltô comite, redibamus: ac Verſius, ſturnorum, tunc in propinquo ſedentium, auditâ garrulitate, per luſum & mimum ſibilabat. Vix cœperat; cùm in ſuram illius, iracundô impetu, gallus irruit Numidicus; qui tum in atrij angulo pabulum quærebat. Ad quē inſultum reflexus Verſius, nihilominus pergit: & ſturnorum, ut putabat, imitationem exercet. Verùm Avis illa, jocorum immitis interpres, vehementiùs ob idipſum excanduit; &, cùm folle plenô rugoſum guttur inflâſſet, ſic, ut omnem videretur ſtomachum in ſtrumam collegiſſe: glocitare

re pæne cũ rugitu cœpit, peregrinâ prorſus & Africanâ inſaniâ. Neque primô ſatiata incurſu, in Verſij pedem iterum iterúmq; involat; donec tandem & tibialis laciniam, & pelliculæ partem de ſurâ illius, pertinaci morſu, abraſit.

Sub quæ Verſius dolore vulneris aliquantulùm efferatus, baculum (ſicut manu gerebat) exprompſit: ac, ne militiam videretur omnem, quam olim coluerat, perdidiſſe; ſtipitem è lege gladiatoriâ circumductum, capiti volucris illiſit. Gallus ergò, tanquam aconitô devoratô, confeſtim incertos in gyros demens circumagi; mox etiam corruere viſus, ſollicito percuſſori timorem injecit; ne cædis deinde poſtularetur. Sed ille nefarius & Numidicæ nequitiæ ales, ſimulatione paullò pòſt

abje-

abjectâ, Verſium jam digredi-entem, nihílque minùs exſpe-ctantem, etiam ultrò perſequi aggreſſus, adhuc vindictã ful-minabat. & furias erat, vt opi-nor, expleturus, niſi celerior alter, reductîs poſt ſe foribus, ex ingloriâ pugnâ Bellonã ſuã extricâſſet. Nihilominus gal-lus in Polaltum (qui ridens ad hoc uſque temporis arbiter ad-ſtiterat) iras effudit; Quiritiũ fidem, & ſubſidia ſociorum in-clamantem, propter conflictûs incertam aleam.

Spectârat interim omnia, per feneſtræ diaphanam ſpe-culam, Audifax: &, quantùm ex oculorum madentium fluxu conijci potuit, haud ſinè ca-chinno. Cuj Verſius cùm, me præſente, Gallo-Numidicum exponere bellum inciperet: il-le manu blandâ caput hominis utrim-

Digitized by Google

utrimque permulſit, & O; te nimis, inquit, indoctum inauſpicatúmque ſturnorum ſimiũ! quos dum æmulari ſtudes, in Milviorum vocem inſcius incidiſti. Sciſcitatur Verſius, &; Quid igitur? inquit: aut in meo tandẽ ſibilô quid arguis? quare mihi tam importunîs odiîs Libycæ volucres iraſcũtur?

37. Ad quæ ſtrictim Audifax; Hujus, inquit, hoſtis tui conjux gallina, ex puerperio præter ſolitum languebat, ante ſpatium ferè ſemeſtre. Sobolem ergò, recèns excluſam, in paſcua gallus ipſe deducere: teneros pullos in audaciam ipſe firmare: agmen ipſe regere cogeréque aggreſſus, proximum in hortum quotidie, cum infantia ſuâ, exſpatiabatur. Die quodam, neſcio cujus fraudéne an caſu? in ſarmenta, quæ ad

Digitized by Google

ad horti crepidinem temerè jacebant, incidit. eorum fortuitâ ruinâ tectus, dum intricatus hæreret; pullos ſuos per virgarum vimina tantùm intuebatur: Tueri namque nullâ vi, nullîs artibus poterat. Id odoratus prædator milvius, cum ſibilis primùm obvolare: tum alium ex alio pullum aggreſſus, fruſtrà fremente ſub virgultorum latebris patre, prolem tantùm non omnem eſt auſus diripere. donec, tardè notatâ ſibilorum frequentiâ, milvij rapinis ego quoque interveni: &, ſuſpicionis (quam jam antè conceperam) veritate deprehensâ, pipiones duos ſuperſtites, unà cum incarcerato virgultîs gallo, eripui. Hinc ergò Sibilorum illud odium immane: hinc memores avis iræ, in omni quantumvis ami-

cō

cô ſtridore prædatorem, & in omni ferè gutture milviũ ſuſpicantis. Sed tu, inquit, Verſi, ne ſinè præmio periclitatus in duello ſis: pro donativo tibi totum hoſtem habe!

38. Nec aliter fecit, ac dixerat, Audiſax: nam eodem adhuc die, menſis illatus gallus (quoniam tam lautam adventitiam etiam Audiſacis frater, modò Tiberiâ veniens, meruerat) nobis, ceu pugnæ conſcijs, riſum expreſſit. Erat enim, ex præſcripto culinarum, caryophyllis interpunctus frequentibus, ac præter hoc chartâ cærulâ involutus, tam preſsè ad pellem adſutâ: ut pellis ipſa videretur. Igitur Alemanica jactantes proverbia, in Verſium, galli ſymmachũ, pleriq; ſcom̃a ſpiſſabant, plebejum ſanè, pridémq vulgaribus dicteriis pro-

cul-

culcatum; Ex plagis illius & percutiếtis baculô cæruleſcere percuſſum hoſtem. Sed, quem cibum plerique ſannîs & naſi ſuſpendiis excutiebāt; illi, ſtructoris operâ diſſecto, ne dentium quidem tenus parcebant: donec totus abſumeretur.

39. Iam interim, poſt dierum aliquot nubila madidámque triſtitiam, cœli ſerenitas ſe reparaverat; & nativô rurſus ſplendore Majus, immaculatóq; jubare, radiabat. nec jam uſqueadeo inamœnū apparebat Divitamniæ exilium: cùm, ecce, ſubitò repetita latrunculorum excurſio, denuò tranquillitatem turbavit. Non jam contenti verborum mollitie, non Audifacis dulci Suadâ; res & Fortunas ab eo minaciter exigebāt. erátq; metus, ne à minis ad arma, vel arcis

ob-

obſidionem veniretur. Nos igitur, priuſquam deterior procella fluctuantes everteret; ac præter hæc, ut inutili ſarcinâ Patroni periclitantis onerariã levaremus: nos ipſos Divitamniâ, captô communi conſiliô, emovimus. Quod proinde feliciter eveniret! hoſpitali caſtellô tandẽ digredimur, Audifacis difficili veniâ atq; cõmeatu, incuſantis temporum iniquitatem: quòd invitos retinere non liceret; Ite, inquit, ite bonîs avibus! ne, dum hoſpitiô vos tego, ſimul exitio cõmuni nihil tale merentes involvam.

Inter hæc amiciſſimæ querelæ ſuſpiria, cùm invicem & nos beneficiũ pro merito celebrâſſemus, profeſſi, memoriam illius immortalem fore; per avia, minúsq; cõperta præ-

do-

donibus, itinera tendimus, adhuc matutinô tecti crepuſculô, ne cõſpiceremur. Placuit Verſio meo, conſilijs alijs omiſsîs; in Icariã, Septentrionibus viciniorem, feſtinare: id quod nec Alcoro quidem Riccio, comiti ducíque noſtro, diſplicebat.

40. Erat iter per loca paluſtria, lentum & luridum; donec, evictis laborioſâ contentione ſylvîs, ad camporum libertatem emiſſi ſumus. Tum enim expeditioribus (acuente præſertim viam Alcori facundiâ) non jam iter, ſed pæne voluptas fuit, tot prata vere plenô ridentia tranſcurrere. Ità nobis, propemodum incogitãtibus, ante veſperam urbs obtigit, quam volebamus.

41. CYCNOCOMVM dicitur, ab olorum quondam frequentiâ: nam hodie quidem anſeres ſoli ſu-

ki ſuperſunt; fugatîs incolarum quorũdam injuriâ raucóq; cantu cycnis. Adhuc tamen alluitur Cayſtrô ſuô (quamvis amiſsîs oloribus) hoc eſt, Banide fluviô; flexibus ſuis Icariæ pleraque vel ſtringente, vel illabente. dixiſſes inſidarum tunc urbium exploratorem: ità paſſim eas adibat & fugiebat. Ad dexteram colles, & montanæ ſylvæ oppido imminent.

42. Diverſorium fuit non pro exſpectatione; quippe macilentô ſcabioſóq; piſce cœnatîs, quem forſitan Sellularij faſtidiîſſent; ac juſculô prætereà cæpîs (nequaquam Aſcaloniîs) infatuatô. Nec tamen piguiſſet menſæ (quid enim non pretioſum eſt fami?) ſi ferculorum inſipientiam ſaltem hoſpitis amicior vultus, aut ſermo ſalſior correxiſſet. Torvum enim neſcie-

ſcio quid atq; caperatũ præ ſe ferebat. & illius omnis oratio, ſi quam tandẽ hoſpitum crebrior interrogatio emendicâſſet, in militaris licentiæ maledicta cõſumebatur.

Non auſus eram tunc quærere de nomine, cõtentus mecum ipſe Momum appellare; quem poſtridie, voce convenientiſſimâ, didici Titionem dici. noſtram enim certè luculenter aduſſit inopiam, inexſpectatæ ſymbolæ exactione.

43. Quapropter aliorum potiùs omnium, quàm alimentorum, ſaturi: ſub diei poſteræ primam Auroram diſcedimus: ſinè jentaculo quidem, non tamen ſinè ſtomacho. Sed hunc ipſum diverſitori placavit matutina divinorum cõmentatio: quæ, cœleſtibus ſenſim inſerta, docuit; non inediam duntaxat,

ſed

ſed quiddam etiam jejunius, ac ſcilicet Nebulas, ſinè bile devorare. Quippe grave ſolum, & ex Banidis amnis viciniâ vapidum, ad quattuor paſſuum millia fæcibus exhalatîs, omnia circumquaque, veluti cinere fœtîs nubibus, involverat. ac nec ad decempedam quidem oculorum ambulatio libera vigebat: donec ad Montem ventum eſt perquam editum: quē multus acidúſque ſudor, inter viatorum vulgus haud innocenter ſub Amari nomine tradúcit. Amaritiem enim accolæ nominant.

44. Iámque etiam hôc profligatô malô, poſt ſole domitas nebulas, aliquot ſylvas viceramus & juga: cùm ego ſtans in colle quodam cæteris eminentiore, velut nubem eminus, columnæ ſimillimam, conſpicio.

Sci-

Sciſcitatus ego; Ecquod nobis, tanquam Eliæ quondam & Achabi regis cõgreſſu, diluvium ex illa nube pararetur? ex Verſio didici; nihil tale nobis imminere. Nã; Quod tu meteoron, inquit, aut nubilum credis, Ilibeſſe: ſcito, nihil aliud quàm Turrim eſſe, aquarum receptaculũ. Nymphéum porrò dicitur. ac mediocris quidem illa proceritatis; ſed, altioris loci beneficiô, ab Ammontio uſque, Icariæ metropolî, renidet. colorem verò, tectorij non candidiſſimi, Sol intendit, ab Oriente exadversùm irradians.

Gaviſi ſumus omnes, Ammontij qualicunque particulâ conſpectâ: quoniã is illius diei labor erat propoſitus, cupientibus, Ammontiô intratô, prolixiorum itinerum pauſam interponere.

Sed,

Sed, humanarum rerum ſorte, quâ plerumque læta mortalibus aceſcunt, gaudiô deſtitui cœpimus; utique poſtquam largam emenſi viam, nihilô propinquiorē deprehēdimus Nymphéi Turrim. fugere potiùs videbatur, & inhoſpitali præſagiô venientes averſari. uſque adeò ex ampla modò fabricâ, nunc quidem in Turriculam, nunc etiam in nihili ſimulacrum ſubſidebat.

45. Nempe nondum nos adverterat Solis nitor, paullatim ſubtrahi cœptus; non etiam coëuntium agmina nubium: quæ ſub meridiem, in vaſtâ deprehenſos planitie, contra Verſij vaticinium, cataclyſmô non exſpectatô miſeros perfuderunt. Inter lutum denique frequentéſq; lapſus, Ammontium mergîs aquoſiores ingredimur,

dimur; cùm Riccius priùs ſub caſa, dum ſerò vitat imbrem, hoſpitalem villici Iovem, non ſine dulcedine, cum Verſio guſtâſſet. Gratìs enim oblatum lactis ſinum, calentibus è pluvijs collectâ ſiti, vacuârant.

46. Quærimus nos ex obvio cive, ſtabuli cõmoditatem. is, humanitate nec opinâ, nos ad inſulam deducit ſumœnianam; & in portam intentô digitô; Hîc, inquit, Eſſæi degunt, genus hominum cœlebs ac religioſum; & præter hoc à vobis, quod ſpero, non alienum. Hi, compertis viæ veſtræ cauſsîs, & ſanctæ quietis deſideriô; utraſque vobis pandent fores. Non fefellit nos vaticiniô ſuô deductor. Nam ad Synandrónem (ità nominãt habitationes ſuas) tranſgreſsîs, cùm vix ſemel tintinnabulum, pro por-

ta pendulum, concuſſiſſemus: Eſſæarchus de feneſtra ſuperiore oculos injecit: nihilq; cunctatus, intromiſit ipſe, non exſpectatô januæ præſide: mox excuſſiſsimô brachiorum amplexu, tanquam *hoſpites*, invaſit ac ſtrinxit: introductis deinde, menſam appoſuit, pro facultatum viribus liberalem.

47. Die alterô, cùm nos in ſpeculam, templo junctam, ſequi juſſiſſet; urbem in conſpectu totam propoſuit. Ædium cultus, & platearum munditiẽs, ac Vitruvianæ pæne diligẽtiæ baſilica, urbis gẽma, oculos penitùs illaqueârant: utique, poſtquam etiã ſupremum ſpeculæ faſtigium, curioſo circuitũ luſtrâſſemus. illic & turrim vidi illam, quæ ſub Nymphéi fugitivá appellatione, pridianã mihi moleſtiam intenderat.

48. Adhuc in his eramus contemplandis; cùm ex aliâ quadam & urbis principe ſpeculâ, repentè buccinarum cornuúmque miſtus clangor inſonuit. Ego, qui ad periculi cujuſpiam indicium id pertinere ſuſpicarer; non diſtuli, ex peribolo in turris noſtræ interiora feſtinare. Sed ſollicitô, flammáſque aut hoſtem ſuſpicanti, ultrò Eſſæarchus adeſt, ac ponere trepidationem jubet, nec Alaricum imminere, nec incendia ſuſcitari: Verùm ità comparatum eſſe priſcîs Icariæ ritibus; ut meridiem, & noctis medium, quin & utrumque crepuſculum, ſpeculatores incolis ſymphoniæ ſtrepitu denuncient. Nec id Ammontinîs ſolîs receptum eſſe, quamvis his ipſis de artifice concentu major potiórque cura ſit.

Om-

Omnibus Icariæ urbibus idem in hôc inſtitutum placuiſſe: nō omnibus tamen eódem ſucceſſu. Nam quibuſdam in locis videas (inquit) urbecularum egeſtate unum pro multis; & pro Miſeno tubicine, ſtridentem è bucerâ conchâ Tritonem, aut è ſtipula Damœtam gemere. Et ideo, quantùm quæque turris arte muſicâ numeróque, tantùm capite culminéque ſupra reliquas eminet: ac ſonorâ ſuperbiâ, cæterarum frugalem taciturnitatem exſibilat. Quapropter inter excubitores quoque nemo publicâ mercede conducitur, niſi pſaltes & cantor; ſic perſuaſis Icariæ priſcæ Regulîs & dynaſtis; Dulciſſimam fore, ſub vigilis Muſicæ tutelâ, Pacem.

49. Placuit nobis Eſſæarchi ſvavis oratio: nec defuit veri-

tati ſuffragium, ipſum ſcilicet experimentum; auribus, maximè nocturnis & ſolitarijs, peramabile. Non diffiteor: ſæpe, ſopitîs iam cæteris, ad feneſtras conſtiti quietiores, ut, illabentem dulci melancholiæ, vigilum Symphoniam exciperem.

Sic triduô propemodum hoſpitatîs, mihi Verſióque nunciatur; Amico veteri Theophoro, Sebaſtenorum Eſſæarcho, gratiſſimum facturos, ſi ad ſe, in tantâ viarum locorúmque viciniâ, diverteremus.

Nunquã eſt arduum, perſuadere ſpontaneis. nos ipſi mentem iſtam jam dudum tacitis cogitationibus indueramus.

50. Igitur ab invitantis ultima voce conſurgimus; & ſarcinîs collectîs, Amontiô eádem adhuc veſperâ excedimus. Nec in-

inopportunum videbatur cœlum; calore præſertim meridianô fractô, leniterq; ſpirante Euro.

51. Vix pomœriô digreſsîs, mundi facies invertitur. ſuccedunt vento ſecundiori flatus occidui, Boreâ mixti: congregatíque conſpiratione preſtéres, Solem nubibus aurámque flammîs inducunt. Mugitus undíq;, & tonitrua, & fragor, micantiúmque fulgurum minæ, ſæviunt. Impendebat aëris indubitata, ſive ignibus exitura, ſive undîs, ruina.

Ad hunc terrorem, refugientibus intrà mœnia colonîs, & ipſi ſtare cœpimus; ac, viæ de progreſſu, in cõſilium venire. Mihi placebat, quoniam faciliùs procellam quàm pudorem devoraremus, non redire. Quem enim, à profectione tã

ſollemni, tot cæremoniis extremíſq; ſalutationib⁹ adornatâ regreſſum fore? quem Eſſæorum, ex hôc leporino refugio, riſum naſciturum? Præſertim, cùm & urbis intrà viſcera deprehendere nos Cœlum poſſet, ſi ad ſupplicium aliquem noſtrûm quæreret, aut propter nos ſolos iraſceretur. Quòd ſi nimbum ſanè pluviáſq; timeremus; ecce, non minùs nobis, quàm avibus, fornices à natura factos, imbrium propitia effugia. ſtare totîs agrîs arborum aſyla prædenſa. Neq; diuturnum fore malum. Iovem citò indignatum, citò placari: nec ullas ferè tempeſtates celeriùs ſubſidére; quàm, quæ celerrimè ſuſcitarentur.

52. Hæc ego dicebam; verbîs, quàm animi ſenſu, fortiora: perſuaſóque (contra votum me-

meum) Verſiô, refugiebamus; ad agreſtem quercum incitatô curſu. Ibi, ruentibus jam pridem impetu violentô nimbîs, externati ſubſiſtimus: & uterq; quidem timoribus elingues; ſed pallidior ego qui tamen, quantumcunq; aſſequi diſſimulatione licuit, corrigere colorẽ annitebar. Ad ultimum, nec iſtud quidem in poteſtate habui; utique, poſtquam nubes ruptæ caloribus, & latâ flammâ diſcurrentibus fulgetrîs, ante oculos oráq; noſtra fulmen dejecêre.

Atque furor ille quidem in quercum, à latebra noſtrâ propiùs ſemotam, ſævijt; &, cùm avium concordem feciſſet fugã: à ſtirpis ſupremo cacumine cœptum ignis ſulcum, tumultuosô cum ſtridore, duxit. Nos autẽ obnoxiam diſcrimini arborem

exoſi; ad villam longiùs abjunctam, per obliqua jugerum feſtinavimus.

Vixdùm tecto ſucceſſeramus; cùm aëri priſtina ſerenitas, nobis autem mens & via reſtituitur. Sinè dubio non fefellerat Verſium timor meus, & pectoris inter tonitrua palpitatio. Igitur ut primùm colloquiorũ facundiam, quaſi redivivi, concepimus; Rogo, inquit, Ilibeſſe! in tam vaſti pectoris thorace, verè pavorem & metũ claudebas? an ad me terrendum fingebas? Nam certè quotieſcunque fulgurabat, buxus eras atque cera; non vir aut homo.

Erubui ego non mediocriter, & inflammatîs verecundiâ labijs, poſtquam & ſtrophiô frontem confricui; Neſcis, inquam, In ſylvis craſſioribus frequentiores ſuſpédi Formidines? neſcis,

ſcis, corda latiora, vel phyſicîs ex cauſſis, faciliùs contrahi: ac quovis ab eventu ſtringi?

Nunquam, inquit, æquè obſervavi, atq; modò: cùm tamen periclitantē ſæpiùs antehac viderim. O mi, inquam ego, mi Verſi: non hodie primùm cœpi. Timor iſte veteranus eſt apud me, pridémque per experimentum agitatus. Ecce, in alia pleraque intrepidus, fulgurante tamen & minante cœlô, ut plurimùm intremiſco: ex eo maximè tempore, quo Tiberiæ quondam ſum periclitatus. Crede mihi, Verſi: tantùm tunc ab exitio, quantùm nunc ab latere tuô, abfui, hoc eſt, minimô minùs. Illius, famoſi per orbem, Fulminis ambuſtus igne; quippeni reliquias, metúmque, & exanimes pallores, retineam? Adhuc nidorem ſer-

vo; vivétque mali, quantumvis extincti, pertinax intrà me recordatio.

Quid impedit, ait Verſius; quò minùs ex ordine Calamitatem illam percenſeas? homini præſertim amico, quódque permovere te debet, illius Tragœdiæ pleraque non aſſecuto? Præteritorum enim, etiam ex acerbo, dulcis eſt narratio.

Ego me facturum ſpopondi, cùm primùm commoda quies, & narrādi generoſior alacritas adjuviſſent. nam tum quidem animus diſtractior, & ſemitæ recenti pluviâ moroſiores, orationis productioris tædium injecerant: placebátque, diſpersîs in varia ſermonibus, interrogare plura, quàm reſpondere.

53. Adhuc vagam excitabāt curioſitatem, incognita, ut quæque occurrebant, loca; pulcherrimô

rimô ſe tractu, cùm primùm ferri ſecturas & montem ſuperavimus, ante oculos expādentia. Planities viridis, ac ſpatioſa, paſſim arces & oppida; alibi rivos, & interſecta piſcosîs lacubus arva oſtentabat: ſpecioſum utique theatrum, & oculis, ex edito deſpicientibus, comprimis amabile.

54. Iámq; procedente paſſu, unà cum notitiâ regionum, ad amnem perveneramus, pigrís euntem lapſibus; &, oleaginô propemodum colore pinguedinéque vada molientem. Riparum tamen gratioſus viror; & pulegij, ſecundùm margines, odora luxuries, magnum alveo nomen viſa polliceri. jámque rivum alicujus æſtimare cœperam; donec ex Verſio didici, viliſſimâ dignatione Gelu appellari. Miratus ego tam inſolens

lentem aquæ titulum (namq; frigidam utiq; natura fecerat, etiam priuſquam illam humanus ſermo gelidîs annumeraret) cauſſam interrogo.

Cuj Verſius; Non, inquit, habeo, quod afferam: neque ſanè comminiſci auſim, tametſi in figmenta extemporalia vigerē. Si tamen ingenio credis meo, quod obvia quæque metit, & falce nonnunquam obtuſiore ſpicilegium exercet; divinare poſt alios velim. Scis igitur, appellari Gelu quædam juſcula liquoréſque, longô frigore concretos: quos in menſarum tamen delicias appetunt ſtomachi calidiores. Hæc autem unda, tam lentô craſſóq; embammate incedens: numquid à ferculis illis differt? niſi, quòd in ripis paropſidem eſt ſortita, parùm ex arte ductam,

nimi-

Digitized by Google

nimiúmq; fictilem. Sed de nominibus nemo, niſi verborum nundinator, litigat.

55. Hæc cùm diceret; amnis ponticulum, utcunque ſolerter compactum, tranſgredimur. ex quo Verſius, digitum intendés, ripæ quandam altitudinem deſignavit, & ; Triennium eſt, inquit, ex quo contemptor ponticuli, Gorgonius affinis meus, ſecundùm rivum hunc, quibuſdam comitantibus, iter habuit. Qui, dum alia ex alijs loquitur, & loquentes invicem attendit; deceptô per ſabuloſum marginé pede devolvitur. Puto autem, nôſſe te familiariter viri proceritatem. abietem diceres aut cedrum virorum, præſertim inter maſculos. &, ad me quod attinet, ex nullo hucuſque Lexico alio, quàm ex corpore Gorgonij, interro-

gavi;

gavi; Quid apud Varronem ac veteres fuiſſet Lõgurio? Labitur igitur ille (ut narrem tibi) totóq; in oppoſitã ripam corporis impetu inclinante, caput in crepidinẽ, quã vides, ulteriorem traijcit; pedes autem in primo retenti veſtigiô hærebant: moles corporis media amni, quàm latus erat, inſtrata tranſversùm incubuit. Ità pontium irriſor pons ipſe factus eſt, junctô utrimque aggere: didicítque, quantò ſicciùs tranſeantur rivi, quàm tranſſiliantur.

56. Loquentibus adhuc nobis, & Gorgonij caſũm traducentibus; præſtò Villicus eſt, Eſſæorum cliens, ac vir, quantum apparebat, ſupra conditionem urbanus. nam ſalutatus, Gallicanâ pæne genuum flexione reſalutabat; videbatúrque, quòd ſubſiſteret, ſermonis alter,

ternationem quærere. Indulſit ultrò prenſanti, & aliquouſque comitanti, facundiſſimus Verſius: donec variâ garrientes fabulâ, ad ædificium, amni impoſitum, ipſa perduxit eloquentia.

Officina erat aſſularia: ac, ſub hiante tecto ſubterlabentibus incumbens undîs, immanis ſerra, vi rotarum agilium ſurſum deorſumque impellebatur. Ex alia parte, promoti machinis, arborum ingentes trunci, cupidos ſerræ dentes pedetentim intrabant: ac paullatim ſerræ dentibus à capite ad radicem vſque diviſi, in aſſeres tabuláſque minuebantur.

Quæ dum intentioribus oculîs contemplamur, Villicus ad ſtupentes converſus; Si ſciretis, inquit, quæ ante diem vix ſeptimum hîc acciderunt? Rogo

Digitized by Google

go ego colonum, & adigo, ut narret.

57. Tùm ille; Convenerant, inquit, ſub noctis initium ruſticani juvenes. eorum ad cœtũ alacerrimus, Lycaſpes nomine, ſeriùs ſemipotúſq; acceſſerat. Currit, ut fit, in circulum ſermo hilarior: mox clamor, & joci Feſcennini. Poſcitur ſuffragiô Lycaſpes, ut ludat. nec ille cunctatur. Eo die ſpecioſæ ſalicis enódem ſurculum, rectum oblongúmque (nec enim aliter utilis futurus erat) amputârat. mox humore fontanô mitigatum corticem, tanquam corium ab oſſe carnéque, diſtrinxit, inviolatum, &, ut Majô menſe, ſequi facilem. ſic demũ in fiſtulæ redegit uſum.

Scitis autem, arbitror; Verno tẽpore quæ ſit arundinum ſalignarum gratia? quanta, cùm in-

inflantur, ſuavitas? nocturnîs maximè, ſilentibúſque horîs: cùm incredibilẽ mixturã hinc quidem triſticula ſolitudo, illinc autẽ hilaris admodulatio, ſuſcitant. Certè quidem (exclamat Verſius) voluptas aurium, pluſquam Amphionia! cùm ad fidium pulſum Thebarum (ſi verùm eſt) arces aſſurgerent!

Tunc ego Phœbeas auſim contemnere chordas,
Auſim Strymoniæ ſpernere plectra lyræ.
Currite, Apollineos ad cantus, paſcua regum!
Currite ad Orphéos, concita ſaxa, choros!
Non herclè inuideo. Salicis cœleſtior oda eſt:
Illi rura trahunt; Ruris at iſta Deos.

De-

Deniq; figmentum ſaltem hîc
& fabula nulla eſt:
Mentiri neſcit ruſtica Simplicitas.

Offenſus ego pentametro Verſij tertiô; Ergò (exclamo) tam Thraſonicè Villicus noſter hîc diſſimulabit, ſe RVRIS DEVM conſtitui? In quæ, Verſio ſilente, ruſticus; Certè, inquit, In noſtro quidem Cœlô: in quo Aquarius dominatur, & Taurus, & Capricornus, atque Aries, & quæ non Ruris ſidera atq; inſtrumenta? Sed, ad viam (quod ajunt) militarem, & nempe narrationis inſtitutum revertor (ait colonus.) Noctem Lycaſpis inſomnem, & lætitiâ publicâ feſtivam, Dies poſterus ater excepit. Nam, ecce vobis! ſub meridiem, quibus horîs ſæviſſimè Soles urunt, cùm ſer-

ferræ, quam habetis in conſpe-
ctu, truncum quernū faber ac-
commodâſſet: Lycaſpes, ſectu-
ræ inſpector futurus, aſſederat.
Obrepit inter hæc, nocturnîs omiſſus horîs ſopor; ac prævalet. Nec intempeſtivus languido videbatur aut inopportunus, ſi recumberet ſuper ipſam, quæ tunc ſecari cœperat, quercum. & aberat, velut ipſe ſibi credulus finxerat, omne periculum; ſi, ad ſtirpis poſtremum finem reclivis, ſeſe componeret. Scilicet tempore opus & horîs fore, dū ad trunci terminum ſerra perveniret; tunc enim, ſtrepitu monitore, ſe ante diſcrimen facilè conſurrecturum; etiamſi vel Endymionis ſomnus torpentem alligâſſet. His inductus Lycaſpes argumentîs, quæ ex tempore comminiſcitur omnis cupidi-

piditas; in extremam arborem, ſicut lata erat, reſupinatur, & dormit. Fuítque ſopor uſque adeò indomitus atque ſurdus; ut priùs ad eum dentata machina, quàm ipſe ad ſe, redierit. Ferrî ferox & inſuperabilis acies, paullatim diviſâ ſtirpe, admovetur; & antequam ſentirent aut ſuſpicarentur, qui dormientem initiò viderant, horrendô in cerebrum vulnere ingreditur.

Ac clamorem quidem ultimum, & taurinô validiorem, miſer ſuſtulit: ſed, priuſquam ſubventum eſt, jam Lycaſpes, ex tot dentium morſibus inextricabilis, ad umbilicum uſque, unà cum trunco diſſectus, perierat.

Quæ cùm inter largos gemitus diceret Villicus; in rem præſentem oculos noſtros deductu-

ductiırus, inſtrumentum lethiferum nobis monſtrabat, etiam tum cruoris fœdi reliquiîs delibutum.

Ità Lycaſpes, alijs quidem chorũ, ſibi verò Leſſum & noctem ultimam, pridianô cantu meditatus videri poteſt.

58. Secundùm hæc, dies veſperáſque, Lycaſpæîs feliciores, inter nos precati, ſpatiũ viæ reliquũ exigimus: ac Roſimontiô, caſtellô (quod narrabant) olim munitiſſimô, dextrâ tenus prætermiſsô; deſtinatam illius itineris metam attingimus, urbem Sebaſtenam.

Eſt ea ſitu leniter acclivî; ſpatiô, quo ad collis totam longitudinem extenditur, anguſtior; quàm ſpecie atque cultu. Quà verò Solem occiduum, & Brigenormæ civitatis viciniam reſpicit; Arce prætenditur; ad

vo-

piditas; in extremam arborem, ſicut lata erat, reſupinatur, & dormit. Fuítque ſopor uſque adeò indomitus atque ſurdus; ut priùs ad eum dentata machina, quàm ipſe ad ſe, redierit. Ferrî ferox & inſuperabilis acies, paullatim diviſâ ſtirpe, admovetur; & antequam ſentirent aut ſuſpicarentur, qui dormientem initiò viderant, horrendô in cerebrum vulnere ingreditur.

Ac clamorem quidem ultimum, & taurinô validiorem, miſer ſuſtulit: ſed, priuſquam ſubventum eſt, jam Lycaſpes, ex tot dentium morſibus inextricabilis, ad umbilicum uſque, unà cum trunco diſſectus, perierat.

Quæ cùm inter largos gemitus diceret Villicus; in rem præſentem oculos noſtros de-

ductu-

ducturus, inſtrumentum lethiferum nobis monſtrabat, etiamtùm cruoris fœdi reliquiîs delibutum.

Ità Lycaſpes, alijs quidem chorū, ſibi verò Leſſum & noctem ultimam, pridianô cantu meditatus videri poteſt.

58. Secundùm hæc, dies veſperáſque, Lycaſpæîs feliciores, inter nos precati, ſpatiū viæ reliquū exigimus: ac Roſimontiô, caſtellô (quod narrabant) olim munitiſſimô, dextrâ tenus prætermiſsô; deſtinatam illius itineris metam attingimus, urbem Sebaſtenam.

Eſt ea ſitu leniter acclivî; ſpatiô, quo ad collis totam longitudinem extenditur, auguſtior; quàm ſpecie atque cultu. Quà verò Solem occiduum, & Brigenormæ civitatis viciniam reſpicit; Arce prætenditur; ad

voluptatem magìs, quàm munimentum, operosâ. Illa Reguli ſedes eſt; qui tunc Sebaſtus, priùs oppido, mox & Bellonæ, celebre nomen dedit. Aquarum penuriâ cives marcent; & ciſternîs multi vivunt. qui verò pluvias faſtidiunt; ad collis radices fontanam, laborioſîs extractam antliîs, poſtea carpentis convectant. Ea ſola vivi laticis aqua, & hæc ipſa canalibus ex amne Gelu derivata, ſiticuloſis pro Arethusâ Siculâ eſt, aut Ammonis Libyci ſalutari fonte.

Receptos jam intrà mœnia, rurſus aſperatîs nubib⁹ inſtaurata tonitrua ſalutare incipiũt; non inſolentî ſinè fragore. ac nec imber quidem pepercit iterare moleſtiã; ſed, quaſi nondum ad plenum expiatos, ultimô lavacrô madefactos abſolvit.

vit. Mox alia, priore propemodum moroſior, tempeſtas advenas excepit, torvus incolarum vultus; & nonnullorum haud obſcurè fulminata, tanquam in fugitivos Tiberienſes, maledicta.

Apparebat; Nihil nos in illos, ſed religionē noſtram, peccâſſe; quā in nobis, Alarici ſtudiô furentes, oderant. Cæterùm in hoſpitium introductis deſtinatū, humaniſſimè Theophorus noſter præſtò fuit: & amplexu datô ſumptóque, ſciſcitari cœpit; QVID NOVI?

59. NIHIL (inquimus) noſtrîs quidem Athenis. At in noſtro (inquit ille) Areopago ſemper, & quidem venalia, NOVA ſunt, aſſe facillimô: ſive pro vobis vultis, ſive contrà vos. nam ſunt, qui pro Alarici ſucceſſibus læta nuntient, confertiſſimîs

Digitized by Google

mîs chartîs, ac lætitiam vendāt. Iidem, ſi in emptorem inciderint, Leontarcho addictiorem (confeſtim autem ex fronte vultúq; diſcunt) pro illius auſpicatò volantibus vexillîs, facundas & veras paginas habent. Quòd ſi NEVTRARVM partium, aut etiam (ut ſic dicam) Religionum androgynos, anates amphibias, &, tā mari Balticô, quàm terrîs Imperij paſci ſolitos accipitres, nanciſcantur: tū verò his Novitates hermaphroditas, &, tam pro Alarico, quàm pro Leontarcho ſtantes, obtrudunt.

Quid vultis? Nummos date; &, quoties volueritis, toties Viciſtis. Tanquam in foro ſcrutorum plenô, mercem nigram & albam, lotam & illotam, tritam & rudem, reperietis. reſtabit meditari, quid eligatis?

60. Cùm

Digitized by Google

60. Cùm inter hæc conſediſſemus, & laſſitudinis fomenta jam in menſa, conſpectúq; haberemus; hoſpes ex veſte epiſtolam producit, ac; Ne tamen, inquit, omnia (ex æquo, vel iniquô) Nova putetis releganda; quædam mitiorî decretô cenſeo, IN INSVLAM duntaxat DEPORTANDA.

Iocari ego hominem ſuſpicatus in vocibus; In quam igitur Inſulam? interrogo. At ille; Verè, inquit: In GOTTIAM, an in BRITANNIAS? nihil intereſt. in utram hæc Nova ambulaverint, lævum pedem inferent, ac multabuntur: quoniam & ſpei Britannicæ ſiniſtra obnunciant; & ambitioni Gotticæ noxia referunt.

Quid ergò eſt? inquit Verſius. digni non ſumus, qui ſciamus? Vera ſint, an conficta, nihil

hil moror: modò hoſtibus iniquiora. Nam, quod ad fidem quidem & credulitatem meam attinet : ego vel Bovem locutam, auſim aſſentiri; dummodò contrà Annibalem: &, Pluiſſe trilibribus lapidibus; modò Campanô potiùs, quàm Romanô in agro. Scitis, arbitror, quid loquar?

Immò verò (ait ille) etiam id ſcimus, quod non lóqueris. Verùm, id quod cœperam (ſi epiſtola non fallit) tale eſt.

61. Dum enim vos duo per Icariam erratis profugi; inter hæc, diſſimulatâ Tiberiâ (cuj priori timebatis) Alaricus cũ exercitu movit Athenaidem. Supervenítque incogitantibus: at nequaquam tamen imparatis. quippe jam Spartã illã Leontarchus ipſe, cum univerſo militiæ melioris robore, inſede-

derat: & belli totius, ſinè dubio, cardo ingens, tunc in urbis illius viribus vertebatur. Intellexerunt id jam olim alij ex Septentrionibus Heroës; qui, antiquæ maturitatis conſiliô, non tantùm antè, ſed etiam propter iſta mœnia, pugnârunt: cùm, adverſùs Aquilam Quintanam, caſtra haberent. non tamen aliud tunc profecit (etiam illa vetus, & à tot capitibus expenſa, militia) niſi, ut urbis affectatæ fumum olfaceret; ac pro ſpe grandi, grande malũ reportaret. Quò magìs miror Alarici, vigilantis ad exempla vetera, conſilium. Duobus, nec pluribus, tormentîs bellicîs, oſtensîs veriùs, quàm incuſsîs; caſtellum munitiſſimũ eſt adgreſs⁹: & hoc quidem, locô (propter intermeantem Bunadium) iniquiore;

cui tamen caſtrorum metatio, trans fluvium opportunior, in manibus fuerat: ſi & in animo fuiſſet. Fremitu tantùm, & tot millium diſſonô clamore, lymphatóque incurſu ferox, plus fumi ſparſit, quàm flammæ; plus terrorum excitavit, quàm funerum. Putavit, (incertum, quibus inflatus pactîs aut promiſsîs?) tam facilè Athenaidem capi, quàm ab ſuis pagos uri. Sed impudens petitio, repulſam tulit; reclamantibus eloquentiâ nimis aſperâ balliſtîs: tubíſq; tormentariîs paradoxa, pluſquam Academica, conglobatim ſpuentibus.

Nec tamen deſtitit, ad portas ſedere; luporum, ad ovilia, patientiam imitatus: cùm interim famelico, nihil oves intus, niſi Ficum tantùm, oſtenderent, & eam ipſam, groſsîs

acer-

acerbam, nec, niſi læſô ſtomachô, concoquendam.

Iam propemodum ſeipſum Alaricus, propter decepta vota, mirari videbatur; & Athenaidem, quam ſuperare cominus nō potuerat, eminus (quaſi quoddā per otium) ſpeculabatur. cùm eum, inutilibus intentum quæſtiunculis, Doctus è propugnaculis artifex notavit; ac ſyllogiſmô (quem, reor, IN FERIO nominant Athenaidēſes) diſputationem cœptam finiturus: Globô plumbeô intortô, Elephantum tranſmarinum, quo vehebatur, tranſverberavit. Alaricū autem ipſum, potenter excuſſum, afflictáque tibiâ, velut libratô in commodius tempus pondere, longiùs abſtulit.

Hôc ab ictu ſapere didicit; &, cōvaſatis per tumultum o-

Digitized by Google

pibus, fugere. Nec pepercit, deſperatîs ad extremum votîs, flammam caſtris inijcere. Simúlque clarîs vocibus, ſi recipere volumus, vaticinatus; NONDVM ſuo caſui POMVM maturuiſſe! Athenaidē doctæ Palladi reliquit: ſuo Marti receptaculum aliud quæſiturus. Ac nunc ille Tiberiam, frendens fertur mináxq; petere Sed vereor, ne, ex vulnere claudicantem, LEONTARCHVS præcurrat: & portas CLAVESQVE prior occupet.

Hoc Superi faxint! exclamo ego; meámque mihi Tiberiam, Clavibus intrà cohibitîs, ab Extero clauſam cuſtodiant!

Nam de Pomo, quod Alaricus conqueritur, NONDVM MATVRVISSE, minùs laboro. non fatigabo cœlum; nec, Pomonæ ſupplicandô, genua deteram,

ram. QUOD Sole VERNO noluit, AVCTVMNO matureſcat! & in caſum (ſi aliter de eo apud ſidera conclamatum ſit) certiorem! Hæc ideò dicebam, quia recordabar, quid ſecundùm quietem mihi nuper NEACHILLES Divitamniæ divinâſſet. Ad extremum adjeci, ad Theophorum converſus; Nunc tandem aſſequi me, quamobrem hæc tam inexſpectata NOVA, non in exilium: ſed, ſanctiore legum Themide, in INSVLAM & Septentriones deportari debeant?

Poſthæc, precibus ex more conceptîs, cœnam aggredimur, affectibus & amicitiâ, quàm opibus lancibúſque cumulatiorem. Secutus (poſt utilem cõfabulationem, diſcuſsâ diei illius conſcientiâ) quies & ſopor.

62. Diluculô ſequenti ſacrificamus, Athenaidis maximè libertati gratulantes. mox in turrim evadimus, totâ Sebaſtenâ editiſſimam. in hac, (nam, gentis more, circumiri in ſummo poterat) totô periboli ambitu ſpatiantes, oculos curioſè circũducimus. Nec tamen apparebat magnopere, propter quod vel palpebram inquietares: niſi quòd ex remotiſſimo, Brigenormæ ſylvas & viciniam videbamus; ex qua tamen, præter ophthalmiam, nihil curabile reportares; tam utique tunc corruptâ urbe.

Ecce autem, dum regiones arbitramur, atq; nemorum indiſcreta ſpatia; à Septentrionibus vehemẽtior coortus turbo, ad turrim cũ impetu frangitur. jámque ſpeculæ tremere faſtigium, & inſtrepere peribo-

riboli machina cœperat, cui inſiſtebamus; ut planè metus eſſet, ne ſtatim, etiam ſinè gradibus, deſcenderemus, præcipitiô excuſſi. Tunc ego ſum uſus prætimidorum ingeniô: &, excuſatione repertâ, quâ pavorem meum palliarem, proclamo; Mihi regreſſu opus eſſe, quòd ventorum furiîs debilitari caput ſentirem.

63. Non eſt igitur dilata digreſſio. At redeuntes gravior excepit atq; peſtilentior quædam aura: quam, ex imo turris ſenſim ad ſumum, in ſe redeunte vortice contortus Aquilo, propellebat. nam in cochleam gyrata ſpecula ſurgebat. Deſcendentium itaque naribus, odoris intolerabile piper ingerebatur.

Interrogo ego; Ex quánam Cilicia crocum iſtud? aut ex

qua Bandâ Indicâ Nux hæc myriſtica ? vel quánam ex Aſſyria novum hoc amomi genus afflaretur?

Reſpondet Theophorus, honeſtâ phraſi; Habitare ad turris radices infamem pharmacopolam. nã ſimul & Veſpillonem eſſe, & emeriti ſenij jumentorum excoriatorem. Hujus igitur lacunas, velut apothecam aromaticam, negligenter reductîs oſtiîs, reſpirare auras parùm Sabæas. O, ſcel⁹! (exclamat Verſius) & hoc in tanta Templi propinquitate? Hæcne ſacrorum in hoc oppido reverentia? hoc thus ararum eſt? O fœtorem, Gemoniîs dignum ſcalîs! præ quo mihi vix reſpirare cõtingit! Ac ſimul incitatô curſu, non numeratîs in deſcenſu gradibus, ad hoſpitium pervolamus.

64. Illic ego, fortuitò per fe-neſtras ſublatîs obtutibus, in-ſpectáq; diligentiùs eâ ipsâ, de qua modô reverſus eram, turri: notavi peribolum, cuj paullò antè inſtiteramus in culmine, ligneô duntaxat, eôq; abiegno pavimentô ſuffultum. Et hoc parùm erat: Etiam crebrîs im-brium illapſibus, fragilis & an-noſa marceſcebat materies; in-ſidioſam putredinem etiam e-minus oſtendente carie; quippe, vireſcentibus cũ ſquallore ma-culîs notabili.

Pœnituit mediusfidius, tan-tô meô cũ periculo Sebaſténæ fuiſſe Altiſſimum. & (credo) vertigine circumagente, de tam ſuſpectâ turris ſtatione præceps excidiſſem; niſi me tunc felix ignorantia ſuſtentâſſet. Vſque adeò pernicioſiùs interdum ſci-untur pericula, quàm adeuntur.

65. Nul-

Digitized by Google

65. Nullâ deinde re memorábili nec visâ, neç geſtâ; poſt biduum Sebaſtenâ excedimus. quo tempore me digredientẽ, cùm aliquouſque Theophorus hoſpes comitaretur, Alarici mihi fugam cum joco exprobrãs: furor quidã afflavit, neſcio poëticúſne, an vaticinus? Tanquã alter enim Agabus, conſpectô Paullô; ſic ego, conſideratô fixioribꝰ oculîs Theophorô, cingulum de corpore ſolvi meô: cúmque manibus illius injeciſſem, arctô ſtringens nexu, exclamavi;

Quæ modò munificæ ſub libertate fuerunt,
Et laxæ, Hoſpitij ſedulitate, Manus;
Has rigidô domitas ferrô, famuliſque catenîs,
Ho-

Hoſtica Noriciô deteret ira jugô.
Scilicet, hoc Pietas, (ubi jus dāt arma) meretur!
Ne ſcelera aſpiciat; Carcere clauſa, latet.

Exploſit modeſtô riſu generoſus Theophorus vaticinium, quod ſuîs mox eventibus abſolutum eſt. ac tunc quidem, curarum iſtiuſmodi vacuus, ad ſuos remeavit.

66. Nos autem, die viatoribus accomodatiſſimô (quippe nubibus innoxiîs conſtanter tectô ſole) progredimur; quò nos cunque bonorum conſilia ſpéſque deducebant. Perpetuum inter umbroſas valles iter erat, & nemorum non aſperæ ſemitæ; donec, limpidū vaſtúmque tranſgreſſi lacum, & ſylvam denſiorem emenſi, quan-

quandam in planitiem pervenimus, non inamœnam. nam etiam calculoſô rivô camporũ viror interluebatur; & circumjectæ, tanquam in amphitheatri ſuperbiam, acclives ſylvæ, ſitum in medio oppidum ambibant. nec ab hoc uſquam longiùs in orbem, quàm ad octo ſtadia, nemus recedebat.

Huc igitur ſub ipſum ingreſſi meridiem, in Curiæ, ſatìs altæ, veſtibulô peropportunè conſidemus. Nec inhoſpita videbantur incolarum ingenia; nec illiberales mores: quoniam nos ij etiam, qui magnates apparebant, tantùm non ambitiosè circumſtare cœperant.

Ego igitur, facilis interpres, frequentiam iſtam in partem familiaritatis traho. mox de Alarico caſtríſque multa ſciſcitantes, invicem interrogo; Ecqua

qua igitur illi, adversùs tãtum, támq; vicinum hoſtem, præſidia haberent?

67. Illi mihi torméta monſtrârunt militaria, platearum utroque latere diſpoſita, tantâ mehercules aſtutiâ; ut balliſtã balliſta reſpiceret: & ſcilicet æneô tubô alterô in alterum hoſtiliter obversô, cùm primùm flamma applicaretur, inter ſeſe emiſsîs globîs utriuſque exitiô colliderentur. Nec ullo in loco certius vidi compendium, quô DOMVS ſuprà DOMVM rueret, & ab antagoniſtâ cive civis everteretur. In quo proinde ſtrategemate multùm illi ſibi gratulabantur.

Quæro ego ulteriùs; Si viribus humanîs (ſicut fieri poſſet) debilitarentur; écquam Tutelam adoptâſſent ſibi potentiorem? Enimverò! ajunt: & quidem

Digitized by Google

dem potétiſſimã altiſſimámq;, hoc eſt, In cœlo. Simul in curiam introductis nobis, è veſtigio parietem oſtendunt fronti oppoſitum. In eo fulminatricem Gnomam legebamus, verbîs (quod omnes ſciunt) quàm optimâ fide annumeratîs.

SI DEVS PRO NOS;
QVIS CONDERA VOBIS?

Atque hæc characteribus, in victoriæ omen, palmaribus antiquarius artifex expreſſerat.

68. Perrexit Verſius, &, veluti Curiæ ſuſpenſus miraculô, quærere de tam magnificæ ſtructuræ majeſtate inſtitit. Cuj decurio quidam, annalium (ut apparebat) peritus; O, inquit, ô! noli mirari, mi hoſpes: Moles operis, principiorum omnium more, quondam informior; his primùm annîs, ac ferè me Ædi-

Ædili, pervénit ad hodiernam gloriam atque venuſtatem.

Deinde nos manu prehenſos, extra veſtibulum producit; intentóq; in hyperthyri quandam inſcriptionem digitô, pellegere jubet; hos eſſe, quos inſpiceremus, inſtauratæ nuper curiæ auctores: hunc eſſe renovatæ molis Annum.

Legimus ergò nos, in hæc verba.

ANNO RESTITVTAE
SALVTIS
M. CCC. XXIV.
PRIMVM EXSTRVCTA HAEC
CVRIA IN FLORE FVIT.
POSTEA,
VT FLOS OMNIS CADV-
CVS EST,
OPVS TAM DIGNVM LAPSVM,
A FVNDAMENTIS INSTAV-
RATVM,

CON-

CONSVLIBVS BLICTRIO, SCYNDAPSO, ET NEMINIO, OPT: MAX: RENOVATVM, ANNO, VT SVPRA.

Interrogavit cum riſu Verſius; Cur eundem Operi Poſito, & Renovato, Annum aſſignarent? cùm tamen trecenti jam interim & octo fluxiſſent Ianuarij?

O, inquit alter, ô hoſpes! apparet; Te compendiorum artem vel non callere, vel non probare. Brevitati conſultum eſt, & Chronologiæ labori: ídque, ſi verum ſcire vis, me auctore.

Tametſi, quid rationibus (inquit) tibi ſatisfacio? cùm manifeſtè videas; Ex univerſo Prytanéi veteris opere, nihil eſſe relictum, præter Annum: ſicut characterum antiquus ſquallor

tc

te clarè docet. Et is quidem de induſtria, majorúmq; ſum̃ô judiciô ſupereſſe juſſus eſt: quoniam metus erat, ne numero annorum hodierno, tam producto, parietis ſpatium deeſſet.

69. Multùm nos delectati tam Senatoriò ingeniô, oppidũ relinquimus; pulvere priùs pedum diligenter excuſsô. Sub mœnium autem finem ex advena quodam ſciſcitor (quoniã antehac omiſerã, gravioris momenti ſermonibus impeditus) Quodnam iſti loco nomen eſſet? At ille; Duplex, inquit, nomen. nam alterô, perquam priſcô latinóque (ſicut annales incolarũ docent) & locus QUIDAM dicitur. Alterô verò recẽtiorî, ac ſemi-Palæſtinô, SALOMONIAM ajunt appellari.

Et quare, inquit Verſius, SALOMONIA potiùs eſt, quàm DAVIDICA?

DICA? Cuj ille, Quid ad me? nec primus inveni, nec poſtremus nomino. viderint, qui excogitârunt! Si tamen aliquis conjecturis locus eſt; facilè cauſſas indagaverim. En! qui nunc ſunt indigenæ, cæteris Icariæ alumnis ſunt ut plurimùm ſimiles, & horum temporum genio accommodati. Sed illorum majores, ajunt anteîſſe calliditate ſapientiáque populos omnes, etiam Orientis. nec id mirandum eſſe. nam à puero omnes, Luciani inſtitutîs, ad Salomonis PROVERBIA aſſvefactos: &, in SAPIENTIAE præſertim librô, ad ſtuporem uſque proficere ſolitos.

70. Egimus nos gratias tam utili doctori: mox deinde per camporum obliqua, ſeptentrionalem ad ſylvam progredimur. Ibi, dum Lacū, undîs illimibus

for-

formoſum, & præter hæc etiam nemoris impédentis umbrâ pictum, admiramur: ego quidem ſtrophium carbaſinum, quod ſudans ſemper gerebam; Verſius autem, peccatô crudiore, etiã pileum amittit. Ad lacuſtrõ quippe marginem uterq; conſederamus, contemplantes. repentè deinde, indictô per conſenſum itinere, aliorum omniũ immemores conſurgimus: ac, veluti Leuctricã nuntiaturi victoriam, Philippidæ curſu feſtinamus. donec, quatuor jam millibus paſſuum ablati, detrimentum notamus & jacturã. Sed non debuit in pedibus plecti, memoriæ dormientis delictum: & propter ſudarium unum atque petaſum amiſſum, nondum ab Alarico Roma vel Vienna periclitabantur. Erat tamen alterna ex hoc jocandi

ma-

Digitized by Google

materies; in Verſio maximè! ut qui, ex quo tempore SALOMONIAM viderat, jam Capitis partem perdidiſſet.

71. Profundô denique veſpere, feſſi ad urbem quandam appellimus, montibus utrimque mediocríque ſylvâ prætentam. Viburnorum geniſtarúmq; ac frondium lentiorum, ferax eſt ſolum: & vel hinc ſuum crediderim mœnibus nomen creviſſe. SALICES enim dicuntur.

Nos, obliquîs incolarum oculîs excepti, ad Eſſæos rectà divertimus. Erat inter hos Hiſtor Gallo-belga, vetus amicus. ac ſuprà eum ANGELINVS, illius tūc Synandrônis gubernator & Eſſæarchus. Dederam autem ad Hiſtorē nuperrimè litteras Ammontiô: quas, eádem primùm horâ, per ignaviam tabellarij, traditas, ſuper menſam legebāt & ex-

& expendebant. Cùm ecce, Verſius & ego de improviſo ſupervenímus. Atque illicò quidem humaniſſimus Angelinus in occurſum noſtrum cõſurgit.

72. Hiſtor autem adhuc in epiſtolæ calce occupabatur. qui, ſublatîs oculîs, ubi nos conſpexit, gaudio fluens etiam ipſe exſilijt: & in amplexum ruens, mirari ſatìs non potuit; Quomodo, qui ipſe jam præſens eſſem, ſecum abſens loqui per epiſtolam conarer?

Reſpondeo ego; Tam id congruere: quàm, unô eodémque loco atque tempore, Corpus, & Vmbram corporis concurrere.

Initâ mox cœnâ (quoniam id hoſpita urbanitas urgebat) mutuíſq; ſermonum obſequiîs, narrationum varia miſcemus: ſic tamen, ut manum manus fricaret; ac ſcilicet, nihil utrim-

que loqueremur, niſi, quod radere cum blandimento triſtiores aures poſſet. Conſtanter enim Nova deteriora, jam Sebaſténæ in exilium pepuleramus: &, inutilî mœrore ſemper macerari, ſtolidum videbatur, præſertim viâ feſsis, ac propterea quiete dignis.

73. Poſtquam deinde, interpoſitâ nocte diſpulsíſque tenebrîs, diluxit, Hiſtor nobis SALICES urbem, de ſupremo turris faſtigio, explicat, comptam tunc & prænitidam. Orbiculata propemodum apparebat; ut ego ſanè tantò conveniențiùs Micro-coſmon eam appellaré. Inter ſuburbia, primáque mœnia, vicem foſſæ, ſtagnum mediocre cives, hoſtium cauti, interjecerant. Poſt muros pomœrium expanditur latum atque ſpatioſum; quod domibus unde-

dequaque circumſeſſum, urbis alterius juſtam ſpeciem, ex alto arbitrantibus, obijcit. Sequitur ambitus murorum alius, & non parùm altior; qui oppidum interius opere firmo complectitur. Domuum pleræq;, adverſùm incendiorũ populationes, laqueariũ providentiâ concameratæ ſunt; nullâ flammarum vi, intrà patrum ſaltem memoriam, violatæ.

74. Vrbis intrà mœnia, circulô diducta, tanquam in annulo bene compactô Gemma, TEMPLVM eſt. Quod dum venerabundi ſubimus; Hiſtor, priuſquam limen contingeret, ſubſiſtens, & ad me cõverſus; Vides, inqt, Ilibeſſe, vides hanc Ædem? Delubrum hoc quondam fuit, triſæcularibus aranearum caſſibus obductum, ſitu triſtiſſimô ſquallidum, & in quo vel Superi

ſormidâſſent incolere. Ideo de tholis illis, ante hæc tempora, Pietas quoque, tam inciviliter tractata, demigravit (dubites, ſponténe, an tantùm expulſa?) Quâ ex aſpectibus ſublatâ, Muphti ſucceſſerunt, ſacrorum omnium expugnatores. Sub his, quæ priùs Ædes ſuerat, etiam SPELVNCA cœpit LATRONVM eſſe. Donec, ſanctioris Dynaſtæ auſpiciîs, rurſus eliminatîs corruptelis, Religio rediijt: &, hanc in linguâ dexteráque ferens, ANGELINVS meus. Quid ad huj⁹ exemplum Lucianus & Muphti feciſſent; qui gratìs nec dant aliquid, nec accipiunt? Ringantur licèt! Id inimici quoq; confitentur, quod dicam: &, illîs invidè taciturîs, marmora loquétur virtutem orthodoxam. En! Angelinus Templum ſordibus emaculatũ, inſtauravit ad uſque Mi-

Miraculum: Nitorem etenim, quem Nunquã habuerat, repoſuit; & opus hoc è ſenectâ formoſi' eſſe juſſit, quàm à fundamẽtis fuerat. Quódq; ampliùs obſtupeſcas: Ex ære, ſudoribus ſuîs debitô, molem univerſam duxit; ſuáq; de cœna & veſpere, obtenebratis Aris diem donavit. vile vir optimus habuit, Genium ſuum fraude lædere; dum Angelos, cum Deo, reduceret: im̃ortali rubricâ dignus Architectus!

Hæc tunc Hiſtor mihi narrabat: quæ nos ingreſſi, veriſſima cõperimus. nam equidem Baſilicã (extra Leontarchi metropolin) ſplendidiorem non vidi. Stantia longîs utrimque ordinibus periſtylia, molem non minùs longam, quàm arduam ſuſtinent. Tectorio lucidô, magnificéque pictô. paſſim auri

ſulgor interluſus, artis argumenta ſpectantium oculîs gratiore radiô ingerit. De compoſita exedrarũ, atq; ſubſelliorum partitione, nec Epheſij q;dem conquerantur fabri. Sed Suggeſtûs palmariũ decus erat: de cujus ornaméto, ſanè quàm ingenioſô, ſolus ille plura loqui debet, qui Cathedrâ tali dignus eſt. Tam pretioſa hæc eſt; ut illic, ob ſtuporem, etiã eloquentes obmuteſcere: tam prædicabilis, ut ob laudis copiam in illa muti quoque, loqui debeant.

Nondum aſpectuum ſatur eram; cùm Ædis archiphonaſcus, Odeum è longinquo mihi commonſtrat. Hîc ego picturæ decept⁹ artificiô, planiſſimè credidi, ad ſtadia plus duo locum illum diſtare. uſq; adeò peritè primùm aperta colorũ ars, propiùs

prius oculis accidebat. ſenſim deinde contractior; ad ultimũ, tanquam in longiſſimæ porticûs opticam pyramidem, ſe conſumebat.

75. Per cochleã hinc ad ORGANVM evadimus, amplum ſanè magnificúmq;: & (quod ego operis animam judico) dulciter ſonorum. namq; ab Eſſæarcho Angelino jam ante præmonitus Ædis phonaſcus, nobis illum Agazarij, DE COELESTI GLORIA, hymnũ, admodulandũ diſtribuerat. Nihil cõminiſcor hôc locô. prorſus AD PERENNIS VITAE FONTEM qeſcere mihi videbar; atq;,inter tot honeſtiſſima gaudiorũ irritaméta, ſymphoniam haurire BEATORVM CIVIVM. Nemo verò miretur, tam arctè me tunc iſtius Carminis Sirenibus illaqueatum. nam equidem (ut ingenuâ fronte me aperiã) etiam

am purgatrices inter flammas iſti adhinnire hymno auſim: quô me jam tum, ab ipſis propemodum incunabulîs, dulcis Agazarius multò veriùs, quàm Delphinũ fabuloſa Arionis cithara, poſt ſe traxit. Cùm animã agere cœpero, Hymnodiã iſtam auribus meis, Superi, inſonate; &, fugientem jam vitam, ab ultimâ quaſi laciniâ, retinebitis.

Cæterùm digredienti mihi manum Cantores inijciunt; & cùm placuiſſe mihi Odeũ ſenſiſſent; à me publicum aliquod approbãtis teſtimoniũ efflagitant. Ajo illis; Hederam meã qualemqualem, jam pridem areſcere: & illis in rem, ſuâ ſpõte celebrem atque coronatam, noſtrô non opus fore corymbiô. Satìs jam antè, lemniſcatam illorũ Muſicam triumphare; tametſi nihil ulterioris faſcio-

ſciolæ, Ilibeſs⁹ illi appénderet.

Cùm urgerent nihilominus; Verſius tandem ſiccitatis miſertus meæ; poſtquam multa de Templi illius ſitu, intrà Media propemodũ oppidi viſcera collocati, nec pauciora de nobili pendentis Organi machinâ cõcionatus eſſet; pro Epigramate inſcribi juſſit operis anteriori baſi (ſic, ut ab ingredientibus legi poſſent,) Davidis verba, Babylonicum quondam exiliũ vaticinantis: quibus tamen ijſdem, præſens quoq; thema tangeretur. Scribite, inquit;

In SALICIBVS, in MEDIO ejus, ſuſpendimus ORGANA noſtra.

76. Illi, ſic ſe facturos polliciti, diſcedunt. nos maturiùs pranſi, comitibus Angelinô atque Hiſtore, SALICIBVS Neapolidium pergimus.

Diei tunc medius fervor, inflãmaverat omnia. quare ſexdecim vix ſtadia progreſſi, in luco quodam, pinubus perquam frequente, conſidemus. Supra nos umbra, ramorũ beneficium; ad pedes, in depreſſâ cõvalle, fons erat, frigidiſſimô de ſaxis latice ebulliens. & undæ color talis, qualem cærulô temperatus cœli candor, primô diluculi nitore oſtẽdit. Acceſſerat inter hæc, per illud ipſum pinetum iter habens, Colonus quidam, è Salicum ſuburbano; qui Neapolidium nobiſcum unà cogitabat. Reperit nos fonti imminentes, & adhuc dubitantes, An biberemus?

At ille, ſudoribus fluens, non diu deliberavit. Tunc & ego (ſiqua eſt impensè ſitientibus fides) alioquin periturus, indulgẽte mihi Angelinô, bibi, tan-

tum

tum pæne, quantũ vix, Arbelis fugiens, præliô fuſus Dari⁹. Totum certè fontem votîs, jam ante potationem, præcõſumpſeram: hinc, univerſum inſatiato cupidini guttur permiſi. Traxit hoc exemplũ (in deteriora potẽs) etiam Verſium & Hiſtorem: qui meipſo (ſiquid hîc tamen eſſe vitij poteſt) intemperantiores, ora ſupina ſpumanti ſaxo ſubjecerunt.

77. Colonus interim, dum & cæteri ſibi ſatisfacerent, ab hydrópotis aliquantùm digreſſus, in Formicarum immanem cumulum incidit: ac, me Angelinóq; ſpectantibus, nihil diſtulit, quin impreſſione cõſtanti baculum ſuum (cuj tunc ut viator innitebatur) immitteret, præferratum, & illis animalculis exitialem. Nec pepercit crudelis ſpargere diſijceréque; &

tandem fundamenta quoq; deſtructa ſubvertere.

Superi, ſuperæque! quis turbatæ illius Reipublicæ motus? qui furẽtium incolarum diſcurſus? qui migrantium, per mille compita, tumultus? quæ turbæ colliſarum inter ſe, cadentiúmq; beſtiolarum? quæ (fortunîs omnibus, & ſuâ Trojâ excisâ) exportantium onera feſtinatio? Domus, cubilia, vici, porticus, templa, foráq; & prætoria, cum urbe ſimul, & tot annîs eductâ Arce, tã deplorandô ruerant exitiô; in ſtragem, nec ſæcularî quidem induſtriâ corrigendam!

Sic, ſic (exclamabam ego) ſic mortalium res ſunt, & orbis Reſpublicæ! Nemo formicarũ potiùs (in quas tam altus affectus non deſcendit) quàm hominũ miſeratione lancinetur!

78. Ta-

78. *Talis erat placidi,* QVINTO *ſub Cæſare, vultus*
Imperij: cùm, longa patrum Pax parta labore,
Intrepidos Latiá tegeret ſub ſede, nepotes:
Cùm populis Arx Roma foret; cùm mœnia, Cælum:
Vna fides, unúſque Deus, Caput omnibus unum;
Quamvis ſparſa domus, quamvis diſtincta colonis
Iugera, regnorúmque, ſuô ſub ſidere, fines.
Aurea vel nunquã, vel tunc, cum Sole, micabant
Sæcula, ſyncerique dies, & Numinis anni
Innubes; nullóque tremens Reſpublica fulcrô.
Alta Quies facta eſt oneri ſibi! Venit (ab Arcto
Omne malum) ferus Islebides; BACVLÓQVE *ſuperbè*

Nixus

Nixus arundineô præfracti Principis, almam
Disjecit ſtrepitu pacem: gladióque rebelli
Miſcuit humanis divina, profana ſacratis,
Sceptráq; vomeribus. Trifidis Alemania ſectis
Ex illo diviſa die, non Templa retentat,
Non Superos: Veteri cum Relligione, ſorores
Lex, Pietáſque jacent, & ſciſſô Fœdera nexu.
Migratur, quò quemq; ſuus fert impetus; Ordo
Tam nullus, quàm nulla fides. minimúmq; malorũ eſt,
Quòd rapiantur opes; niſi diriperetur Olympus!
Nam Cœlum ſibi quiſq; novum, nova fabricat Aſtra:
Quæ mox, in totidẽ Rhadamanthus Tartara vertet.

79. Cùm

79. Cùm hæc turbulentîs intrà me, ſed tamen verîs, cogitationibus effudiſſem: erubeſcere pro colono tacitus cœpi, illiúſq; furori diem dicere; quòd ad Iſlebidæ exemplar, in bene compoſitam laborioſiſſimi animalis civitatem, graſſatus eſſet. Quid adversùm hanc barbariem clamaturas Formicas, Auro cryſtallóq; incluſas? quid, electrô & fortuitô ſuccini flentis illapſu ſepultas? Quid illas, quæ alicubi terrarum, non certè ſegniùs theſauros, quàm hôc locô grana, congerunt?

In quæ Angelinus, tanquam & ipſe ſenſum notâſſet meũ, ad me cõverſus, cum murmure, ac tanquam in aurem; Animaliũ, inquit, non ſolùm operoſiſſimum, ſed & delicatiſſimum inſectatus eſt, carnifex hic colonus. Vt enim taceam Merulas,

aviuṁ

avium canorarum non poſtremas, quibus hæ unicæ ſunt in paſtu deliciæ: etiam homines in Oriente reperias, qui Formicas Indicas, perinde ac nos cancros aut boletos, pipere præconditos, cœnare geſtiant.

80. Progredimur deinde languidi; ac prior ego viam, quamvis ignotam, urgeo, Neapolidij deſiderio.

Sed medio ſylvarum limite pergentem, terror pæne phanaticus rejecit. Nam tres occúrrere ſeu Fauni viſi, ſeu Sylvani, tardum contra me gradum molientes: ac totô paſſim corpore villoſi. Nec fugere dubitâſſem; niſi me Angelinus atque Hiſtor retinuiſſent; quibus id Spectrorum genus, ſæpiùs antehac objectum, jam quandam in familiaritatem verterat. Neque ſanè timoris aut fugæ juſta cauſſa erat.

erat.

rat. Quoniam Paſtores erant montani; qui per luſum illâ ſe ſcenâ induerant, inolitâ jam ſcurrilitate. Iuvenes procero robore, cęterùm imberbes, pendentem ex abietibus muſcum detraxerant: &, in barbitium capillóſque figuratâ glaucâ lanugine, frondibus foliiſq; corpori reliquo circumſutîs, ſchema quoddam Satyricum ſubierunt. Difficiléque fuit, ad formã redire. nam illi, poſt abjectam etiam larvam, vultu tam tetricô barbaróque adſtiterunt; ut excoriatos ab Apolline Marſyas nominaſſes.

81. Superamus tandem pinetum, & in montanum tractum evadimus; cujus in declivi flexu NEAPOLIDIVM adibatur. In ejus collîs ſum̃ô, Periſteræus quondam, Eſſæorum & ipſe amicus, Crucẽ depanxerat, fictã ex prę-

celſa

celſa ſtirpe; quam totam rubricâ imbuerat. Cauſſa operis, in loco tam ſolitariô, Religio Chriſtiana fuit, & Hebræorum odium; quos, in ſubjecta valle incolentes, neceſſe erat, frequenter illuc obtutus (etiam invitos) deflectere: non abſq; oculorum quotidianô vulnere.

Nos, adoratâ Cruce, deſcendimus; & in Neapolidij ſuburbia ingredimur, ſanè quàm tectîs incolíſque frequentia.

82. Inquilini plerique, Nazareni nominis oſores, Moyſen adhuc & Circumciſionem ſequuntur. Nec id tamen inhumanè diſſimulant. Archiſynagogus certè, Moſchus nomine, ſuccedere nos, gentis ſuæ Sacro, ut ajebat, Precario coëgit.

De Iudæis (fateor) invitꝰ narro. Synagoga erat, ad modeſtã amplitudinem exſtructa; tectô,

(velut

(velut apud nos Templa) utrimque declivî & faſtigiatô.

Portæ majeſtas uſq; adeò nulla; ut in ingreſſu Púmili quoq;, & qui cum gruibus bellum gerunt, ſuis frontibus timerét. nec ibi ſupvacuâ ſollicitudine peccare unquam poſſent Anſeres, provida colla ſubmittentes.

Ingreſſis porrô, pollubrum ad lævam præſtò eſt, aquîs temporariîs ſcaturiens. ea Iudæis adoraturis prævia vetúſque eſt expiatio; negante nobis Moſchô, ritè manus in cœlum, niſi ſic emaculatas, tolli. Sed (ut ego arbitror) profectu pari Iudæus lavatur, & Aethiops. indignātibus enim diſpendium ſuum aquîs, alteri ſemper malus color, alteri mala mens manet, & abundat.

Ad dexteram, reticulatîs diſcretus cancellîs locus ſtabat; quem

quem nos tunc Odéum nominabamus; ſed, invitô myſtagogô noſtrô, vocémq; averſante. docebat enim nos, Sacrum id eſſe & religionis immaculatæ Gynęcéũ. ibi, ſuæ legis matres virginéſq;, ſubductô à viris corpore, NVMEN adorare. quibus tamen fas ſit, ſacrificij tempore, caſtos ad Aram oculos, per feneſtellarum maculas, quas videremus, emittere.

Iacebant ſuper exedras atq; pulpita, tæniæ paſſim & limbi carbaſini, acu picti: necnon in ſpiras, ſcrupuloſâ ſedulitate, cõvoluti. Iîs Hebræarum anilis ſuperſtitio, cùm precãtur, dexteras circumligat eâ parte, quâ brachio palma per internodium committitur. Ajebant, in tænijs illis ſcriptam Decalogi legem. Verùm ego, neque Chaldaica notavi, nec Arabum elementa:

multò

multò minùs Palæſtina. quoniam imperitæ netricîs acus, dum Phrygiam Aſſyriámve picturã affectat; incertô tantùm & fortuitô ſtamine, per univerſam telam erraverat. mæandri erant artis Babylonicæ, non, Decreta cœleſtia.

Singulis præterea limbis adjacebant libelli ſinguli (ac ferè Pentateuchus) idiomatis illi quidem Palæſtinî; ſed, typi Adriatici.

Educimur hinc, in Synagogæ medium. Illic, quà meridies incumbit, Arcam aſpicimus, abiegnam: nam Iudæorum Libanum & cedros, & Sethæi ligni immortalitatem, jam pridem caries devoraverat. infra arcæ baſim Ara ſtabat lateritia, ſanguine pariter & adipe pinguis: lucernáque trilychnis, de tholo pendula, ſed lucis emortuæ. ad-

verſùm

verſùm Aræ cornu ſiniſterius, Pluteus proſtabat, cantoribus erectus juxtimque, pavimento infoſſus, ſulcus oblongus, ſatis ad perpendiculũ expenſus: cujꝰ tamẽ caput, ſulcô aliô tranſverſim dextrà ſiniſtráq; præciſum, Atticæ litteræ Tau, aut ſerpẽtis Moſaïci figuram, expreſſerat. Illâ foſsâ, memorabat Iudæꝰ, ſanguinem exceptari parvulorum, quando præputiô minuuntur.

83 Ad extremũ etiam Pentateuchũ nobis officioſus Rabbinus exhibet, characteribus Hebraicîs, & volumine Pergameno, nitidiſſimè exſcriptum. Nullum illic folium opiſthographon vidi; Quoniam, ſiquis adverſâ in paginâ ſcriberet, is adverſari legi Numinis (ait Moſchus) cenſeretur. Volumen porrò erat, ad antiquitatis Romanæ ritum; umbilicîs utrimque

que argenteîs, latâque bullâ ſplendentibus, finitum.

Cùm ille, nobîs non invitîs, folium evolviſſet chartæ virginis, & ad miraculum uſq; longitudinis excurrens: ſtylũ protulit, hoc eſt, cannam argenteam ſeſquipalmarem, digiti minimi craſſitudine, baſi globatim vermiculatâ. cujus extremitas in figuram & geſtum Indicis digiti, docenti ſimilis, deſinebat. Serviebat id inſtrumenti genus, legentium cujdam cæremoniæ (quantum ex Rabbino cõijciebamus) nam éadem ipſa, quæ proferebat, verba deſignabat accuratè, religioſâ pretioſæ arũdinis applicatione. Patuítque, Nefas apud eos haberi, ſi aliter fieret: utique poſtquam Angelinus noſter audacem volumini digitum injecit; ut, neſcio quod, ſcheva

vel

vel Kibbuts, à Moſcho inter lectionem præteritum, argueret. In quod facinus tam validè Iudæus exclamavit; ut ſuſpicari abſentes poſſent, Nolentis ac repugnantis gutturi porcinam intrudi: aut, iterum ab Antiocho aliquo pollutas Ieroſolymorum Aras eſſe.

84. Stabamus interea nos capitum nudi, nullâ certè loci deteſtabilis reverentiâ, ſed calori diſſipando; quem, æſtuante cœlô, tectorum frigidiores umbræ, per vaporum compendia, clausîs in locis educunt. At Hebræus id pro religione quadam, & , ſuetâ Chriſtianîs urbanitate, interpretatus; à nobis rogare veniã cœpit. Quòd enim ipſe eandem morum elegantiam hucuſque præterîſſet; non ſe ruſticitate, ſed prudentiâ legéq; prohibitum. Devm,

quem

quem illic in Arca clauſum haberet, opertô velle, non adapertô capite, adorari atque coli. Idque ab ſe potiſſimùm exigi; quippe, qui non minùs Sacerdotis, quàm Synagogarchæ partes obiret. Eſſe autem Aäronitis lege imperatum; inter Divina Infulatos verſari.

Ità, ità! (inquam ego) atq; hôc tibi titulo gratias ago; quòd unâ eadémq; operâ ſimul & te excuſas, Moſche, & me doces. In hunc ènim uſque diem ignarus, hodie primùm diſco, Quid ſit INFVLA?

Subriſit ille, verecundior in ſuas laudes: concuſsóq; leviter pileô; Hæc, inquit, hæc ipſa eſt, ſive Mitram dici mavis; ſive Infulam. Erat autem Iudaici capitis tegumétum Laneum, oppidò muccidum detonſúmque, & (opinor) Ægyptô

H ſpo-

ſpoliatâ vetuſtius; cujus etiam fuiſſe præda pannus ille videbatur, de quo partus iſte poſthumus in pileum exciſus erat. Ad ſummam, Fungus erat, non, galerus; qui ſiquando ſubverteretur, etiam aquilis nidum præberet: dum̃odo in ſummo arborum vertice collocares. Et tamen iſto Moſchus mõſtro, tanquam honorum inſignibus, ſuperbè tectus toto tempore aſtiterat.

85. Egredimur tandem è ſacrilego ſacrario, ſpectaculorum ſaturi; cùm, ecce, antè veſtibulum collectas, (incertum, quâ cauſsâ?) Iudęas offendimus, matronarũ (ut apparebat) honeſtiores: & ſplendidô omnes veſtium apparatu, tiarîſque barbaricis excomptas. Sponſalia videbantur, aut nuptiarum auguralia feſta inituræ:

quo-

quorum auctorem poſcerent, in præſenti, archiſynagogum.

Iſta nobis turba quæſtionũ movit occaſionẽ; interrogante Angelino; Quot eo loco ſtirpis Hebraicæ cenſerētur familiæ? Cùm taceret Moſchus; Imò, (inquam ego) dic, non huic tantùm, ſed etiam mihi! qui nõ minùs interrogo. Quot utiq; capita, tuis ſubjecta ſacris, numeras? Reſponde Moſche!

Vrgenti, ac propemodum cogenti mihi, tandem, pudibundô vultu, ſe purgat; &; Quòd ad quæſita tardior ſum, ait: nolite, viri optimi, ſuccenſere. Religione ſcilicet retardor. Quâ? inquit Verſius, aut cujus? Davidis (inquit alter) Ieroſolymorum regis: cuj quanti ſteterit, Numeraſſe populum; etiam vos ſcitis, quippe ijſdem nobiſcum Regum

Annalibus & uti aſſoliti, & credere.

Ridiculum verò! inquam ego. Quid igitur Abrahamo dices, mi magiſter & doctor Iſraëlitice? Abrahamo, inquam, tui generis ſancto auctori? qui, captivo fratri ſuccurſurus, numeravit expeditos vernaculos trecentos, decem, & octo?

At ille; Vernaculi, inquit, erant, nõ, Abrahamô prognati. Ità? (ajo ego) vernas ad calculum vocare licet? ſtirpem autem & domeſticos non licebit? Tu igitur & Moſen, ſi ſuperis placet, argue, Abrahami ex Cetura poſteros (utique Suos) numerantem. Reprehende, Duodecim Iacobi Filios, &, ex his Nepotes, recenſentē. Diem dic ſcriptori, quòd Animas ſupputet, Ægyptum Iſraële duce ingreſſas, Sexaginta ſex; aut eti-

etiam Septuaginta. Vitio verte, quòd arithmeticè memoret Hebręos, Ægyptô regreſſos: quòd, tanquã militarî ſacramẽtô cogat & luſtret, Sexcenta peditum millia, abſq; parvulis, & parvulorum matribus. Ipſe NVMERORVM liber, quid eſt aliud, quàm proſapiæ veſtræ numeroſa collectio? maximè, poſt Moabitici lupanaris hiſtoriam, & Phineæ ſacerdotis vindicem pugionem? DEO autem, Ter Opt. Max. exercituum domino, quid facies, Ninivitarum innocentium, plusquam Centum viginti millia Numeranti? qui tam ad Numen tunc, quàm hęc ſuburbana plebecula ad teipſum, pertinebant.

Denique, vos ad rem attententiſſimi patresfamilias, non boves numeratis veſtros? non aſinos? non nummos, & cir-

cūciſam (ſinè cæremonia) monetam? Nec oves quidem, vel tu vel uxor, in paſcua aliquādo, ſinè computatione, mittitis:

Bisq; die Numerant ambo pecus; alter & hædos.

Quid multis? Indignabund⁹ diſputavi. nec Iudæus, quod refelleret, habuit. Stabat, Verre deprehensô confuſior, & elingui Battô taciturnior, & oleô mucosô pigrior, & amurcâ ſtupente putidior. Ego proinde obmuteſcenti ſuperſtitioni longū vale dico: ac diſcedo.

86. Sub hæc in oppidū aſcendimus NEAPOLIDION, nomine quidem exiguum; ſed re ſtructuráque longè humilius. Nihil addo, nihil detraho: vix vicenæ utrimque ædes, ſerie tamen æqualî diſpoſitæ, Plateā unicam, & in ea totam urbem,

abſol-

abſolvunt. Ad occiduum ſolem locata porta princeps, portam ex oppoſito alteram, ijſdem, quibus ipſa conſpecta eſt, Oculis, incommotîs inconnivíſque, ſubijcit: tam propinqua, ut ſtridor cardinum alterius, ſuô tremore alteram quoque concuſſam expergefaciat. Ad oppidi caput, quà Orientem reſpicit, Templum eſt. Plateas alias & vicos, nec ex conſanguinitate (quod vulgò dicimus) nec ex affinitate habet: præruptîs utrimque collibus, & monte (cuj Neapolidion impoſitum eſt) ædificiorum auctarium reſpuentibus. Solum tamen urbeculæ firmum, &, ut lapidum fulgor loquitur, metalliferum eſt: ac ſitus, eminus intuentibus, ſpectabilior, quàm cominus expertis.

Nihil illic, (quod curioſis ta-

Digitized by Google

men in promptu jacet) vidi, cujus cauſâ tubũ opticũ quiſquam promeret; aut ſaltem ſpecularibus naſum gravaret.

87. Tantummodo in pariete prætoriæ, ut reor, domûs, captam à Mahomete, Turcarum tyrannô, Conſtantinopolim, & raptas ad navigia virgines atq; pueros, longóque catenarum tractos ordine Byzantij palatinos, vidi: truculentum, pro portis, acinacem Imperatore vibrante. ad eum, neſcio cujus fautoris, dextera ex nubibus deſcendebat, cornutæ lunæ pictum inſignibus vexillum offerens; cujus apicem lauri folia coronabant. Pigebat, odioſum pictoris argumẽtum fixioribus oculîs perſequi. Itaque retractô gradu, Sozomenum tantùm ſalutamus, virum inter Eſſæos diſertum ac bonum: & eodem

pro-

propemodum momentô egredimur; clamante poſt tergum noſtrũ Sozomenô; Eho! Ilibeſſe!, & illud Bilbilitani vatis;

Cur in theatrum, Cato ſeVere,
Veniſti?
An ideo tantùm Veneras, ut
Exires?

88. Nec tamen profecit quidquam officioſiſſimô conatu, jã non tantùm invitator, ſed propemodum coactor. Nos enim, abire pervicaces, viâ aliâ, inter montanas arborum umbras, & fluctuantes Favoniô ſegetes, ingruente mox veſperâ, regredimur. Iter erat, fractîs modò caloribus, temperatum ac lene; quod ipſum beatô compendiô contraxit Angelini ſvavitas, & Hiſtoris fabuloſa garruláq; facundia, religiosô riſu mixta. Interludebat his viæ delicijs, ſub-

jectus amnis: placidúſque, ad dexteram planitiem labentis, fluvioli decurſus. qué equidem tunc ignotum, identidem Murmuratorem, propter inquietas ad ſaxa alliſiones, appellabam. donec ex Angelino didici, Banidis fluvij hoc alterum eſſe brachium.

SALICES deinde ingredimur; unáque ſolâ nocte interpoſitâ, poſt actas immortales Angelino gratias, indidem excedimus: Hiſtore nos aliquouſque comitante.

89. Iámque meridies altiſſimus, omnia torrere cœperat; cùm ego, capite, (nihil præter ſolitum) afflictus, poſt alteram ferè leucam confectam, in pineto quodam conſideo: precéſque exorſus, ex voto debitas, ad extremum, dolore ſuperante, proximæ ſtirpi caput acclino.

Ni-

Nihil æſtuantibus faciliùs, quàm ſomnus, affluit: & morborum inſuper acceſſio, etiam invitos illaqueat. Succubui igitur, (bonâ veniâ tuâ, lector!) & obdormivi: cùm priùs in ſpirã convolutum pallium, ægrotanti occipiti ſubjeciſſem. Aſſident interim Verſius, atque Hiſtor; fabulîs, neſcio quibus, moræ tædium arcentes.

90. Omnibus conſumptîs narratiunculis; ex me jocorum thema carpunt, & hilaritatem inſtaurant ſuam. quia, dum dormio, culices (vicinæ paludis familia) magnô ſe numero in ſylvam intulerant. Subinde paſcua quoque nacti; ad cutis meæ pinguedinem, ſudore ſuccidam, congregantur; ignorante me, & altùm planè ſtertente. At furciferi illi, ſopitô dominô audaciores, carnem tunc pellémq;

meam in ſpolium vertunt ſuũ; creberriméq; immiſſis roſtrorum ſpiculîs, paſſim configunt, ſanguine exſuctô. Quorum ego malorum non improvidus, priuſquam ſomno victos oculos permitterem; vultui ſtrophium injeceram. ſed poſtmodum, invaleſcente cum doloribus ſopore (non planè, ne tunc quidem, expers ſtupidi vulnerum ſensûs) dejeceram: perinde, quaſi ſudarium mihi, non ſudor, obfuiſſet. Immò longiùs in prohibendo progreſſus hoſte: ut quodque membrum crudeliùs à cyniphibus tractabatur, ità celeriùs in ſopore occurrebam; atque, in ictum libratâ dexterâ, nunc ſiniſtram nudam, nunc pectus, in ventos aliquãtulô apertius, aliàs frontem quoque & faciem atq; labia, verberabam.

Ità

Ità ridendi materiem comitibus, in propinquo vigilantibus, miniſtrabam: ac nonnullam, toties variatîs Actibus atq; geſtibus, Comœdiam dabam extemporalem. Ad extremum, cùm naſum in promontorio (ſic enim dicam) culicum cęterorum audacior unus atq; dux, morſicaret; non habui ampliùs neque conſilium in poteſtate, neque mei victoriam: ſed, excuſſiore palmâ (velut Alaricum repulſurus, & non, muſcam unam) nares innocentes ad cruorem uſque invaſi, atque violavi.

Ad quod dormientis peccatum Hiſtor cū Verſio ſplenem totum, effusô riſu, laxavit. ego autem, ſimul verberis mei ſonitu, vulnerîſque ſenſu; ſimul & cachinnātium tumultu, ſuſcitatus; errorem meum, & unâ

nâ interfectum natantémq; in cruétata manu, culicem deprehendo. At me ſublatum manu Verſius erigit; ac, diluendo ſanguini, ad proximum ſylvæ rivulum deducit. Ibi, diſpulsô jam utcunq; capitis morbô, viam molior; & ab Hiſtore, qui reditum urgebat, verborum urbanâ alternáque gratiâ divulſus; ultrà pinetum, ad ſeptentrionis obliquam plagam, contendo.

91. Duabus, plus minùs, horîs interjectis; Arcem prætergreſſi arduam, quæ oppido ad lævam imminebat, Oreólithon nomine; tandem, luctante paſſu, in Montem evadimus, omnium quos hucuſque adieramus, editiſſimum. Ibi Verſi⁹ (fatigatorum jure atque lege) ſub arbore, quæ illic unica ſtabat, ſe proſternit & obdormiſcit.

Aſt

Aſt ego ſomnorum, ex recenti calamitate, cautior, vigiliam obfirmo. mox in loci verticem evado; unde oculorũ, tanquam in amphitheatri medio, liberrimus patebat, & infinitus excurſus. Illic omnem in conſpectu collectã ICARIAM habui; cùm ad latera ſeſe Oriens, & Occidui fines, aperiıét: poſt me Septentrio, longô tractu cõſpicuus: ante me regio Antarctica jaceret; incredibilî terrarũ ſpecie. Tanquam enim in Thaboris vertice, regna mundi videbar, & regnorum gloriam intueri; non Luciferô, ſed naturâ, oſtendente.

Experimentum deinde phyſicum capturus (ut ſæpiùs antehac) dum apicem omniũ altiſſimum aſcendere connitor, neceſſariò me pronum extẽdo: campóſq; & oppida infrà patentia,

tia, contemplor. Is aſpectuum lętiſſimus fuit; cùm in unam velut circùm-vernantis horti aream, compendioſô congregata globô regio, præſtò ſtaret univerſa: cùm, tanquam in geographica mundi picturâ diſtantes procùl montes, nemoráq;, & urbes, atque camporum lacubus frequẽtium viriditatem, unà cum ſubjectis convallibus, exhiberet. Ante oculos dixiſſes eſſe, Heſperidũ Inſulas; non, infamem ſterilitatis, ICARIAM. Ego quidem certè, non dubitavi, Paradiſos illic & felices aurô Cherſoneſos mihi fingere; excitãte comprimis ingenium, cœli puriſſimâ facie, ſine nubium omni maculâ. Quare totus æther mihi ſolida quædã, perſpicuíq; nitoris, GEMMA videbatur. Et iccircò non diſtuli (quieſcente p̃ſertim Verſiô) tã ama-

Digitized by Google

amabilis aſpectûs gratiam, tacitâ (quam adhuc vividè recordor) poëſi mecum expendere; pro meritis & Naturam extollens: & mortaliũ ſtolida, in margarìtas, ſtudia exagitans; ut, qui per maria terráſque ambitiosè quærerent, quod tamen quotidie ante oculos jaceret. Quid? (cogitabam egomet mecum)

92. Quid, verberatus remigum tyrannide,
Cãpus quotannis frangitur Neptunius?
Vt barbari ſpolium vehatur littoris,
Eoa gemma, parva merx, magnum malum?
Cujus venuſtas tota ſit, Crebrò aſpici:
Cujus honor iſte ſolus eſt, Ab aurium

Im-

Digitized by Google

*Immâ reuinctam fluere carti-
lagine.
Tanti emitur ergò unius (&
quidem exulis
Ac barbari) lapilli iners ſuſ-
pendium?
Quod dedecus? quæ cæca nox
oculos nigrat?
Aut quæ phreneſis miſcet in ve-
ro dolum,
Vt vana malit animus, & ſoli-
da abnuat?
Si, ſuccini Formica vincta
carcere:
Si, electrinô Lacerta clauſa er-
gaſtulô:
Si Mundus, Archimedis in-
truſus vitro:
Si, Pyrrhi Achate tota Muſa-
rum cohors
Collecta, placet: & Artis, aut
Casûs, tria
Prodigia gemmas admouent o-
mnes polo,*

At-

Atque in Tonantis aureum digitum inſerunt:
Illa inſeratur, illa potiùs unica,
Diaphana, rutila, picta, ſolida, nobilis,
Cæleſtium SPHAERA ORBIVM ſapphirina!
Hæc vera Gemma eſt, Gemma mundô comptior:
Hæc margarita grandis, ingens Vnio.
Hujus Adamantis excavatô in ambitu
(Cingente, quidquid dextra finxit Numinis)
Solis pyropum, Cynthiaq́; topazion,
Tenebrîs laceſſitum, ignicare ſenties.
Cernes per umbram ſtelleos carbunculos.
Quid Imber? an non Succinum eſt Olympicum?
Electriferq; nube deductꝰ, Padꝰ?

He-

Heliadas ánne flere mâlis, quàm Iovem?
Fons laticis albi, illuſtris, & tralucidi,
Quid eſt? Aquea Cryſtallus, aut cryſtallina
Aqua. Lege eádem, dic Lacus Smaragdinos,
(Propter virorem) vel Lacuſtres, ſi placet,
Voca Smaragdos. Gemma erit, quidquid vides.
Cyanea cernes Flumina: Mare, Punicô
Cùm Sole purpurabit, amethyſtum putes:
Cùm ſtabit, amplū Marmor: at, cùm fluctuat,
Criſpante Zephyrô, Iaſpides pelagô trement.
Ipſi arborum fœtus, parúmne Gemmei?
Parúmne merx tibi tranſmarina & Eoa ſunt,

Tot

Tot axis utriuſq; cocta Solibus?
Ceraſa, calentis picta minio
Iulij,
Quidni Corallia dixerim nemoralia?
Aut, Margaritas fructuoſas, reptilem
Fragi rubentis copiam? Si exploſeris;
Dicam Vniones guttulatos (parcite!
Non erubeſco) Quid? famelicus, Attali
Malim edere gazas pallidas, glebarum opes;
Quàm Mála citrea? ſiue poma Punica?
Aut Aſſyria? Cydoniáſue ſphærulas?
Hoc, hoc, Auari, verum, amabile, ſapidum eſt,
Horti metallum veſcum, & aurum pranſile

(Quid

Heliadas ánne flere màlis, quàm
Iovem ?
Fons laticis albi, illuſtris, &
tralucidi,
Quid eſt? Aquea Cryſtallus, aut
cryſtallina
Aqua. Lége eádem, dic Lacus
Smaragdinos,
(Propter virorem) vel Lacu-
ſtres, ſi placet,
Voca Smaragdos. Gemma erit,
quidquid vides.
Cyanea cernes Flumina: Mare,
Punicô
Cùm Sole purpurabit, amethy-
ſtum putes:
Cùm ſtabit, amplũ Marmor: at,
cùm fluctuat,
Criſpante Zephyrô, Iaſpides pe-
lagô trement.
Ipſi arborum fœtus, parúmne
Gemmei?
Parúmne merx tibi transmari-
na & Eoa ſunt,

Tot

Tot axis utriuſq; cocta Solibus?
Ceraſa, calentis picta minio Iulij,
Quidni Corallia dixerim nemoralia?
Aut, Margaritas fructuoſas, reptilem
Fragi rubentis copiam? Si exploſeris;
Dicam Vniones guttulatos (parcite!
Non erubeſco) Quid? famelicus, Attali
Malim edere gazas pallidas, glebarum opes;
Quàm Mála citrea? ſiue poma Punica?
Aut Aſſyria? Cydoniáſue ſpharulas?
Hoc, hoc, Auari, uerum, amabile, ſapidum eſt,
Horti metallum ueſcum, & aurum pranſile

(Quid

(Quid rurſus erubeſcis, ad vocem, ô Metrum,
Ceu non Latinam? potius, ad vitium ſuum
Avarus orbis, in ruborem ſe induat!
Nos loquimur, ille & patrat, infandos logos)
Quid multa? Gēma Mundus eſt, theſaurus eſt;
Modò nôris uſum. Gemma vaſta eſt totus hic
Cœli globus, tot aſteriſcis fulgurans.
Immanis Annulus, Annus ex quo volvitur.
GEMMAM hanc, & Orbis Annulū auguſtiſſimū,
Appēdit è Digitis tribus, Mundi artifex.

Hæc cæli terrarúmque Miracula mecū meditatus, ſurgo tandem; excitatúmq; Verſium propello.

pello. In via, ſicut fortuitò, ad latus dexterum, obtutui variæ ſe undequaque arces & oppida offerebant; etiam Neapolidion heſternum faſtidioſus relibavi.

93. Notavit Verſius, ex frontis meæ nube, oppiduli tam viſi, quàm reviſi tædium. Igitur, ut aliquo tamen marcentem ſtomachum meum acetô excitaret, in Mahometicam everſi Bizantij picturam, multâ diffundi laude cœpit; Quàm illuſtrî colorũ temperaméto, quàm inventionis feſtivô ingenio, pictor uſus eſſet; quàm nihil hiſtoricæ veritatis, eruditum ſuũ penicillum paſſus eſſet ignorâſſe. Nam & caput, inquit, captivæ illius celebratæque virginis videbam, imperatoriæ arcis ſpeculæ infixum.

Ego, quid virginis Verſius deſignaret, ignarus; & pter hæc non

toti-

(Quid rurſus erubeſcis, ad vocem, ô Metrum,
Ceu non Latinam? potius, ad vitium ſuum
Avarus orbis, in ruborem ſe induat!
Nos loquimur, ille & patrat, infandos logos)
Quid multa? Gēma Mundus eſt, theſaurus eſt;
Modò nôris uſum. Gemma vaſta eſt totus hic
Cæli globus, tot aſteriſcîs fulgurans.
Immanis Annulus, Annus ex quo volvitur.
GEMMAM hanc, & Orbis Annulū auguſtiſsimū,
Appēdit è Digitis tribus, Mundi artifex.

Hæc cæli terrarúmque Miracula mecū meditatus, ſurgo tandem; excitatúmq; Verſium propello.

pello. In via, ſicut fortuitò, ad latus dexterum, obtutui variæ ſe undequaque arces & oppida offerebant; etiam Neapolidion heſternum faſtidioſus relibavi.

93. Notavit Verſius, ex frontis meæ nube, oppiduli tam viſi, quàm reviſi tædium. Igitur, ut aliquo tamen marcentem ſtomachum meum acetô excitaret, in Mahometicam everſi Bizantij picturam, multâ diffundi laude cœpit; Quàm illuſtrî colorũ temperamẽto, quàm inventionis feſtivô ingenio, pĩctor uſus eſſet; quàm nihil hiſtoricæ veritatis, eruditum ſuũ penicillum paſſus eſſet ignorâſſe. Nam & caput, inquit, captivæ illius celebratæque virginis videbam, imperatoriæ arcis ſpeculæ infixum.

Ego, quid virginis Verſi⁹ deſignaret, ignarus; & pter hæc non

toti-

totius Neapolidææ tabulæ tenax;precibus eũ inſtigo,ut narret. Quod ille, Turcicæ per ſuperiores dies hiſtoriæ, quam Ammontij nactus erat, ſedulus evolutor, non recuſavit: ſed; Tragœdiam electiſſimã, amœnô viarum delinimento, perſecutus eſt: me ſanè perquam curiosè affixo, propemodúmque etiam verba, ab narrãtis ore erepta, cupidè devorante. Agè! dicebam: &, ne nobis iter ſimul & hora pereãt,per temporis calentis tædiũ doce me. da facundiæ, quam in te cæteri mirantur, etiam mihi experimentum aliquod. aut certè, ſi tam honorificũ munus refugis, Verſi; quia loquax es, ſaltem garri, quoad ſatìs eſt. Tunc ergò Verſius exorſus, in hunc modum;

94 MAHOMETES, inquit, Ottomãnici nominis alter impera-

perator: cùm hinc quidẽ Thracios campos atque littora, Scythicîs legionibus inundâſſet: illinc Propontidẽ Aſiaticîs claſſibus & epibatis inſtraviſſet: noſtrîs in Europa diſcordantibus, Conſtantinopolim tãdem, præſidiorum debilem, occupavit.

Confeſtim, fractîs crucibus, ſubſtitutíſque in vexilla Lunîs, & cõtaminatîs altaribus atque Templîs, omnis Chriſti memoria majeſtáſque eijcitur; flagitioſus ubique pſeudoprophetes (victori tyranno cognominis) ſubrogatur. Tam impij cultús ſedes atq; ſolium deligitur, famoſum Sophiæ, baſilicúmque Templum.

Quid memorem, arrogantes in omni victoria ſpiritus; ſed in Turcis potiſſimùm, etiam cœlo inſultantes! Steterat, (&, heu! ſteterat!) urbis mediô

ſpectatiſſimóque loco, Crux æ-nea, ingens, ſumptu nobilis, arte nobilior; auri cruſtîs undequaque radioſa. Ex ea pendens Chriſti ſtatua feliciter laborata, & animorum motionibus celebris; auguſti corporis fulgore, quoties diluxiſſet, etiam Solares ſplendores incendere ſolita.

95. Hanc barbarus Numinis contemptor, ſuos ante oculos exciſam proſtratámque clavis evulſis, de ſtipite æneô detraxit. Tum capitis tegumentô Saracenico, diſcoloríq; tiarâ contectum, abijci ad pedes juſſit ludibundi exercitûs: ut neſcires, diriúſne verticem conſerta ſpinis corona, an flagitioſorum capitum ſacrilegũ diadema ſauciaret? Neq; hîc contumeliarum ſum̃a: tyranni imperiô, funibus in pedem inje-

jectis, eo dedecoris habitu, per ſtrata plateáſque raptatur illius urbis; quam ipſe, Conſtantini miniſteriô, Romanæ majeſtatis ſororem conſtituerat. Quid jam Palæologum referã interfectum? qđ omnium promiſcuas cædes? quid natantẽ in palatino ſanguine regiam? quid raptas in ſtupra virgines? in flagitia pueros ingenuos? in contumeliam thalami matronas atque nuptas? oppreſſum armîs virile robur? cæſa ſenilia corpora? parietibus alliſos & ſaxîs, vagientes infantes? omnia denique facinora, quæ victor exercet, & victor Turca? Quid enim? humanitatem ille promeret aliquam in homines; qui primò omniũ pietatem calcâſſet in Deo? Immanitatem à Superis inchoârat & Numine: ut jam, quidquid

in mortales adderet; levitas, non ſcelus, videretur.

Iámque, deletâ hoſtilitate, ſublatíſq; Chriſtianæ reipublicæ reliquijs, Byzantium omne præſidiis, prætoriáque cuſtodibus firmata, ſecuritatem rebus Ottomannicis & dignitatem pepererant: volantéq; per terrarum orbem Imperij nuper eminentiſſimi, nunc oppreſſi, famâ; celebre paſſim erat & formidoloſum Mahometis nomē. Ac paratus jam erat Orbis reliquus ſubigi, ſiquis auſus eſſet ſubigere: nutantéſque terrore provincias, quaſſare. Sed victoriarum curſum interrupit, bellorum febris, Amor: & durum Martis opus, mollis otiō Veneréque voluptas.

96. Ecce! inter puellarum matronarúmq;, abducta in claſſem, agmina; adoleſcentulam Ty-

Tyrannus, per luſtrandi opportunitaté, obſervavit; virginem (niſi fallor) Mitylenæam; formoſarum omnium ſinè dubio reginam: & cujus inſuper faciem commendatiorem fecerat, demiſsîs in oculis ſedens, pudibunda modeſtia; ſinè fuco, ſinè coloris affectatione ſplendens. Erat enim Chriſtianîs natalibus & inſtitutîs; atq; vel eô nomine, Saracenarum ab inverecundia, quàm alieniſſima.

Habent hoc amatores nefarij: pudore cum pulchritudine ſociatô, furioſiùs uruntur: & in illam formã inquietiùs inſaniunt, quam ſuperinducta virt⁹ (velut ebori aurum) illuſtrat.

Expertus eſt tunc eandem amentiam, vulneratus aſpectu Mahometes: &, dominicæ libertati captivâ catenas inijciente; amoribus quàm arctiſſimîs

mîs turpiter irretitus, iſtam ſibi Mitylenæam delegit, tanquam Iuditham Holofernes, aut Rhoxanen Alexander; quâ militaris illius animus emolleſceret. Neque tantùm puella detrectavit, quantùm debuit, aut ſeriâ aliquâ frontis nube, libidinoſis imperijs obviàm ivit.

97. Quid autem, quid exſpectes aliud? Fruſtra firmam mentem, à pectore femineô, requiras: ſinè cauſſa Conſtantiam, à ſerva & juvencula. Habent liberæ & adultæ, quod laborent; ne captivæ fiant & adulteræ: Fidésq;, fœderum ſanctimoniîs, & maritorum tot cuſtodiîs obvallata, prô ſcelus! extra leges nonnunquam ſpatiatur; atque abnoctat. Et nos innuptam, &, ſi reſiſteret, ſceptra mucronéſque incurſuram, mira-

mirabimur adeò, ſi probrum eſſe imperatoriũ maluit; quàm privati mangonis alicujus intactum mancipium.

98. Sedebant igitur (ut quàm verecundiſſimè dicã) ſedebant unà vivebántque, dies ac menſes totos; ut jam nihil à Sardanapalo Mahometes diſtaret, æternus penetralium incola. nec à Carcere thalam⁹ diſcernebatur: niſi, quòd inter vincula caſtitas vixiſſet; quam alibi, jam ad Libitinam uſque, Cupidinis furor interfecerat.

Iámque lucis uterq; fugitans (ut vel ſic à mortuis nihil differrent) in umbris tantùm & caligine trahebant ævum; ne poſſent ad lucis conſpectum erubeſcere. Sed profectò, Nulla Crimina minùs operiuntur, quàm capitum publicorum: & in ſolio, prodigium eſt; Diu

cùm pecces, diu latére poſſe.

Iſte cum Græcula ſuâ, tam clauſus & inaſpectus proc⁹, primùm ſuſpicionibus: deinde cõvictâ jam infamiâ, ſic in exercitum exijt; ut, ſi caſtrorum in meridie deliquiſſet.

99. Nec alius jam militi ſermo, niſi de Imperatoris probro, captivæq; Virgũculæ Chriſtianiſſimâ verecundiâ. Accedebat, ad ſpurciſſimi facinoris turpitudinem invidiámq; ventilandã, mentiũ potens turbo, Caſtrorũ nempe, p tot jã menſes, neglectus: ſtipendiorum à quæſtoribus tarditas: vacillantes in fide populi: laxior militiæ diſciplina: ſpoliorum, ex novis expeditionib⁹, præciſæ ſpes: & (quod generoſiſſimo cujque pro vaſtitate eſt) interrupta, jámque planè jacens, victoriarum aliarum ex alijs feſtinatio: deni-

Digitized by Google

denique metus , ex Germano Francicóque hoſte, non per omnia commentitius. Cùm præclarus interim imperator, ductórque gentium , ad id uſque temporis invictarum, errore cæcô (tanquam in nocte palpantes ſolent) pro ſuo Marte Fróté, & pro Bellona Diónen prehenderet : ac , ductandi munus in Nuptialibus mallet , quàm militaribus conſumere.

100. Iámque adeò propiùs ſeditionem, otioſi militis vagũ murmur venerat ; totíſque agitatam caſtrîs clamorum rebellionem, apparebat, ad armorum audaciam erupturam. cùm purpuratorum princeps, Muſtaffus, deprehensô in mora periculô, de ducum ſententia , in Prætorium feſtinat. Decretum illi erat, aut dehortari ab inſaniâ amatorem , ſi poſſet ; aut, ſi non

poſſet, à furore deterrere legiones: ſi neutrum ſuccederet, officio ſaltem fideíque, intermori. Acuebat audaciam ej⁹ tam periculoſam (quis enim facilè, ſempq́; regijs aurib⁹ inoffensîs, Verum immulget?) inculpatus hucuſque, etiam in illa aula, honorum principatus; & purpuratorum, ſine obtrectatione (quod rariſſimum eſt) locus primus, inconcuſſus. ad hæc, belli pacíſque exempla fortia, manu prompta, vel ingeniô promota. denique familiaritatis, & hujus quidem illo in culmine, nexus inter Mahometem & Muſtaffum antiquiſſimus: atque utriuſque unô lacte imbuta infantia; iiſdem inſtitutîs & artibus conſuefacta coæva ætas. Hæc illi omnia, etiam ad arguendi libertatem, ſi res exigeret, ſtimulos admovebant.

Mu-

Muſtaffi nuntiatô adventu, Mahometes, quanquam ægrè, tamen tandem egreditur infamî ſuô contuberniô: cùm interim, ob deſuetudinem dudum non viſi Solis, ad lucis apertioris aſpectum marcentes oculi, dubiô nictu luctarentur.

101. Cæterùm, poſteaquam pro familiaritate intimâ, conſidēdi poteſtas Purpurato facta eſt; emotîs arbitris alijs, Muſtaffus præfatus, magna à ſe, magnóque imperio neceſſaria afferri, fari incipit; Sæpiùs jã conceptum alloquij impetum, & ſalutaris conſilij confidentiã; imperatoriâ præpeditam fuiſſe ſive latebrâ, ſive ſolitudine. Sed illius quidem receſsûs aut ſecreti, cujuſcunque tandem, noluiſſe ſe cauſſas, ſed nec debuiſſe, inveſtigare. ſatìs rectum ſibi ſemp eſſe viſum, quidq̃d capiti,

inter Oriẽtalia altiſſimo, placitum fuiſſet: ſanctúmq; id omne habuiſſe, ſiquid Victori in terris feliciſſimo, vel cœlum vel homines ad votum indulſiſſent.

Noluiſſe etiam, ne ſuſpicari quidem, aut omninô cogitare, quid eſſet? quóve monarches ſuus in otio occuparetur? Famam primam, ac priorem (ut in alijs omnibus) loqui cœpiſſe; deinde, converſô in deterius habitu, mutatã, infamî raucóque probrô, tota Byzantinorum caſtra implêſſe. Nec ſe diſputare, quàm jurè, quámque injurià. Scire ſe, Imperatori unico non præſcribi, ſed pareri ſolere. fateri etiam, Omni Solio, & Ottomannico præ cæteris, æquali lege juréque ſtatim à cunabulis adnaſci, LICITVM, & LIBITVM.

Id nunc unicum ſe, pro innatâ

natâ fide, ſuggerere; Non eſſe nunc tempus: Aut, ſi vel maximè regius affectus eò vergeret; tamen gaudio modum poſſe têperamentúmque conſtitui. Iucundiora voluptatum eſſe ſtudia, ſeriis interpolata. nec ſolidam eſſe poſſe, longámve lætitiam; quæ ſe fructu nunquam interruptô ſatiaret. Svaviùs ad intermiſſa otia rediri; quàm, faſtiditâ ſaturitate, tandem in ſolidum proſcribi, atque extrudi.

102. Tametſi, quid tam ſevero (inquit) opus conſilio? Nolo nec intermitti quidem oblectamenta: Variari tamen, auctor eſſem. Verior eſt, quæ per plures currit flores, Oculorum amœnitas; quàm, quæ in roſâ unicâ defigitur. Volo dicere; Non tanti tibi videri virginis unius ſpeciem debere; in tanta

præ-

præſertim regiarũ uxorum turbâ, prophetæ noſtri legibus tibi conceſsâ. Neſcio, an non cæcitas ſit (imperator & domine) unam ſolam, Græcanicæ natiuitatis puellã, videre atq; credere formoſam. cæterarum, & quidem tuarum, tanquam in caligine, vultum præterire.

Quaſi vero, ad exactiorem corporis bonitatem perducat, Chriſtiani fœditas baptiſmi; quàm Aſiaticus creet aër? aut Aſſyria perficiat educatio?

Quòd Græcam aliquis albedinem diligit, errat; & vitium amat, pallidámq; ſanguinis inopiam. Quare ſi (ut plerumque) candore caret Oriẽtalium purpura formarum: non illa pulcritudine deſtituitur, ſed emendatiore ſanguine floreſcit.

Hæc Muſtaffus poſteaquam, ad delendam ex amantis men-

te

te Mitylenææ pernicioſam faciem, perorâſſet; Saracenarum ſuperinductâ reſtitutáque æſtimatione: rationibus deinceps ponderoſioribus, & regni dignitatíſque momentîs aggreſſus eſt. eáque propoſuit omnia, quę vel neceſſitas temporum, vel murmura rebellium loquerentur;

103. Citiùs imperia ampla comparari; quàm, ſemel imminuta amiſsáve, reſtitui. Exiguîs ſæpe radicibus, detrimentorum ſylvas pullulâſſe, nullîs falcibus amputandas.

Longè potentiorem eſſe rebellium concordiam, ad regum ruinam; quàm monarcharum ſecures in ſupplicia. Nec eſſe negligenda tot capita, quia Servilia. nam multitudinem illis, in ira, fieri pro libertate: & longè periculoſiùs furoré excitari

ſor-

ſordidorum crabronum; quàm ingenuam apicularũ bilem. Servorum copiam, ſi pareat, tutelam eſſe domini; ſi jugum frangat, excidium. Recordaretur etiam veteris gloriæ: &, præter hanc recentis, in maximo debellandô imperiô, décoris. Retractaret ſpiritus illos ſuos, & æquales cœlo animos: quibus, generoſô anhelitu, egreſſus Oriente; Pontum primò Bithyniámque: tum Smyrnam, Ioniámq;, & Ægæas inſulas afflâſſet; tantum regionum victoriîs, quantum deſideriîs, complexus. Vnô veteris alacritatis impetu, non hoſtes tantùm; ſed etiam, ſi qua nondum adita ſubactáque eſſent, ſub vota redigi poſſe.

Ad extremum Muſtaffus genibus advolutus, & plantas amplexus, obſecrabat; ut non tam

tam libertati ſermonis, quàm amori (qui ſæpè reverentiam obliviſceretur) veniam daret.

Cõmuni poſtulatô ſe legatũ, ſiquid protuliſſet confidentius, id ſe de ſuo; ſiquid ꝓlixius, illud de Omniũ ore, locutũ eſſe.

104. Secundùm ea Mahometes, taciturnus hucuſque, & varius; tandem iracundô ex pallore in verecundiam diffuſus; humo Purpuratum erexit. deinde, ſecus, ac timida Muſtaffi exſpectatio augurabatur, pauca ſubjecit, quibus declararet; Gratum ſibi publicæ vocis interpretem; ſed ingratiſſimam eſſe, vocem. Meminiſſe etiam legiones jubebat; Imperium ſibi, cũ tot populis, jàm tunc in cunis pro faſcia ſubſtratum; Turcarúmque monarchas, vulgò ſtatim naſci ſolere, non populari gratiâ regnîs imponi. Illorum col-

collo jugũ: ſuo verò capiti diadema, congenitum. Proinde, Omniũ eſſe, Obſequi: ſuum unius, Imperare. Ac, quanquam abs ſe non rationes & cauſſas, ſed jura deberent, atque mandata capere: nihilominus ſe Muſtaffi gratiæ daturum hoc, ut die abhinc tertiô prodiret. Pro prætorio igitur frequẽtes adeſſent: verbô ſe, factóque tumultuantibus reſponſurum.

Dictum iſtud tyranni, in ſe anceps, ſubridentis geſtus mitigavit. ut adeò nõ dubitaret Muſtaffus, Comitia in diem tertiũ, & verba clementiæ plena (placidus interpres) renuntiare.

105. Hæc inter, jam varia cœperat, in furentis Principis pectore, pugna gliſcere. hinc admonẽtis gravitas, illinc mulieroſa trahebat conſuetudo. Et nunc ille quidẽ regnorum militiæq;

litiæque pondera: nunc autem inolitæ philogyniæ jacturã ulceroſam, animo volvere; durúmque utrimque arbitrari, & omittere ludum, & ad ſeria non reverti. Vrebat ante omnia Greculæ lubric9, & indivulſus aſpectus; hòc inſidioſior, quò brevior, ſi deinceps ætatèm carendum eſſet. Iámque adeò etiam tridui morula moleſtiam accerſebat; tædebátq; pariter, & exſequi deſtinata, & tam diu differre.

Ad ſummam! Gloria inter ſe, voluptáſq; duellô coibant. Nec tamen horum quidquam puella ſecors ſenſit, aut impotentis proci litigioſos affectus indagavit: contenta, veterem ad conſuetudinem adhiberi.

106. Vicit demum in dubio deliberantis regis æſtu, Muſtafi auctoritas. ſed, ne interim tri-

triſtaretur infelix Iréne (hoc enim puellæ nomē) ultimô veſpere, non jam Ancillam, nec puellā (ut ſemper antehac) ſed Dominam, & in craſtinum, Imperatoriam Conjugem, ſalutat. Id ſibi, poſt ſeriam deliberationem, denique concluſum eſſe decretúmque; manè poſterô ritibus publicîs, tanquam Auguſtam Ottomannicam, inaugurare. Quod proinde ſecundîs Gameliîs Arabs propheta fortunaret! iret ſinè mora, atque in nuptias ſeſe comptam comatámque præpararet; ingeniô magiſterióq; ſpeculi, quàm poſſet, abſolutiſſimô. Corporis cultum aſſumeret, quàm vellet, pretioſum. Cæſariem tamen ſolam, turritô faſtigiatam turbine, meminiſſet intectam relinquere; Vt Cydari, (inquit) Auguſtææ, quam, velut jam uxo-

uxori imponam, locus fiat.

107. Poſt tam baſilica pænéque cæleſtia (ut videbantur) promiſſa, cogitare pronum eſt; Inſperanti pariter, & incapaci adoleſcentulæ, inſomnem gaudiô noctem proceſſiſſe: Aurorámque cupidæ tardiùs, quàm reliquæ toti Thraciæ promicuiſſe. Quantò longiùs reliquum illi biduũ extendebatur? Senſit tunc certè Mitylenæa, nimiſquam verum eſſe, pænéque Oraculum, illud, quod pro dicterio priùs jactabatur; Mulieres dum comerentur, dum polirentur, dum lavarentur, Annum eſſe.

108. Tertiô tandem in orbem illatô Sole; cùm jã in prætorij atrio capaciſſimô, Turcicus miles omnis, & cum ſatellitio Ottomannico Duces ac purpurati conveniſſent; grega-

riûs

riis tantùm exteris, pro caſtris ſtare juſsis: in Theatrum excelſum, ac periſtromatis undequaque floridè conveſtitũ, Mahometes Imperator prodit: procerâ ſimul corporis majeſtate, feſtóq; præter ſolitum habitu, ſuis conſpicuus. Quem ut, ex longo non viſum tempore, feroces Ottomãnidæ agnoverũt: languéſcẽte ſtatim tumultuantium ſpiritu, pariter in genua dejecti, ſalute tam ſonorâ adorârunt: ut redivivam, reducémque ad Tyrios, arrogantiã Herodis ſentires.

109. Ponè latus deinde Irene quoque, reverenti cunctatione tardior, proceſſit: oculis nec penitùs ad priſcum captivæ ritum dejectis, nec tamen plenè cum ſupercilio laxatis. Stabat ergò, renidebátque,

Nym-

Nymphe, liguſtris albior Liguſti-
cis:
Recentis ore Cynthia cōſpectior:
Puella, lux nitentiorum virginū:
Stellante nictu; fronte, marmo-
ris æmulâ.
Lactente malâ: purpuraſcenti
labrô.
Baccata collum inſtrinxerant
monilia:
Humileſque Mitylenæa ſanda-
lia pedes,
Cælo admovebant, ac ſpei, nimis
ardua.
Iam tunc ſeipſam exceſſerat.
Quid jam loquar
Aurô rigentem ſyntheſin? quid
cingula?
Quid decora cultus alia? quid,
viſcum efficax,
Oculos vibrante lubricos nictu?
Sat eſt.
Puella tota quanta, nil
erat aliud,

Quàm

Quàm Illecebra picta, delicatus harpago,
Flexanima Furia, viva mors, valens lues;
Pretioſa peſtis, linteatum Incendium!

*

Hâc tali, támq; cōpoſitâ cōſpectâ Lesbiā (nec enim aliūde patriā habebat) incontinentes affectuū barbari, ſuſpiria (tanquā ad Helenæ quondam primos intuitus Phryges) ſuſtulerunt, nec formæ laudes diſſimulârūt. ſed murmure potiùs, quàm clamore; ne potentem æmulum quiſquam irritaret. Pœnitebat jam pleróſque, ſuîs querelîs hāc (ut dicebant) Deam ſe invidiſſe quieto, & præter hoc principi, poſſeſſori. nemo tamen palàm errorem ſuum accuſabat.

Inter quæ Imperator, ſatellitiô prætorianô, cuj maximè fide-

debat, ad latera circumfuſô ſtipatus: poſtquam & Cydarim juſſit uxoriam apportari, ſellâ aureâ receptus, aſſidente ad lævam Irenâ, ſic locutus ad ſuos fertur;

III. In recenti recordatione, milites, habeo ea omnia; quibus imperatorias aures querelæ veſtræ, per hos dies, flagellârunt: interprete purpuratorum meorum principe.

Quorum equidem ſervilibus ingenijs, cum poſtulato tam imperioſô abſurdè cohærentibus, ſtylô ferreô, & unâ in omnes ſanguineâ liturâ, dudum reſpōderem; niſi me generoſum eſſe mallē, quàm ſeverum. Luporū eſt, & fœdioris ortûs beſtiarum, ab injuriâ acceptâ ad iras, ab iris ad ultionē decurrere. Leones contrà, tunc armantur, cùm parem hoſtem nacti ſunt: im-

bellium pelles deſpiciunt citiùs, quàm trahunt: & unguem nobilem dedignantur, ignavô ſpurióque ſanguine maculare.

Ad iſtius exemplum indolis, nos quoque, calcatô conritóq; vindictæ impetu, querulorum immodeſtiam increpare ſatis habemus: plectere, non eſt animus. & in ipsâ adeò verborum caſtigatione, non tam contra vos, quàm pro nobis, loquemur.

Otium pleroſq;, & incluſa thalamo corporis laxatio, offendit. Quam, quæſo, ob cauſſam?

112. Teipſum, Muſtaffe, turbulentorum internuncium, pro tuâ antiquiſſimâ in caput noſtrum fide, te, inquam, appello! Quid tuus ille in hoſtem felix nervus, in prælia indefeſſus arcus Gortyni? quid poſſet?

ſet? quid ageret? ſi æternâ Chriſtianis canibus tentigine minitaretur? ſi dies noctéſque ſtrictus, lunaretur? Ipſa remiſſionis fraudatio, etiam ſtrenuum in jacula, remiſsiorem efficiet. I, præterea: & Equum vide tuum! numquid bellicoſum, & ad tubæ ſonitus prurientem ephippiô ſemper aut æneô cataphragmate, aut etiam corporis tui mole, pertinax inſeſſor oneras? Certè quieſcere ſinis; & non pondere tantùm, ſed etiam phalerîs relevatum, ad pręſepia decumbere pateris: ac nitidè curare jubes.

Conclude igitur; omnibus quidem, ſed acerrimo cujque comprimìs, laxatione opus eſſe: etiam inter bella.

At otium videlicet probatis; genus tantummodo modúmq; otij (noſtros illos Amores) im-

ꝓbatis, egregij morũ Catones!

Quid ità verò! an remiſſionis iſta ratio nova vobis & inſolens eſt? Quaſi verò non in fortiſſimo quovis, etiam veterum heroum, hæc (ſi ità vultis) levitas locum habuerit? Dies me priùs, quàm copia, defecerit, illuſtrium procorum non oblectamenta recenſentem, ſed tantumodo nomina adnumerantem.

113. Quòd ſi geſta domeſtica ſunt in exemplum (ſicut eſſe debent) potentiora; legum noſtrarum ſanctiſſimus conſtitutor, & cœli conſiliîs adhibitus Prophetes; nónne exiguô tempore, & victoriîs orientem percurrit? &, interpoſitîs voluptatibus, dum urbes hoſticas expugnat, plurimorum interim matrimonia obſedit? Vt alia prætercam omnia, vobis jam antè

antè divinîs Alcorani teſtimonijs comperta: certè quidem cum Iacobina, regis Armeni filiâ (tunc captivâ) num aliter, atque ego cum Irena, perdius pernóxque verſatus eſt? & hoc, ringente Vxorum ipſius principe, Axâ?

Quod igitur in MAHOMETE magnó veſtrûm nemo non celebrat: in nobis, tanti Indigetis & nomen & exemplũ ſortitîs, quæ tandem invidia eſt, ſugillare?

At militiam arguitis, & imperij quotidiana augmenta, langveſcere. Nempe aufertur virtuti noſtræ, ſiquid in futurum differtur? Longæ, ô!, longæ ſuperſunt etiam nunc nobis manus: quas nondum adeò contraxit deſidia, quin ad reſiduas Græciæ, Europæque provincias extendere poſſimus.

Ipſum me Græciæ nomen, in tempore nunc admonet: ne Argolicorũ heroum vetuſtiſſimos ſilentiô tranſcurram. Profectò enim & Omphalæ Hercules, & Medeæ Iaſon, & Philomelæ rex Tereus, & Ariadnæ Theſeus, obſecuti ſunt, ad ſervitutis propemodum opprobrium. Agamemnonē capta Caſſandra detinuit, quem virum? Regem quidem certè regum! Nec enim, in Arabicum traductæ ſtylum, Ilias, & Athenarum pleraq: eruditio, nos hæc ignorare ſinunt.

Ad Deorum igitur exempla ſemideorúmq; utiq; fecimus, ſiquid nobis indulſimus: quibuſcũ peccare malim; quàm cum jejuno cælibéq; Chriſto ſidera tenere. Nec fabulæ ſunt iſtæ: ſed, fabularum ingenioſô ſapore, commendatæ poſteris hiſtoriæ.

ſtoriæ. Troja omnis, quàm lubricô, tam verô ſitu ſtetit, excidióque corruit.

Mihi tamen, quoniam ad Achivorum mentionem altiùs ſermo ꝓvect⁹ eſt,& nos Achajæ totius triumphandæ ſpes inexpugnabiles excitârunt: præ cæteris nunc Achillis ꝓbatur arridétq; imitatio. non ille bellô, quàm deliciîs exercitatior, poſt Scyron, & exhauſtam pudore regiam; poſt Briſeida, Chryſeidémque ſibi ſociatas, Polyxenæ Virginis nuptias etiam vulnere quæſivit: ac vivere priùs deſijt, quàm ludenti animo obſequi.

114. Hujus ego non erubeſcendos æmulatus ignes, Irenês meæ Cupidine, milites, ſed honeſtô tamen, auferor. hujus nuptias certus ſum, etiam ad diſcrimen & lethū, perſequi; haud

ſanè ſollicitus, probaturíſne vobîs, an reprehenſuris? Sed quæcunque factum meum ſecutura fama eſt; obſequentibus, & imperio fidis, ſatisfaciam, etiam tũc, cùm perversè faciã: Querulos & criminatores, utcunque de Conjugio pacare debet, deſidiæ (quam vocãt) noſtræ poſt nuptias temperamentum. Ac, quoniam vel finiri conſuetudinem optant noſtram, vel frigére; votorum ſummam ab indulgentia conſequentur noſtrâ. Languidiùs omne fertur in legitima, quàm in extraordinaria corpora, deſiderium. Vxore ductâ Irenâ, ad Arma, milites, ad Arma totîs animis revertemur.

115. Ad eum ſermonem acclamatum eſt ab univerſis, incepta, deſtinatáque gratulãtibus: &, cõtroverſiæ totius argumentum,

rum, Irene, per omnem quidem orationem hilaris, tamen matrimonij publicâ perceptâ voluntate, de ſedili ſuo, ad Sponſi potentis pedes genua ſubmiſerat.

Sed manu levatam Mahometes, obversô in ſpectatorem exercitũ vultu, ſtare juſſit. Ipſe autem, de ſolio erectus, cùm paulliſlô ſpatiô retrorsùm puellam ſequeretur; lævam ſuã capillorum puellarium ſum̃o turbini implicat; tanquam per luſum & oſtentationem, etiam alienæ admirationi cõjugis comas approbaturus. Tunc aurô politô lucidiores, & præter hoc etiam interfulgentis Solis radiô cõmendatiores, cincinnos illi⁹ tot inſuper tæniæ, innodatæque gemmæ, ad prodigium uſque extulerant. Ideóque & Sponſo, tam ambitiosè manum

inijcienti, placere videbantur:
qui non deſinebat altiùs identidem preſſiúſq; capillorũ verticem elevare.

116. Sub hæc, voce clariſſimâ, Mahometes; Placet, inquit, Irene noſtra; placet, connubiô tecum convenire. Decretum eſt, Vxorum noſtrarum principé te, propter formam atque mores, promulgare. Legitimum eſt, fixúmque ac ſanctum, Mahometi ſecundo Irenen Græcam, hodie in libertatem aſſertam, tanquam Achilli Polyxenam nubere: Dotémque dari, Terram, quam nunc pede premis. cydarim denique, & Auguſtæ Ottomannicæ inſignia, inauguratione ſollemni, nullóque refragante, cum thalami jure conferri, dari, ac dicari! Tuum id unum erit, Irene mea, conſenſu non minùs clarô annuere, volen-

lentémque viciſſim velle.

117. Ad quæ cùm puella, ter infelix, non minore vocis, quàm gaudij certamine ſucclamaret; VELLE, velle ſe, ac, quidquid juſſiſſet Victor atq; Sponſus, PER OMNIA prorſus OBSEQVI; tunc Imperator barbarus, universô capite humeríſque procerior, longéque ſupereminens; dextrâ raptim evaginatô acinace; Irenen æquè capillîs atque lætitiîs ſuſpenſam, & apertiore inſuper collô cervicéq; per fraudes accommodam, ictu unô (fidem veſtram! ô Superi!) truculentus obtruncat; attonitîs ad imanitaté non-provisã legionibus.

Ac ſpecioſum quidem truncum, cruore quaquaverſum cõtaminatum, iratô pede in lapſum adjuvat ac ꝓturbat. Caput autem Irenês, jam ſucciduîs oculîs, & extinctâ venuſtate

marcidum, in vulgus ſupérque vertices militum, projectat: adjunctô ſcommate; Sic (inquit) ſic Achilli ſuo glorioſa Polyxena mea nubere debuit. ut non funerato, ſed ſuperſtiti, priùs victima fieret, quàm domina.

Illacrymantibus immanitati tantæ etiam Purpuratîs, ac ferociſſimô quovis ſpectatorum: adjecit ſuperbum ſuiipſius encomium, &; Ite nunc, inquit, ac Mahometen, Imperatorem veſtrũ, milites, poſthac mollitudinis arguite! Amica vos cæſa redarguat: loquatúrq; contra turbulentos hoc elingue caput, ac teſtetur; Nos & indulgere didiciſſe voluptatibus, & invaleſcẽtibus frænum inijcere.

Vt clariùs, non Domini tantùm, ſed & Domitoris titulô me dignum agnoſcatis; ecce, ſupra vos, etiam nobis imperamus!

Digitized by Google

mus! Nunc,ex promiſſo, ſigna convellimus! caſtra militiámque, ſervi, movemus.

Hæc fatus, theatrô digreſſus eſt: Caput Irenês, tyranni imperiô, de ſummâ ſuſpenſum turri, diu deinceps anceps ſpectantibus argumentum pependit; dubitantibus Byzantinis; Immaniúſne ſæviſſet, an furioſiùs priùs amaviſſet, invictiſſimus puellarum Carnifex?

Hic exitus (ait Verſius) hæc cataſtropha fuit, Mitylenææ adoleſcentulæ; pudorem, famam, conſciētiam, & fortaſſe (quod caput eſt) DEVM ac felicem æternitatem, voluptario Carceri, barbaricíſq; complexibus poſtferentis.

118. Secundùm quæ, in lacrymas ſolutus ego, tacitô fluentes ſtillicidiô; voce nullâ propter ſtuporem adjectâ, mecum ſolus

ſolus ſilenti lamentô (tanquam inteſtino pugioni) incubui: cúmq; ſeverâ querimonia; Papæ! inquam: hæc igitur turpis obſequij lucra ſunt? hæc ancillantiũ, ad Veneria miniſteria, dotes atq; mercedes? Nempe paucorum dulcedo menſium, infinitam invenit amaritiem! nempe potenti proco eadem & imbellis columba fuit, dum diligitur: & odioſa pica, dum laniatur! Velim, ah! velim hîc, tot gemitus meos, totidem eſſe ſonoras tubas, totidémque claras buccinas! &, ſi parùm hæc ſunt, etiam Tonitrua! quorum tumultuoſa vox, omnium longè latéque fœminarum aures, cum pondere motúq; compleat: cum fructu ſucceſsúque perterrefaciat! Diſcerent illæ, ac diſcerent fortaſſis ex Græcæ juvenculæ deploratâ clade, vete-

rum

Digitized by Google

rum Latinarum pudicitiã; quas non tam ſtãtes in Collina turre viri, aut proximus portis Annibal; quàm integræ mentis, in impolluto corpore, conſtans amor cohibuit. At nunc (prô ſcelus, Chriſtianis erubeſcendum ſæculis!) permultæ, non niſi ad Solem & emolumentũ ſuum pudicæ ſunt. da enim latebras, & fidem ſepelient: tolle ſanctiores arbitros, & verecundiam extinguent; etiam nondum extinctîs Lucernîs.

Atque utinam fluctuantem pudorem, utilitatis ſaltem anchorâ ſtabilirent; & damnoſa fortunarum, vitæque naufragia, pro licentiæ retinaculis haberent! Parcior fieret Aſmodæi triumphus; & formoſarũ minor in Tartaro catalogus. Nũc uſq; adeò, Vulgi quoq; prudentiam, hoc eſt, detrimentorum fugam,

non

non æſtimant; ut in procorum fluxas amicitias, ac nullô fidei ævô durabiles, ſuâmet ſponte irruant, dementes puellæ!

119. Parùm tamen etiam idipſum videri poſſet, & inter probra vulgaria traducendum: niſi ad exitium à Matribus tales plerumque, vel ducerentur, vel præpararentur. Quid enim (Deum immortalem!) quid ille facit, à genitricibus cum lacte filiabus inſtillatus, venuſtatis ambitus? qd, proſtare in mercimonium juſſa, ſeminuda pectora? quid, fornici peiori præludens, capillorum arcus, multiplici in altum circulô ſuſpenſus? quò ſpectant, emiſſitij in publico, templíſq; vultus? quò virginum in juvenes ſtupra optica? quæ tamẽ hodie, Curioſitatis nomine, tanquam peccatillũ, & non, peccatũ, excuſãtur.

tur. quò pictæ formæ ceruſſa pertinet, totiúsque veſtimenti (ne quid minus dicam) pellicatus? Ex his Matrum inſtrumétis, virginitatis primùm detrimenta; tum pollutarum odioſa deſertio, faſtidioſa fuga, truculentæ cædes ac parricidia naſcuntur; nondum etiam ſobole prognatâ. Quòd enim mitiora omnia quædam fatuæ ſibi pollicentur; falluntur illæ! verísque in augurijs tenuiter, ac planè nihil, ſunt verſatæ.

120. Nō in Græcā ſolā, nec à ſolo Turcâ ſævitū eſt, ô deliræ! poſt ſemel deceptos amores. Mahometes iſte veſter, ſi bene calculum ponitis, ubiq; eſt; & omni ſub Amatore latet carnifex. Mahometes (ô mater) & tyrannus eſt, quiſquis incontinentem filiæ tuæ oculum infigit; quiſquis præter licitum ſecta-

ctatur; quiſquis ambit turpiter, qſquis rapit, quiſquis ad flagitiũ impellit. Ac ne dubites, quando noceat, audi me! Tunc, tũc Eliſæ tuæ Pi⁹ inſidiatur Æneas, quando blanda loquitur: tunc captivã trahit, cùm in ſolitudines ſevocat: tunc ſauciat, quãdo nefas perſuadet: tunc interficit, cùm pudorem extinguit: tunc decollat, cùm bonã mentem (vitæ noſtræ caput) aufert: tunc Irenês tuæ truncum exanimem pede ꝑturbat; cùm ex claris, aut certè tamen ingenuis, natalib⁹ libidine dejectam, popularibus calcandam opprobrijs obijcit. Tunc denique, tunc puellam perdit, cùm ipſam deperit. Niſi fortè tam amens es, ut, quamdiu corpus valet, nullam in corruptela mortem, aut miſeriam, agnoſcas: & extremiùs perire putes illã fœmi-

mi-

minam, quæ ſanguinem amittit obtruncata; quàm, quæ Animam delevit contaminata: atrociorémque cenſeas nuptiarum, quàm Cœli, jacturam.

Quid habet nunc ex omni libidinum fructu, miſerrima Irene? Minùs illam Mahometis ſævientis acinaces, quàm diligentis procax oculus, labefecit. Illi namq; puella innocens ſupplicium; iſti debet inceſtâ culpam. Gladius vivere prohibuit; ſed thalam⁹, rectè vivere. Itaq; pro brevi barbari commerciô, æternam Cœlitum conſuetudinê, Numiníſq; cubile, perdidit. Iam enim, ah, jam illas fruſtra ſperatas nuptias, de rogis Inferis ſuccéſa Fax, inchoavit; nunquam abſolutura!

121. Senſit me triſtioré Verſius. itaq; de ſeveritate, in melioré fronté traducturus; Fortaſ-

taſſis (inquit) Irene, vel ad ultimum fulgurantis gladij momentum, reſipuit: ac cœlo non penitùs excidit! Subjecit deinde, alias ex alijs, hiſtorias atque fabulas, narratione curiosâ: donec, deficiente die pariter & materie, Locum quendam attingimus, quem, CLEROCÓMVM, dicebant appellari. Hunc ego, ſi domuum platearúmque cultum in conſilium advocaſſem; nullô nec ſenatuſconſultô, nec plebisſcitô potuiſſem inter VRBES recipere: niſi ſupra ſummam Templi Aram inveniſſem, grãdibus inſcriptas characteribus, haſce voces;

CLEROCOMVM
VRBS.

Quam ſcriptori ſollicitudinem dictavit (ut videtur) Timor; ne Oppidi ſpeciem peregrinis non præberet: propterea, quòd im-

Digitized by Google

munitum eſſet CLEROCÓMVM, ac ſinè murorum cingulo, diſſipatîs hinc indè ædificiîs, inordinati⁹. Vrbecula cæteroquin, antiquitate commendata, ſed incolarum auxésî commendatior; & ſolo loci ſitu non inamœna.

Biduum illic morati, cùm meridiem placidiſſimum eſſemus nacti; Eſſæô Careƈtano, amico vetere, nos comitante, boná Eſſæarchi veniâ, Aquilonum ulteriora petimus.

122. Banidis primùm ripas ſtringebamus. illic, trās amnem, montiū videmus frequentiam, collibus (velut ajebant) argenti fertilibus, ſuſpenſam. Nec his contenta donîs terræ bonitas (inquit Careƈtanus) etiam lapides ſubminiſtrat, hinc indè erutos; quos, ſi dexteritate quadam artis, accolis notiſſimâ, perfringas: videas, gemmarum in-

intra ſe quaſi fœturam alere.

Certè ſolerter excuſſa ſaxorũ inteſtina, varij coloris & formæ lapillos effundũt, multiplicî politos angulorũ ſplendore: ſicut nos ipſi nõ ſemel aſpexim⁹. Nec tamẽ tãti occultatrix boni materies, à vulgatâ ferè ſilicum formâ ſcabritiéque diſſidet. hinc, ignotæ opulentiæ facilî contẽptu, ſinè diſcrimine calcantur: pede ruſticô pretioſum à vili non diſtinguente. Nec infrequẽter paſtor, in aberrantem à collibus illis buculam, deficiente baculo, ſaxũ vindice jactu torquet; cujus pretium armenta tota non redimerent. Creditum eſt, Ætatibus aureîs illic cœlum grandinâſſe; cùm illud adhuc ſævitiæ ignarũ, neſciret, niſi gẽmâ iraſci, aut, in margaritas duratâ pluviâ, excãdeſcere.

123. Adoratô loci geniô, per

cam-

camporum obliquum, in vallem quampiam tendimus, dextrorſum frutice, ſiniſtrâ ſylvîs prætenſam. cæterùm ipſa, paſſuum ferè non ampliùs quinquaginta, in latitudinem extenſa; variorum ante nos florum ſpectaculum, longiſſimô tractu, expanderat: certantibus cum virore gramineo germinum aliorum picturîs. Ibi, ſive itineris captus gratiâ, ſive quadam, (ut ſoleo) facilitate ſuſcitatus extemporalî, flagitanti Verſio Itineris Icarienſis Comentariolum ſum pollicitus. cujus illi fidem exſolvo etiam tunc, cùm ille neſcit accipere.

124. Porrò veſpere, vallibus & ſylvîs evolutos, malum nos omen excipit, Patibulum, cum appendice furunculorum geminâ, ſolîs adhuc oſſibus ſuperſtitum. Cadaverum enim reliquum

quum æther, aërque, & corvus, & longa dies, conſumpſerant.

Mox urbecula præſtò eſt, Icariæ Septentrionalis ultima, CETAMNVM nomine.

Hujus ante mœnia, relictô ludô, ſexûs utriuſq; pueritia in noſtrum ſe occurſum effuderat: porrectîſque, quas baſiô prælibaverant, dexterîs, adventum nobis ſynceriſſimâ ſimplicitate gratulabantur. læti omnes, & alacres; ac (quod præcipuè ſum demiratus) ad unũ omnes Niveô capillorum candore ſpectabiles. Crederes; illos, niſi lacte, nec paſci ſolere, nec lavari.

125. Cæterùm noctem inſequentem, ac poſterum deinde biduum, apud Druidam exegimus, Maximum nomine, cognomentô Coracæum, in Pelicani Lycéo, veterem meum inſignémque commilitonem.

Au-

Audeo teſtari;Neque plus,in ullo viro, maturæ humanitatis unquam ſenſiſſe me; neque efficaciora, ad ordinis illi⁹ exemplum,miracula concepiſſe. Nã & menſam ponebat, omni cõditam hoſpitalitatis pipere ſaporéque: & menſæ ſtructricem illic vidi nullam.

126. Promus condus ſimul, & coquus, & ſector, & omnia, Coracæi frater erat, ingenuæ juventutis, frontiſque homo: ſermonum æquè ac ciborũ artifex, planè tempeſtivus atque gratus. Ac præter hæc Pictor: non ex illis, qui ad trivia ſedentes & angiportus,pro quovis teruntio quemvis colorem miſcent, chartarum miſeriis illudentes. Vidi illic Dandiferni (id illi juveni nominis erat) felicî manu expoſitam, Coracæi germani,parentúmque effigies:

necnon Cãtabricum archiſtrategum, publicâ nuper apotheôſi Divis adnumeratum: labiîs ſic in ſermonem, & oculîs in obtutum flexîs, ut Coracæo, quoties contrà aſpiceret, nictu vocéque dicere videretur; SEQVERE ME! Supra hanc tabellam & CHRISTVM obſervavi, jam pati exorſum, &, niſi fallor, inter oleas ſanguine madentem.

127. Hîc ego, tot pietatis illecebrîs planè captus; Vtinam (exclamo) ó utinam! mi Coracæe, exemplo tuô, tuíq; fratris, omnes viverent ubiq; Druidæ, Druidarúmq; aſſeclæ! Quantò ſanctiùs à penicillis ad culinarum curas, quàm à colo, quaſillíſque itur?

Finge enim, & da; Druidas pleróſque innocentes atq; caſtos! At hodie ſuſpicio nequam eſt: &, multîs exorbitantium

do-

docta maculîs, vulgaris opinio, cœlibatum hunc Flaminum toties vix putat eſſe purum, quoties cum Muliere fuerit. Sint ergò, ſint illi, qui videri volunt; ac nēpe etiam ſolitudine continentes Druidæ / habeant unico notam ſexui domum, ſi optimam volunt famam! Credere tandem aliquando diſcat, non hæreſis tantùm, ſed multò magìs, ſacrorum commerciô illis ſociata plebs, ac vicinia; Peragi ſolere Chriſtiana Sacra, etiam ſinè Lectiſternijs: & decenter obiri Stolę munera, tametſi ædib⁹ totîs ſtolata nulla ſit.

Sufficiant cæremonijs Infulæ. quid Vittîs opus & vittatîs? alioquin etiam illa, quæ ſanè Materfamilias tantùm eſt, neque ultra titulum iſtum tranſgreditur, interdum imminuta credetur; ac, ſceleratîs ſuſpicioni-

Digitized by Google

nibus, videbitur totius Nominis ſolum dimidium retinere: ut jam, de magnâ Matrefamilias, ſola Mater ſuperſit.

128. Die tertiô, omni penitùs Icariâ egreſſi, ad Montes feſtinabamus, quos ALPES vocant PITYNIAS.

Illic (inquit Verſius) vitrorũ frequens eſt & artificioſa coquina. Tum deinde, loci ſumô in vertice, miraculum ingens; unô ex montis tractu quatuor, in totidem Orbis partes, flumina, ſuîs de fontibus enata: ad Orientem quippe Gera, ad Occiduũ Solem Oemnus, ſcatét. Adversùm Septentriones Laſa, contra Meridiem Banis (cognomentô Major) celebrib⁹ mox, & mundo notîs alveîs, decurrunt.

Oculorum oblectamentum adjuvat ſitûs altitudo, nam quà mon-

montoſiores ſurgunt Alpes, ingens Lithodię regionis, ac pamplum, theatrum aperitur. Hujus ad mentioñe cùm oculos excitari meos Verſi⁹ ſenſiſſet; Quid videre vis, (inqt) Ilibeſſe, quas intrare nõ licet, Terras? Si verò pedibus etiam tuis tam preciosa eſt Lithodia: en, jam nunc in finibus ſtamus. ac, ſi id ſatìs non eſt, etiam oculus & deſpectus ad Cannas uſque patet, purgatiore pſertim cœlô. Ad quas (inquam ego) Cannas? mi Verſi. Et ille; Ad iſtas, ſubijcit, non Appulas, ſed Lithodicas: Romanâ nuper clade famoſam terræ plagam, quippe NEACHILLE victô, victore ALARICÔ. Is campus, tot funerum conſcius & vorax; octodecim ab hoc loco leucîs, ac propemodũ ampliùs, abjunctus: tamen conſpicuas ſuę Pilſię turres hucuſq; oſtentat.

 E-

Erant hæc omnia dicta Verſii, curioſitatis noſtræ totidem calcaria. Iámq;, fruſtra demonente comite, in equis eramus, Carectanô præcurrente; Iam Arcem prætereramus, à Pitynijs Alpibus vix quintô diſſitâ lapide, cuj ab Aſpero Culmine nomen eſt: cùm ecce, incogitantibus omnibus, Coracæi feſtinatæ litteræ afferuntur; ſi ſalvi eſſe cuperemus, receptui ſignum daremus. A tergo quidem Leontarchiam omnem, ad Icariam uſque, ab ALARICO vaſtari: à frõte verò, Pitynijs mõtibus aſſultare, multô rebellem equite, regulũ Mont-amnanũ. Hunc, noſtrâ compertâ viciniâ, talentũ Atticũ in capita ſingula depactum; ſiquis nos indagatos auſus eſſet intercipere.

129. Nos, quibus anima ſupervacuîs oculorum experimẽ-

tîs

tis, charior eſſe debuit; agnitô periculô, curſum inhibem⁹. Expensô deinde conſiliô, ab Arcto ad Orientem pedeſtres, ac nonnihil transformatô veſtium habitu, contendimus; ut quàm tutiſſimè perſequentem fallèremus.

Iámque in relictos Icariæ fines ſenſim redibamus, diverſiſſimô tamen, & plerumque deviô tramite: cùm repentè, ſub meridiem nigratô cœlo, immugire nubes incipiunt; ac nos, atrocioris mali metu, terror ſub tecta proxima compellit. Ibi Verſius, (nimius promiſſorum exactor) vix aliquantùm denique mitigatîs tonitruis, tempeſtatúmque pace redditâ; poſcere me rurſus inſtituit, Tiberiani Fulminis hiſtoriam. hanc enim me pollicitum olim, in Sebaſteno itinere; vix commodiùs

unquam, niſi hoc ipſo temporis, expediturum.

Ego iterum iterúmque tergiverſatus, dilationis ac moræ gratiam peto. Opus eſſe mente, ſenſibúſque collectioribus: terrore fulgurum ac tempeſtatum tam recentî, nec memoriam ſatìs in fide, nec linguam in obſequio ſtare. Daturũ me tamen operam: ut Tiberianum hoc incommodum, me referente, priùs diſcerer; quàm ad canos Corvi pervenirent. nam hi tum casù, per aëris obliqua, prętervolabant.

Incertum eſt, perceperítne Verſi⁹ promiſſi mei cõditiones? an verò perceptas, induſtriè aliorſum acutéq; detorſerit? Certè, diverſiſſimâ non multò pòſt interpretatione, in Craſtinum exegit: ne fruſtra ego nomináſſe Corvos viderer.

130. Et jam, interpoſitâ nocte, cum malignæ quietis exiguâ uſurâ, viam pridiè ſuſceptã urgebamus; inſidiis perſequentium utcunq; ſubducti. Comes erat, Longinus, Carectani frater. nam Carectanus ipſe, negotiîs avocantibus, Clerocómum redierat.

Quidquid hîc ſcripſero, ad viam illam commendandam; inferius erit meritîs. Nã & matutinum erat Sudum: & Auroræ primùm verſicolores reliquiæ; mox, ſuccedente jubare, Solaris nitor, cum roſcido camporum virore, pictiſque floribus, colludere videbatur. Lucidæ roris guttulæ, de ſummis pendentes herbîs atque gramine, tamdiu ſcintillabant; donec, cœleſtibus excitatæ radiîs cicadæ, decutere gratioſum laticẽ crebrô ſaltu, tremulóq; alarum ſuccuſſu;

Digitized by Google

ſunt auſæ. Dextrà, perpetuum ſylvarum vernantium jugũ excurrebat. Siniſtrà, placidiſſimîs lapſibus Banis amnis occurrebat; ripîs utrimq; densâ alnorum ſerie coronatîs. Ac præter diurnæ ſerenitatis temperamentum, etiam aquarũ propinquitas, ventuli blandientis clementiam adjuvabat.

131. Ità, dulciſſimâ ſermonum alternatione, Cineramniam denique perventum eſt, cognomentô Sclavonicam. Cujus in ſummo montis ſaxoſi vertice, nihil oppidi, nihil arcis ſupereſt, hoſtium temporúmque injuriîs; præter Turrim unam, pęne nubibus inſertam, & opere præmunitam: cæterùm, tectô deficiente, omnibus cœli furiîs expoſitam. Veteris, neſcio cujus Barbariei, hanc ajebant, olim Cuſtodiã & Carceres fuiſſe, fundum

dum omni ſerpentum ac ceraſtarum peſte inundare; ut facilè vel Latomijs locum illum, vel Sicilienſi Tartaro, tyrannorum rabies anteferret.

Inferiùs, ad ſcopuloſi jugi radices, inſulam Banis amnis molítur. Ac perficeret etiam; niſi commodùm, in ipſo ferè duorũ ſinuum coitu, tumulus ingens atq; ſaxeus, naturæ interjectus invidiâ, impedimentum, atque iſthmon poneret.

132. Humanitate Druidæ illius loci, viri optimi, hoſpitaliter excepti, unum moleſtè ferebamus; quòd, accitus ex proximo, parvulus agreſtis ſupvenerat. Is, linteolô præcinct⁹ mucoſiſſimô (tanquã hoſtilî quodam adversùs delicias thorace) ſe convivis immiſcuerat: & fercula ſcyphóſque, fluente oſculô contaminabat. Nec contentus

immodeſtâ ſimplicitate; diſſimulantibus cæterîs, nariũ ſuarum impudentiam etiam vino ſubinde demergebat: cùm in vitrum omne proboſcidem ſuã, fæculentô ſtillicidiô tabidam, immitteret. Ac nos quidẽ tam incivilem hoſpitalis Genij injuriam, parvulo cerebello condonabamus; riſibus offenſione diſſimulatâ.

133. Sed non eádem facilitate Longinus uſus, de pera ſua pyxidem, formâ cylindricâ, produxit: inſertóque in ſtanneum operculum, circumquaque perforatum, floſculô (neſcio quo) minutiſſimô, olfaciendum puerulo porrexit. Hinc, inq̃t, hinc, mi Narciſſule, ſtrenuè trahe! quantumcunq; naſulus tu⁹ ſvavitatum capit.

Applicuit illicò naribus florem & cylindrum, capax talium

im-

imperiorũ puer; nec minùs odorari aſſuetus, quàm bibere: retractóq; ſemel, iterúmq;, ac tertiùm, ad aliquot paſs⁹ ſpiritu, odorũ meatu breve Cerebrum, & caput omne, ad auriculas uſque verticémque implevit. ſtatímq; pulveris acerrimi impatiens (erat enim contuſum, in pyxide, Tabacci foliũ) ſexcentîs ſternutationibus non tantùm naſi totam cloacam, ſed propemodũ pulmones, & cum hepate animam, ejecit.

Infra menſam tandem elapſus, cum ejulatu multo, Longiníq; triumphalî cachinnô, per grad⁹ in plateas ſe dejecit. Quê eminus de feneſtra Longinus inſecut⁹, revocare inſtitit. mõſtratóq; iterum Tabaccô; Huc ades, huc (inquit) ô, mi Narciſſule! Novus flos, nova pyxis, odores noviſſimi!

Sed

Sed puer (nondum etiam deterſîs genis & naribus) conſpectâ peſtilentis nidoris thecâ, fugere per oppidum cum clamore, pæne cōclamatô, cœpit; haud ſecùs, ac ſi patriæ cervicibus ALARICI victor Gladius, & horrida caſtra, imminerent.

Atq; ille quidem, eô ex tempore, ætatem agit, non Florū modò, ſed & vini abſtemiam, æquali planéq; internecinô vitrorum & pyxidum odiô. Nos autem, relictîs Druidâ & Longinô, Cineramniâ digredimur; Icariæ, quà Marcomāniæ ſylvîs ſuccumbit, terminos petentes.

134. Ante veſperam, cùm iterum iraſci cœlum, ſed leviter, cœpiſſet: iterum Verſius poſcere Tiberiani fulminis narrationem eſt auſus. Expletum eſſe Corvinum illud Craſti-

ſtinum ; inſtaréque Promiſſorum aliquando fidem Hodiernam.

Ego, laſſitudinem cauſſatus; quietem proximam, tanquam narrationib⁹ accõmodatiorem, illi ſpopondi, verborum veritatíſque indiſſolubilî fœdere.

Simul extricatus ad veſperum ſalebroſîs ſylvîs, ſtantem eminus, mediô in lacu, Vrbem intueor. Hæc hortenſium arborum (namq; tunc veris medium erat) flore folióque hilariter renidebat. Iam dudum nihil parî ad aſpectum amœnitate videram. Igitur Verſium interrogo, de nomine. Ille, tum ſe dixit dicturum; cùm ego Fulmen Tiberianum narrâſſem.

Nihil tamen ego moratus reſpõſionis ingratum ſuſpendium, audacî nomenclaturâ bis appel-

appellavi. nam & Mimo-Venetias, & Interſtagniam, ſalutavi. Nec in poſtremo deceptus ſum.

135. Cùm ex obvio quodam Cauſſidico, palliatô ac meditabundo, ſciſcitarer; Idne oppidum, adhuc in finibus ICARIAE hæreret? an ad Marcomannos potiùs, aut Lithodiæ Heptarchum, vectigalia deferret? interrogavit ille me invicem; Quam ego Terrarum, ICARIAE appellatione, complecterer?

Sanè! (inquam ego) illam univerſam, cuj ante hos annos, priuſquam Aquilis inſultaret, DICI-FERRUS regulus jura dedit. Quare? (inquit ille) quibus legibus nunc tibi ex DICI-FERRO factus eſt ICARUS? & ALPATINA tellus in ICARIAM migravit?

Hîc

Hîc ego, importuno ſciſcitatori, cùm imperare reſpondēdi provinciam nō poſſem; hos (ex Naſone partim natos) verſiculos, concordiæ cauſsâ, objeci: ut ſciret, cur ICARIAM eſſem dicere auſus Terram, nullo cæteroqui marî, ſed ſolîs Lacubus, incinctam? Igitur; Audi me (dixi) & abi!

Dū petit infirmîs nimiùm ſublimia pennîs
ICARVS, Icarias nomine ſignat Aquas.
Dum petit infidîs nimis alta Palatia Signîs
Regulus, ICARIAM ex omine fecit Humum.

136. Hæc dixi, Veritatis impatienti, & iccircò caput quaſſanti. protinúſque INTER-STAGNIAM intravi, receptus diverſoriô Miſonis cujuſdam, cognomen-

Digitized by Google

mentò Largi, Eſſæarchorũ humaniſſimi.

Nocte jam increbeſcente; in domum quandã, à Synandróne propiùs abjunctam, deducimur: & in thalamo, qui Lacui imminebat, aſſignatîs diſtinctim lectulîs, collocamur.

Vix Miſon hoſpes (&, urbanitatis cauſsâ, tunc ductor) abierat: cùm repentè, ferocioris Boreæ flatibus, cubiculi vitrea feneſtella laxatur; ac ſimul lychnus, quem ſuper menſulam Miſon reliquerat (tenebrarum ſolatium) extinguitur. Proſpicio ego, quantùm noctis denſitas indulgebat, per apertum ac patens cubiculi ſpatiũ: &, ad idem ſpectarulũ accito Verſio, alternîs demonſtro ꝓcùl diſcurrentia per opacas nubes fulgura, flammáſque, eâ Cœli parte, quâ Lithodiæ regionibus in-

incumbit. Audiebamus interim & murmura intonantis aëris, tanquam ex remoto ſeveriorem tempeſtatem meditantis. Quæ priùs, per cœnæ colloquium, domúſque clauſæ ſolitudine inobſervata, nunc deprehendebamus: jã utiq; clariùs ſeſe prodentibus fulgetrîs atque tonitruîs, poſt ſubtractas lucernas, & noctem altiore ſilentiô compoſitam.

137. Tunc Verſius; Quid ergò? inquit: Somnum, Ilibeſſe, ſuades, in hoc ſiderum tam ancipitî ſtatu? qui, ſi propiùs ſe nobis admoverit: cùm undiq; procellæ, jactáq; fulmina, noſtras aures circumſonabunt; profligatô ſopore, vigiliam & pervigilium, etiam nolentibus, imperabit. Nec enim placidè quietem admittimus, inquietîs elementîs.

Quid-

Quidni igitur, conſiliô neceſſitatem antevertimus? & in ſcabellis his, quæ pede tangimus, conſidentes, utiliter ſermocinamur? hôc utiq; tẽpore, cæteroquin gratìs perιturô; ſi deſide in lectulis exſpectatione moraremur?

Vt quidem tu voles (infero ego.) Libenter enim, recta monentibus, pareo. Sed, de ſcabellis, quod dictas, non placet: quia, ſeſſione tam humilî divaricatum corpus, periculoſiùs, quàm alio ullo ſitu, quieſcit. Potiùs, ſi tam longus es, mi Verſi; ad laxati parietis foramen uterque ſtantes, fabulemur. Cuj ille; Scabellum igitur iſtud (infit) quod coxis volebam, nunc pedum plantis ſupponã; ut minùs brevis ſtem: &, ſecundùm te, cœli faciem cõtemplans, quid de fulmine Ti-

BERIANO narres, audiam. Toties enim, toties, Ilibeſſe, ꝓmiſſa; tandem vel ſemel exſolvi, jus eſt. Ne fortè, ſi fallere perſeveres, aliquod etiam pro te Fulmen inter nubila ſuſpenſum, diſcurrat: &, cùm minimè formidabis, erumpat!

In quæ verba ego; Si Pro me (ajo) ſalva res eſt! modò ne Contra me! Nam & Symeonē novimus, Cilicem Stylitam, de cœlo tactum, ac cœlô receptū: & Tulli contrà Hoſtilij ferociam, Anaſtaſiíq; Cæſaris impietatem ictam, Tartaro cecidiſſe.

Sed, abſint hodie mala verba! Hoc (niſi fallor) aëris turbamentū, Lithodiæ tractibus ſe coërcens, hac nocte nequaquā Interſtagniam attinget!

Hæc tunc ego ſolatij cauſsâ dixi. nec feſelli pſagiô. Namq; nubes, trans Pitynias Alpes indi-

dignatione conſumptâ, adhuc ante noctis medium innoxiè conſederunt.

Verùm hæc deinceps acta ſunt. Ego inter hæc, TIBERIANI FVLMINIS hiſtoriam, non tam Verſio, quàm toties iteratæ pollicitationi reſponſurus, ità ſum exorſus;

138. Sive, quæ dicam, audias tantùm, Verſi: ſive, (quod ſuſpicari pronum eſt) in alieenas etiam aures narratione transfundas: nullius vereor cõſcientiam, aut etiam tacitum murmur, figmenti mihi crimẽ imponentis. quia ſcio, me vera loqui. Et multos hodiéque, per tot interea clades ac pericula deductus ſpiritus, inter vivos alit: quos tunc iſti, quod dicam, malo præſentes, nunc tenax memoria mihi teſtes cõciliat. Illi me fortaſſis nõ pau-

co-

cotum; ego illos invicem multorum admonebo; quibus, ad recentis casûs hiſtoriã examinatîs, utrimq; exclamabimus! Hæc ipſa, nec alia,

Hæc facies Trojæ, cùm caperetur, erat!

139. Ergò ades animis! ANNVS ibat à ſexto decimo ſæculo, Viceſimus Quartus: anni temp⁹ formoſiſſimum, Majus menſis: Octavus ante Idus (ſed Idibus omnibus inauſpicatior) ac præterea Mercurij nomine ſignatus dies. Hic nobis de cœlo læva omnia apportâſſet; niſi cõmodùm Nuntius melior, MICHAEL, Mercurio talaria, Luciferóq; criſtas defregiſſet. nam MICHAELIS, in Gargáno apparentis, illâ luce, annua ſollemnia Romanîs ſacrîs recolebantur.

140. Iam

Digitized by Google

140. Iam Sol cœli medio, meridiéſq; Soli decedebat. Iã hora pomeridiana, quã noſtræ gentes Primã numerant, decurſa, in ſecundam abibat. Aër, è ſereniſſimo, ſenſim obſcurior, calore tabidus, & marcidô ſquallore piger. fluebant acidi pleriſque per frontem ſudoris rivi: faſtidiúmq; animis inſinuabatur, pæne futurorum metuens; ac tale prorſus, quale ſentiunt, qui dubitant; An Vivere debeant? Ità triſtior ſanguis omniũ venas infecerat. Deambulabam ego tunc in Pomario Synandrónis illius, quem ſcis, Verſi, PAVLINEVM appellari. Ibi, ne ſomni pigritiâ, pretiũ temporis interverterem; in manibus Papinium Statium (adhuc tenaciſſimè recordor) circumferebam. Volvo Poëtam, liberrimô ſpiritu furentem: lentîs

tis pęnéq; philoſophicis inceſſibus in ſtudia intentus.

Ad horti latus, ac ſub porticu, amiciſſim⁹ Pollus Magnentius, & Agricolaus Carbo; poſt hos Adeodatus Pematurgus & Arcondus Acronius, ac, ſiqui alij ſupervenerāt, Muſas exercebāt.

141. Dum illi loquuntur, dū ego lego; ſenſim ventorum in turribus gnomones, & tectorū apluſtria inquietantur; ac nunc in hanc converſa, nunc illam in plagam, ambigunt, quam aurā ſequantur? Surgente tractim flatu, gramina curvantur, flores inclinantur, arborum folia colliduntur, propiùs terram hirundines (præſagô cum ſilentiô) volitant.

Aſcēdo mox Paulinei ſupremum ædificium, per interiorem cochleam; unde de ſuggrundijs in remota proſpectus eſt.

animadverto; Eurum, præter menſis legem, procellas ſuſcitare.

Nubes ab Oriente, magnîs expeditionibus, non ſecùs, atq; in præliũ aciémq; aſſurgunt: &, tanquam ante prima ſigna collocatæ, vaporum variæ ſpecies ac monſtra. Tigrides diceres, aut informes Vrſos, aut patente rictu, minacibúsq; unguibus Leones, aut Elephantorum exoticas vaſtitates; aut Montium petrarúmque moles ambulantes.

Et anteriora quidem aſpexiſſes, velut in grandes lanarum aggeres convoluta, nitidiùs remicare, nubila autem remotiora, tectîs maléque diſſimulatîs flammîs liveſcere: remotiſſima verô luridâ quadam ferrugine per præceps abrumpi, & in opaciſſimã noctem ſpiſſari.

Ecce! etiam, quà horizontis extremo limbo cœli pond? incumbit, nebularum, pluviîs gravium, maculoſi tractus, & floccidæ lineæ, quaſi de carcheſijs navium rudentes, collectim deſcendunt! ac ſpatioſô per omnem aëris regionem ambitu pendentes, nimborum ruinam minantur.

142. Exclamo ſtatim; Tempeſtatem adverſam, nec perfunctoriam, impendére! nondum credentibus Magnentio Carbonéque, qui ſimul aſcenderant. Mox in hortum nihilominus regredior: &, quia ſiccus adhuc aër erat, nihílque nudis paginis nociturus; in Statij Sylvis, ſicuti cœperam, progredior. Progreditur & ventus interim, paullatim venienti ꝓpior, quàm, minanti. Tunc jam arbuſcularum etiam capi-

ta inflectuntur: jam ex alto, procùl, rari pulſus ac bombi, velut deſinentium alibi tonitruum reliquiæ, poſtremíque caſus. Mox etiam mugitus fracti, raucíque & crebri: tum & clarior meteororũ confligentium comploſio. Paullò pòſt, longior quædam atque productior, tanquam rotarum curulium in pavimentis altioribus, agitatio: primò quidem æquabilî planóq; & inoffensô ſonitûs tractu; deinde nonnunquã, velut ad obſtaculum, reſultante, frequentérque, & cum indignatione, repercuſsô: nunc in profunda deſcendente, nunc altiùs atque altiùs inſurgente reboatu. donec ad ultimum, tonitruum apertus furor, ſinè ambagibus, & venire ſe faſſus eſt, &, adeſſe.

143. Tunc jam Tritonum

in

ſin turribus æterna inquies: & ventorũ ex omni látere liberrima violentia; & hortorum arborúmque ſæva concuſſio: & circumjacentiũ Tiberiæ nemorum ſuſurrus; & Bunadij fluminis iracundus tumultus; & valvarum foriúmq; ad poſtes ſuos alliſio, revolutióque; & pulveris, tanquam verriculô quodam corraſi, glomeratio; ſibilóque circuitu gyrati, in cœlũ uſque, turbines. Iam avium undequaq; concors fuga; jam cornicum ſubtus tecta triſtis collectio; jam monedularum, ad latibula ſua, mutuus hortatus, & cum clangore gratulante reditus, ac ſub turres garrula irreptatio; jam apodũ (miſerrimarum volucrum) in altiſſimo aëre, vaga populoſáque ſeditio, perpetuis ſtridoribus inſaniens, & in ſeipſam,

Digitized by Google

nunc ſervatîs, nunc conturbatîs ordinibus (velut inter prælia) rediens. jam omniũ, quæ ad apricum ſiccabantur, ſollicita ſubductio, mortaliúmque ſub tectis languida trepidatio.

Momentô, nubibus cœlum velatur, dies deletur, coruſcat æther; fulgetra nictant, nunc tenuioribus furtivíſque rimîs, nunc apertiore hiatu. tum & pcellîs miſta tonitrua crebreſcunt: & in pomario, dum circumſpicio, relictus ego ſolus eram.

144. Trepidè recurrenti, ſollicitus in limine Theangelus occurrit, Vir, multô virtutũ & litterarum cenſu æſtimandus, &, quem ipſa Bonitas videtur publico amori peperiſſe. Is, ubi me videt, & in manu Poëtam, jam ſæpiùs apud me deprehenſum; Rogo, inquit, mi Ili-

Ilibeſſe, dormiebas? an cũ Papinio tuo inſaniebas? qui Tubam ſiderum ſolus non audieris? Illicet! ſinè mora! Séquere! nam, Tiberiæ malum imminere, vaticinantur; incertô quidem auctore, ſed fortaſſis eventu non incertô. Quin potiùs igitur ad MARIAM (ut ſemper ſoles) confugimus?

Ego, qui jam ſinè monitore profanam lectionẽ abruperam, & altera manu globulos precatorios volvebam; poëtã in angulum retrudo: præeuntem ſequor, intérque mille ſulgura, ſubſtillante tunc primùm nimbô, ad MARIANEVM pervenio.

Eſt hic locus (ut nôſti, Verſi,) nõ-nullô ſpatio disjunctus â Paulinéo; ædificióq; illi, quod Tiberienſes Parnaſſum nominant, extremo látere annexus. Ibi Parnaſſæorum precariũ eſt,

quoties à ludis litterariîs dies ſollemnior interjungit.

Illic ego, & THEANGELVS meus, commitigando cœlo, comprecamur.

145. Paullò pòſt, placatiori Numine, tumult⁹ aëri⁹ langueſcit; non quidẽ ceſſante, ſed mitiùs tamen ſæviente tempeſtate. Nos itaque, quaſi jam utcunque Maleam, aut Acroceraunia prætervecti; de genibus ad ſtationem redimus. Superveniũt egregiæ indolis juvenes duo, qui tum & ipſi Parnaſſum incolebant. quorum inſignior, Agricolaus, cognomentô Cyonius; Et quid vos? inquit. An cum ſimpliciſſimis illis, ex antiquitate, timebatis; Ne fòrs cœlum rueret? Ecce, mox Apollo ridebit!

In quæ verba nos, nondum quidem hilaritudinẽ, ſed jam

ta-

tamen animum & alacritatem, recipimus. Et THEANGELVS quidem, Marianéo adornando intentus, rerum ſuarum ſatagebat.

Cyonius, in manum ſumptô penicillô, pingere orditur argumentũ, illis aptũ Sollemnibus; quæ nos Theophoria nominamus. Ego autem, quoniam Pentecoſtes inſtabant Sacra annua; mecũ ipſe Carmen, quod ſub illius diei diluculum commentatus eram, recordor: & in palimpſeſtũ (non ſinè pectoris tamen palpitatione) refero. In membranis hodiéq;, tanquam magni Eventûs mnemoſynō, illud Poëma retineo: nec minùs vividè in memoria. cujus ideo primos tibi verſus recitabo, Verſi. Cras autem, etiã è pugillaribus repſentabo: quò videas, me nec in minimis Ve-

rum, hac narratione, præterire.

Recita, inquit Verſius, quæſo, recita; dum̃odo pòſt ad Fulmen tuũ, ex condicto, redeas.

Et ego; Ne dubita, inquam. mori malim, quàm, fide inexpletâ, ſomnum capere.

146. Igitur in illo tunc Tonitru totus eram, quod repentinô de cœlo ſonitu, TANQVAM SPIRITV VEHEMENTI, totã Sionis domum concuſſit: cùm ſuprà quidem Æther inſtreperet, infrà verò Duodecim-viri peregrinîs linguîs detonarét. Quo themate, quid commodiùs illi tunc horæ timoríq; cõgrueret? Præſertim, retractãtibus adhuc recentem, ac nondum planè ſedatum tumultum, auribus. Erant autem hi Verſus.

Clangit adhuc vetus, atq; animũ
ſonus ille recentem

Mugi-

Mugitûs ferit Aeolii ; quô Dia Sionis
Intremuêre juga, & pavidi triclinia cœtûs.
Non equidē ad Catadupa fui; neque, gurgite Nilus
Vndiſonante ferox, in me coëuntia junxit
Murmura: captivas ſonitus tamen occupat aures,
Horrorum memores, & ab auribus influit ora.
Ante oculos volitant flammæ quoque, lucidáq; igne
Occurſant capita, & bifida miracula linguæ:
Enthéaq; ipſa Virûm me vis rapit. Ecce, frequenti
Miſſus concilio, ac Duodenî parva Senatûs
Pars videor! nec jam eſſe meus. Quis flammea fulgor
Ora ferit? quæ fax oculos nova? purpura vultum?

rum, hac narratione, præterire.

Recita, inquit Verſius, quæſo, recita; dum̃odo pòſt ad Fulmen tuũ, ex condicto, redeas.

Et ego; Ne dubita, inquam. mori malim, quàm, fide inexpletâ, ſomnum capere.

146. Igitur in illo tunc Tonitru totus eram, quod repentinô de cœlo ſonitu, TANQVAM SPIRITV VEHEMENTI, totã Sionis domum concuſſit: cùm ſuprà quidem Æther inſtreperet, infrà verò Duodecim-viri peregrinîs linguîs detonarét. Quo themate, quid commodiùs illi tunc horæ timoríq; cõgrueret? Præſertim, retractãtibus adhuc recentem, ac nondum planè ſedatum tumultum, auribus. Erant autem hi Verſus.

Clangit adhuc vetus, atq; animũ
ſonus ille recentem

Mugi-

Mugitûs ferit Aeolii, quô Dîa Sionis
Intremuêre juga, & pavidi triclinia cœtûs.
Non equidē ad Catadupa fui; neque, gurgite Nilus
Vndiſonante ferox, in me coëuntia junxit
Murmura: captivas ſonitus tamen occupat aures,
Horrorum memores, & ab auribus influit ora.
Ante oculos volitant flammæ quoque, lucidáq; igne
Occurſant capita, & biſida miracula linguæ:
Enthéaq; ipſa Virûm me vis rapit. Ecce, frequenti
Miſtus concilio, ac Duodenî parva Senatûs
Pars videor! nec jam eſſe meus. Quis flammea fulgor
Ora ferit? quæ fax oculos nova? purpura vultum?

Corpora quanam agiles levitas matura ſub auras
Erigit, ac cæli propioribus admovet aulîs?
I, procùl hinc, Natura! procùl dementia Phœbi
Delphica, & effusô bacchata Mænades ore!
Nil hîc vel thyrſus, vel habet cortina. Tumeſcunt
Hæc, meliore Deô, præcordia. Cernitis, ecce,
Ingentes animos! inflatáq; Numine corda,
Pluſquã plebejô! Tonitru, quod ab Aethere lapſum eſt,
Nunc clauſum intus habent; ac mox in Verba refundẽt,
Fulmineas ductura faces, domiturâq; Cedros.
Sic olim abſtrahitur, diverſa in nubila, cælum,
Cùm miſta impellunt nebulæ: tum Boreas in Auſtrum
Aſſur-

Digitized by Google

Aſſurgit fragor; Heſperiũ quatit Arcticus Axem:
Conſenſu latè boat æther. Altius unum
Murmur in his furit, atque irâ ſupereminet. Vnum eſt,
Quod ſtrepitu Solem ſuſpendit, & ardua torquet
Sidera, mortaleſq; arctat formidine Mentes.

147. Hæc tunc veriſſimè, cretatîs in tabulis, ſignabam: additurus pòſt, quod reliquum erat; ac PETRI potentiſſimæ Concioni totam Tonitrûs ſimilitudinem appliciturus. cùm inter hæc jam dudum Tiberiani furor aëris recrudeſcit: & inſtaurata nubium ſeditio tumultuatur.

Aliquot levia primùm, mox ponderoſiora, tanquam irritati cœli ſigna, fremunt. Nubium

um furor interdum (velut olliſ aut fornacibus, cohibitus æſtus) indignante ſpiraculô luctatur; & erumpere, ſiquà via ſit, geſtit: mox, præter ſpem repreſſus, atrociùs intus, & cum inſidijs, iras coquit. Nec fulgura, terribiléſq; luces deſunt, & impetu vaſtô præcipitata Pluvia. Sentires; tam præconceptam rabiē, ſinè grandi verbere non quieturam.

Tunc, imminentium pavidus Theangel9, ad me de Marianéi ſacrario prorumpit: ac mutatâ aliud in conſilium mente; Quid ceſſas? inquit, Ilibeſſe? non hîc tuta mora! revertamur in Paulinéum! & quidē temporì; niſi cataclyſmo reditum noſtrū intercludi volumus. Nō hoc tempus, poëticè furendi! Domum petamus! DOMVS AMICA, DOMVS OPTIMA!

Ego,

Ego, qui jam ſtylũ ſepoſueram; pro eo (incertũ, quo tunc ſpiritu?) penicillum inter tot fulgura terroréſq; arripio: pingentémque Cyonium, juvare ordior. nec ulla laboris neceſſitas, nec ratio ſalté id exigebat. Nihilominus mihi morem gero; lemniſcóſque, rudiſſimâ Pallade, per chartã duco. Inſtat iterũ mihi Theangelus. Ego inſtanti nego, me rediturum; niſi priùs ad manũ ultimam ꝑductîs cœptîs. nihil eſſe, nec ab imbrib⁹, nec à tempeſtate, periculi. Cœlum, quod modò placari ſe paſſum eſſet, etiam denuò reconciliari poſſe: ac cætera, quæ cunctatores ſolent in excuſationem argumentari.

Nec æther interea tonare deſinit, nec ego demens pingere. qui, longè infra verborũ robur timidus, oblitus non eram,

ram,

ram, quoties oculos novũ fulgur perſtringeret, otioſá lævâ me ſignare, ſolitô Crucis ductu. Nec hoc ſinè arcanæ divinationis impulſu; tam utique jam propinquâ calamitate.

148. Nunc, quæ percenſebo, Verſi; non poſſum dicendi celeritate, tantum in compendium colligere, quantũ ipſe caſus fecit. nec tot támq; varios terrores queo, ſimul animo tuo producere; quot ſenſibus meis unicum temporis breviarium tunc objecit. Tamen, ut potero, exſequar.

Ecce! jam tertiùm me Theangelus meus (amicus, prſus ad aras, & ultrà, fidus) ſollicitat; Si ſalvus eſſe vellem, ne porrò cunctarer. quod ſi nollem; ſe, bonâ veniâ meâ, ſinè me, in Paulinéum redditurum.

Cuj ego; At per fidem (inquam)

quam) tuã, Theangele! dum hanc unicam deduco lineam, indulge! pòſt, in mora nõ ero.

Nondum totum elocutus eram ; cùm repentè pleniſſimô fulgure explicatus æther, ſimul intonat, ſimul flammas & fulmen, terribilî fragoris præcipitiô, deijcit: ruente, tanquam per gradus & amfractus, ſtridulô denſatóque tumultu. Sub unicum oculi nictum, omnia unà fiunt. Aër flagrat, nubes crepant & exonerantur: feneſtræ, clathríque, & valvæ antrorſum; à tergo verò poſtes & januæ corruunt: pulvis denſiſſimus omne Marianéũ, fuligineâ nube, involvit. Simul ac ſemel, confusîs conclamationib⁹, omnis vicinia, plateæq; urbis turbantur: Tiberia, cũ tot palatijs atque templis, &, Tellus ipſa, cum tot vaſtis molibus atque

que montibus ſuccutitur,& intremiſcit. Vnà furit, non qualis aliorum fulminum, conciſus ac brevis & in ſe citò reſtinctus; ſed immanis, & diuturnus, ſibiq; indulgens, ac, miſtus ſtridore, fremitus. Is, veluti ſubterraneîs arctatus meatibus, & diſcurrens, iracundè mugit, ac remugit; clamosô ſibilóque ſonitûs ambitu vel exitum quærens, vel naturæ ruinam minitans. Iam & fœtor (ſulphureo pſimilis) ingés, & aduſtorum è vicino reſpirans nidor; ac tectorum imbricúmque labentium eminus cominúsque colliſio; Civiúmque, ex omni Tiberia concurſantium, luctuoſa ſeditio: nec rerum alia, quàm Orbis, in Caſum euntis, atrociſſima imago.

149. Nos quatuor (tot enim in Marianéo collecti ſtaba-

ba-

bamus) jam pridem, ad cœleſtis flammæ delapſum, extra nos poſiti, Cruce frontes ac pectora ſignamus. Simul Numen inclamamus, ac, Superûm fidem! & ſiquid præterea aliud conſternatis mentibus, in arcto concluſa Neceſſitas, dictat. Penicillos coloréſq; proijcimus: atque unô trans omnia ſcamna ſaltu, auferimur. Illic, volantibus circumquaq; feneſtrarum rotularúmque fragmentîs, exitum quærimus: nec tamen invenímus. Colliſîs igitur inter nos, in tã ſpiſſa caligine, corporibus capitibúſq;, deſperabundi rogabamus; Quis noſtrûm de cœlo tactus eſſet? cùm interim, etiã de ſeipſo, nemo cert⁹ eſſet.

Ego tandem, magìs ac magìs cincreâ caligine increbeſcente, pæne per errorem ad Marianéi exitum pervenio. Ibi, quo-

quoniam diſciſſæ cum cardine fores, nullam egreſſuro remoram faciebant; ratus, ulteriùs diſtare limen, in ambulacrum provolo, quod Parnaſſo toti (ſicut ſcis) prætenditur. decidiſsémque, propter crepidinis nimiam humilitatem, præceps, in ſubjectum impluvium; niſi, Numinis impulſu, mox inſecut⁹ à tergo Theangel⁹, laciniæ meæ manum injeciſſet. Is me, certũ in exitium ruentem, violenter invitúmq; retinens; Et q̃d ages, inquit, Ilibeſſe? Non hoc fugæ tempus! nec iſta fugienti via!

150. Ego, durante etiamnũ prolixô Fvlminis fragore, terræq; tremiſcentis horribilî reboatu: me manibus illius, quãtum poſſum, eripio, negóque; In hoc tam diro loco, reſidui ſpiritûs ac vitæ reliquias projecturum. Idem Cyonius, &, q. comes illi venerat, affirmant: egreſ-

égreſſum è Parnaſſo urgent, priuſquam tectorum, trabiúmq; & totius molis, ruinâ ſepeliantur. Sed omnes tres uno effuſiſſimóque amplexu ſtringens Theangelus; Hactenus ô ſaltem! inquit; &, Gradum ſiſtite! Aut neſcitis, in propylæo vos ſtare, caſuíque, ſi pergatis, proximos? Differamus! tantiſper ſaltem, dum conſtet; quorſum calamitas erumpat? &, dum ira cœli certô in capite deſæviat. Adhuc enim, ut auditis, fulmē ſtridet, urbs vacillat, ac ruina ruinā trudit: & (niſi nares fallit ſulphuris iſte fœtor) in Parnaſſi conclavibus infimis, per quæ tranſeundum vobis eſt, FVLMEN diſcurrit. hoc obviātes crudeliter involvet, & vorabit.

Perſuaſit, non magìs rationibus, quàm manibus, & graviorum incuſſô metu. Iámq; ſenſim

ſim, in ſe reſidente terrâ, fragor hypogæ[9] remitti, fulminíſque ſtridor obmuteſcere, ac parciùs motari tecta, tandémq; ac vix tandẽ, etiam conquieſcere cœperant. Nec jã ali[9] notabilior in urbe ſonit[9] reſtabat, quàm æris Campani; de tẽplis omnibus, horridô conſenſu concrepantis. Nos igitur, à Theangelo manumiſſi; eódem duce, de Marianéo ſemineces erũpimus. &, quia caligine modò clauſus aër, nunc deniq;, diſſipatô nonnihil pulvere, lucem receperat: diſtinctiùs ſingula luſtramus. Fulminis maximè veſtigia ſtricturáſque indagamus.

151. Atque in Parnaſſo quidem ipſo, quidquid valvarum, forium, feneſtrarum, fornaciúmque ſteterat, id nunc totum jacebat. Egreſſis veſtibulô, ſtrages, ex utroq; látere, tegularum in-

ingens ac lata, ſinè numero, objjcitur, quas de propylæo, de proximis ædificijs, de turri, de templo, déque contectis porticibus, violentia dejecerat. Aſpicimus, vix tandem erectîs in altum oculis, Synandrónis totam molem: &, turpî quaſi calvitiô tecta omnia multata, miſeramur. Iámq; ad Paulinéum perveneramus. Illic in ipſo aditu, quáque in plateam exitus patet, omnis generis ætatíſque & ſexús turbam deprehendim⁹, cinere, tanquam ſcobe, infuſam: & pallore, luridóque vultu exanimé. Hi omnes, miſtis queſtui lacrymîs, & confuſis gemitu vocibus interrogabãt; VBI FVLMEN eſſet? &, An Vrbi finis immineret?

152. Nobis, viciſſim interrogare parantibus, in limine Ianitor occurrit. nã januã ipſam

jam

jam Tonitru reſeraverat. Is æquè mortuus, umbroſis & ſemiſepultîs verbis interrogat; An integri veniamus? Oſtendit deinde ſpeluncæ ſuæ pæne nihil integrum: excuſſa ſpecularia; ſtratúmq; hyemis ſolatiũ, Fornacem. Mox, per Synandronis omnes ambulationes, infrà ſupráque, convulſos impetu poſtes atque portas; emotos juncturîs ſuîs clathros; diſſipatas intus foríſque valvas; arietatas & in lapſum fatiſcentes parietinas; ſemiruta domûs latera; grandéſq; diſſilientium murorum fiſſuras. Tum, in averſiſſimo Synandrónis receſſu, prodigium grande, parietem monſtrat, craſſitudine non vulgari compactum: in quo, tanquam torméti militaris exonerati veſtigiũ, Foramé ingens, ſinè globo, apparebat. Quærimus etiã

nos

nos hîc, VBI igitur FVLMEN eſſet? ac, nemine reſpondente, mox indè digreſſi, in Sophronium incidimus, Synandronis illius Eſſæarchum.

153. Is, ſudore fluens, & ſollicitudine fatigatus, ubi me, cũ Theangelo, vidit: ſublatîs ad cœlum palmîs; Superi, inquit, me tamen nõdum omninò repudiârunt! utique, poſteaquam in tot vota, veſtris pro capitibus concepta, utrumque incolumem recipio. Quàm anxiè metuebam, qui vos abeſſe ſciebam; ne aut ambo in Marianéo, aut alteruter, occubuiſſetis? Salvete igitur, ô chara mihi pectora! Sed VBI (inquit) FVLMEN eſt? Nec nos quidem (inquã ego) ſcimus: tametſi & vidimus, & ſenſimus, ac vix etiam nunc evaſimus. Narramus interim, omne periculum: atque in me-

N dium

dium illô receptô, per averſam Synandronis porticum, in hortũ pervenímus. Ibi tecti, quod ambulacro impoſitum eſt, vaſtam AB IPSO CVLMINE partem, cum tegulis juncturíſq; ſuîs deſtrictam, aſpicimus: ac mox, in Pomarium deflexîs oculis, terræ ſpatium ingẽs egeſtum. nec multò pòſt, tricenîs ferè paſſibus interpoſitis, foſſam aliam priori ſimillimam. Nec adhuc apparebat, quæ cauſſa, vel quæ tam ingẽs talpa, tantos cumulos egeſſiſſet? donec ad locum progreſſi ſumus eum, cuj MARIANEVM deſuper imminet. Ab illo, ſextô vix paſſu, ſcrobs alia ſeſe humô ejecerat; & in hac, ſolidæ rupis pars vaſta, librarum pluſquam nonaginta.

Saxum hoc, obſcœnâ tetrum fuligine, nitríque ac ſulphuris odore grave, velut epoſtraciſmi

ſimi quodam ludô, ternîs ſaltibus exultans, tandem, tantillô noſtrîs à capitibus intervallô, proximè MARIANEVM, ſe demiſerat. Et iſtud demum aliquid loqui cõpertius videbatur. Ergò omnes exclamamus, unanimî divinatione; Aut hìc FVLMEN eſt, aut Fulminis aliquà conſcientiâ.

154. Sed nec iſtâ adhuc acu verum tangebamus. Eijcimur ſtatim, novâ largáque pluviâ, de hortenſi ſpectaculo. Iámque in periſtylium redeuntibus, nuntius præſtò eſt, à conjecturâ noſtra diverſa referens. nam, quod nos FVLMEN in Synandrone quæreremus, id in Parthenonem proximè adſitum incidiſſe.

Secundùm quæ Ionantus Lupius, ſeniorum optimus, Eſſæarchi imperiô, mox in Par-

thenonem feſtinat: me ſocium comitémque ſecum trahit, repugnare non auſum. Adhuc, dum imus, ſua fata Tempeſtas peragebat; &, nubibus nubes ferientibus, aër omnis tumultu miſcebatur. Simulac in Parthenonem (ſic officiô Lupij exigente) pervénimus, ad ſcalarum principium nobis maxima Veſtalis præſtò eſt; &, lamentô muliebriter infractô; O mei, inquit, ô vicini! VBI, quæſo, FVLMEN eſt? nam ab illo funditus interijmus! Nec annona nobis, neque ſpiritus ſupereſt!

Haud aliter erat, ac dixerat. Verè namque è fundamentis concuſſus fundus, hiantes parietes, convulſæ valvæ, diffractæ portæ, lacerata tecta, & in ruinam pronæ ædiculæ; Virginês ipſæ, metu diſſipatæ; nonnullæ lapidum jactu læſæ, hàc

illàc

Digitized by Google

illàc incertæ ferebantur. Ploratus fœminei Locum omnem, tanquam Trojam iterum captivam, impleverant.

155. Vna præcipuè (quam deinde comperi Floroniam appellari) ſuper lectulum decumbens, læsîs manibus, atque corpore capitéq; fœdîs vulneribus deformatô, vitam jam pæne fugientem ægrô trahebat anhelitu. Hæc ſola neminem interrogabat, VBI FVLMEN eſſet? quoniam, id in ſe lapſum & cõſumptum, palàm clamabat. Operæq; pretium eſt, Veſtalis hujus calamitatem cognoſcere. Eam, per viridarium ſub tecta domiciliúmque feſtinantem, primus FVLMINIS illabétis terror ſolam oppreſſerat: ac mox, per turbines & pulverulentas tenebras, pérque tegularum volitantium fragmina, temerè diſ-

curſantem, incert⁹ error per avia inviáque egerat: donec ipſa, ad humillimi marginis, ac pæne reliquæ planitiei æqualem puteum delata, diſcrimen adiit. Iã pedem alterũ impoſuerat crepidini, tanquam ſcalarum, per quas fugeret, gradibus inſtitura: jam per præceps itura, lineæ mathematicæ dimidiô diſtabat à morte: cùm (dictu memorabile!) etiã craſſas inter caligines, Matronam videt, extremæ ſtolæ manus inijcientem, & voce nó antehac notâ vociferantem; Hactenus, ô puella, hactenus! nam hôc loco nec janua, nec limen eſt, non ſcalæ, non gradus, ſed puteus, & vorago! Quare, me potiùs, ſiquid ſapis, ſéquere!

Monenti Floronia paruit: vitámque, tot titulîs, quot vulneribus atque periculîs, exitiô debi-

debitam, inter ſpem ſaltem & metum, ad pulvinar uſque reportavit.

156. Dum hujc verborum ſolatia, quæ tempus exigebat, ſuggerimus; dum ei vota, Superúmque fiduciam dictamus: en, nuntius jam alius, à maximâ Veſtali ſubintroductus! Narrat is; Non hîc Fvlmen, ſed in Caſſinéo, quęrendum. Aut illic, aut nuſquam, eſſe. Si forte dubitaremus; Se vel de proximis Pergulis demonſtraturum.

Sequimur nos abſque morâ; rectéq; Parthenone valere juſſô, in procœtidē quampiam, ad Caſſinéum vergentem, venímus. Locus hic, ſolîs habitatus viris, cœlibatum profeſſis, tibíq;, Verſi, notiſſimus, ſupra Parthenonem proximè, multô ædificiorum ſpatiô, extenditur. Nos eum è viciniâ, quantùm

tinis interfuſus ſinebat, contemplamur. Ibi verò calamitas prorſus conclamata. Non integri muri, non paries, non conclavium penetralia relicta, ſinè labe: portarúmque firmiſſimæ, nec unquam antehac patefieri ſolitæ, ſpontè diffractæ, diſſilientibus ſeris atq; cardinibus. in ipſis autem culminibus non jam láteres, nec imbrices, ſed integra tecta, tanquam Septentrionalî Cauro, tranſportata. potiſſimúmque granarium, tot annorum æſtatibus refertum, ad ultimam uſque paleam, difflatum: &, in pulveres minutiſſimos contuſis granîs, totîs Tiberiæ plateîs, infelix nullíq; profutura annona, volitabat.

Etiã, in tali, tam tetro ſpectaculô, quærebamus; VBI tandem FVLMEN eſſet? Ac, ne-

nemine ſanctè reſpondente, de procœtide nos in Vrbem eijcimus; atque ad Paulinéum redimus.

157. Iam cœlum, compoſitô nubium tumultu, ſenſim ſibi debitæq; luci reſtituebatur: jam intermiſſa pluviarum importunitas, diurna negotia revocari permiſerat: jam nos, ex tãtâ trepidatione collectiores, de Tempeſtate prçteritâ fortiùs loquebamur, utróque platearum látere diſturbata tecta domósque digitô monſtrantes, ac de ruinæ cauſsâ diſputantes. Cùm, ecce, jam Paulinéo ꝓximis, triſtes lugentium ordines occurſant. Hi corbib⁹ plebeijs atq; lintribus injecta, funeratorum Cadavera, inferebant; Inter cætera, militem (ut apparebat) præſidiarium; ac pueros, credo, aliquot, merce-

nariáſque operas, ante portam ipſam exanimatas. deniq; Vetulam, membrîs omnibus oſſibúſq;, tanquam in pila, contuſam. Cæteri, morte jam rigidi, confusîs notorum, ignotorúmq; lamentîs, differebantur: tanquam vicariæ pro omnibus victimæ. Vnus ſolus, vix pendentem, ab extremo licio, ſpiritum trahebat.

158. Nos nequaquam dubitabamus, quin ſaltem in iſtos FVLMEN îſſet? Ac nihilominus interrogamus; ne ſinè auctore crederem⁹. cùm, pro porta ſtans Sophronius Eſſæarchus; Huc! inquit: hîc ſinceriùs omnia cõperietis. Nunc, MORTVOS SINITE SEPELIRE MORTVOS SVOS! Raptímq; in domeſticum nos Sacrarium trahit, illius diei Tutelæ (MICHAELI,) dedicatum. Ara illic, & apparatus, quãtuſ-

cuſcunque tam arctis parietibus congruebat: necnon in uſus extraordinarios ſacrifica ſupellex.

De parvo tholo parva lampas, è vitro, ductîs ex orichalco cingulîs inſerta, pendebat: &, oleô frugali nutritam lucē, non ultrà diem illum meditabatur extendere; ut, aliquô ſaltem ſplendore, locus illuſtraretur. Lampadem iſtam, lychnuchô ſuô emotam, tonitrui vis occulta adverſo parieti illiſerat; fluentibus per maculoſum tectorium olei rivîs, & in millenas particulas ſparsîs vitri fragmentîs.

Videte, inquit Sophronius, & judicate! An non Hîc ſaltem FVLMEN fuerit? quod certè, ſi Capiti noſtro Striges (ut rumor vult) deſtinârunt; nos incolumes ſumus: illæ nihil,

niſi operam ſuam, & OLEVM, perdiderunt.

159. Aſſenſu concordi Sophronij epiphonema comprobamus: ac ſinè mora ad Templi Sacrarium cōtendimus. Ibi recentiſſima, & adhuc incomperta miracula, Claudius Pedeſter, Sacrorum cuſtos, digitô commonſtrat. Vide, Verſi, FVLMINVM inexplicabilem potentiam! & nullis adhuc ſcholis ad fundum uſq; deprehensā!

Ciſta ſtabat, alta; nec minùs ampla, domunculæ figuram & faſtigium imitata. Sacrarum erat cuſtodia veſtiū. Inibi, de ferrea juſtæ craſſitiei pticâ, pretioſiores ſtolæ pendebant. Arca ipſa, querna, pomeridianîs horîs nunquàm nō clauſa, ſerîſque ferratîs anxiè munita, ſervabatur.

Hanc (inquit Claudius) dum hôc

hôc ipſo temporis punctô reſero, ut nova in craſtinum indumenta promam: ecce, ſtolas omnes & amicula video devoluta, ſinè noxâ, ſinè labecula, ſinè flammæ ullo veſtigio: virgam autem hanc ferream, quovis pollice (ſicut videtis) craſſiorem, occulta tempeſtatis potentia, mediam aut liquefecit, ut ignes ſolent; aut abrupit diffregítque, ſicut oculi judicant. nec tamen interim Damaſcenæ telæ delicata materies, quæ perticæ mediæ ſuperincumbebat, vel unico ſtamine deminuta, ac nec ſtricta quidem eſt. Numquid Hîc potiùs, quàm alibi, FVLMEN erat?

Etiam huic ſuſpicioni, difficile erat, non aſſentiri: tam præſentibus utique deprehenſîs conjecturæ cauſsîs. Stupore igitur timidiſſimô pleni, reverentę

Digitized by Google

rente dexterâ ſacratas ſyntheſes levamus: & quoniam, tantùm non Auribus, Fulmen tenebamus; ad Aram templi primariam tendimus. Ibi, defixîs humi genibus, Numini grates perſolvimus, quòd in noſtra maluiſſet, quàm in noſipſos, tonare.

160. Sed me jam pridem tintinnabuli pulſus, triniîs incitatus tractibus, ad Paulinéi portam vocabat. Non igitur diſtuli, citanti parére: ne Ianitoris in ſtomachum, & metaphorica tonitrua, inciderem. Aderant, en, ad Synandronis aditum, Trebatius Iure-Conſultus, & Parrhaſius, picturæ laude celebratus. Vterq; amicorum, è Tiberienſibus, electiſſimus. Prior Trebatius; O, inquit, & adhuc, Ilibeſſe, vivis? Immò, inquam ego; etiam alios,

ſios, ut mori nolint, cogo. nam in Parthenone modò, deficienti Floroniæ bona verba, novóſq; animos ſuggeſſimus: & nunc, Fulmine deprehensô, omnibus perſuadeo; Nequid porrò metuant.

Illicò Trebatius; Et ubinā igitur, aut quibus canibus, in tam certam indaginem perveniſti? ſubijcit.

Cuj ego, Aut in Caſſinéo, inquam; aut in Horto noſtro; aut in Larario domeſtico; aut certè, ſi nuſquam alibi, in Arca Sacrarij. Simul ei per cōpendium, quæcunq; compereram, expono, miranti ſimul ac pallenti.

At ille; Nec hîc (opponit) nec illic! Nos ſoli verū in ſinu portamus. Sed, quia tarda ſolet eſſe tua fides; niſi moleſtum eſt, Ilibeſſe, jam nunc è veſtigio

gio in Paulinéi veſtri ſpeculam evadamus. Illic in rem præſentem te deducam.

Placet verò (inquam ego) p̃ſertim, dum clarus etiamnum veſper, & reſolutus caligine cinis, oculos non arcent. Momentô igitur ego, Amicíque, intrinſecus conſcensô culmine, ad illam faſtigij partem properamus; unde liberrimus in ſubjecta mœnia, poſitóſque è regione Leontarchiæ fines, proſpectus eſt. Indè & LAVRA, Tiberiæ ad Auſtrum oppoſita, noſtris ſeſe oculis offerebat.

161. Iámq; ad valvas eramus; quas opus non erat, ad ſpectaculum laxari. quia jam illas tempeſtatis impetus, unà cum cardinibus, evellerat: ne unquã deinceps claudi, aut aperiri, poſſent. Aſpicimus nos (ô mõſtra!) Tiberiæ murorum partem magnam,

Digitized by Google

gnam, jam ſolo æquatam, & in rudera diſperſam innumerabilia: Mox foſſam omnem, cuj mœnia imminebant, ſtrage lapidum oppletam, piceâ fuligine deformium, & adhuc fumum inteſtinum exhalantium. Vias porrò, pontéſque ſublicios, & hortos atq; agros; tum, quæcunq; urbi viciniùs adjacét, circumquaque ſaxîs videmus inſtrata. Nam remotiora nondum arbitrabamur.

Ad dexteram verò, cominus eminúſq;, laceratarum ædium, templorum, turriúmque fœdiſſima facies; indicabat, calamitatis ejuſdem triſte cõſortium.

162. Et quid? (exclamo ego) quid iſtæ murorum ruinæ? mi Trebati! At ille, Virgilianos in verſus, leviter im̃utatos, devolutus; Hîc (inquit) hîc,

Vbi

—Vbi disjectas moles, avulſáque ſaxis
Saxa vides, miſtóque undantem pulvere fumum;
Tempeſtas muros, flammíſque emota triſulcis
Fundamenta quatit, Tiberíque, à ſedibus, Vrbem
Eruit —

Hîc, ante tres adhuc horas, Turris ſtetit, ac Tiberiæ celebre propugnaculum: nunc, Clades (uti vides) & in pulveres favilláſque redacta, murorum Superbia procubuit. Sic FVLMEN indomita coërcet!

Per fidem (ajo ego) pérque dexteram hanc tuam, quam nunc amplector, vera narras, Trebati, an deludis? Vera! ait ille. Et, OCVLATO TESTI CREDERE, præſertim gemino, leges omnes jubent. Me, Ili-

beſſe,

beſſe, & hunc Parrhaſium audi. Nihil, incertîs auctoribus, ſed noſtrîs experimentîs, depromemus.

Cùm eadem Parrhaſius diceret; ego ſinè mora, ſedile oblongum, quietis cauſsâ, utrique advolvo. Ac Trebatius quidem & Parrhaſius, ad invitationem meam, ſic conſederunt, ut nihilomin⁹ in deſtinata, extra valvas, loca liberos oculos mitterent. Ego verò, feneſtrarum applicitus lateri, dextráque mentum ſuffulciens; attentiſſimè Trebatium, nec minore, quàm tu meipſum nunc, Verſi, ſensûs mollitie audiebam. (Nam, etiam in tenebris, facilè notabam; humentib⁹ ſubinde oculîs, miſericordem maſculum fluitare.)

163. Tunc ille; Cum Parrhaſio (inquit) iſto, vixdũ prandio confectô, in Sylvam, quam ad

ad Auſtrum ſitam vides, egreſſus; meridiationis gratiâ ſub umbroſis quercubus conſederã. Haud ità multùm quieveramus: cùm repentè procellâ, mox & nubiũ murmure ſuſcitatô, conſurgimus: ac Vitruviũ (nam hũc otioſi legeramus, ille Picturæ, ego Architectonicês ſtudiô) convaſamus.

Quercetô jam digreſſi, per collium tractum, qui LAVRAE impendent, feſtinamus; dextrâ ſegetes, ſiniſtrâ verò nemus radentes. ſtimulabátque curſum & ventus, jam magìs ac magìs violentus; & tetrica propinquæ tempeſtatis facies; & multiplicî bombo congeminata tonitrua; & cœlum primîs jam ſtillîs effuſiori nimbo præludens.

164. Præterieramus lapideam Crucis ſtatuam, quam ſcis ex Argillaceo Monte conſpicuam,

etiam

etiam hucuſque renidere. Iámque per declives, & inchoatâ pluviâ lubricos calles, obliquô deſcenſu, LAVRAM petebamus; paratiſſimum adversùs imbres refugium. Tota tamen in conſpectu Tiberia ſtabat; ac præcipuè Turris illa, quam vos, Græcè locuturi, Naphthophylácion appellare ſolebatis: quòd illic naphthæ magna vis, & nitri, ac ſulphuris, & in coronas tortæ picis, ac malleolorum incredibilis congeries aſſervabatur. ut jam conjectura non ſit difficilis, quantum vel ſcintillula, temerè illapſa, fuerit incẽdium accenſura? Rumor olim jam volat (fortaſſe nec in ſolidũ verus, nec ex integro van⁹) grandem fuiſſe cupparũ numerum, grandẽ doliolorum aggerem. quem Tiberienſes Ephori, incertam in hoſtilitatẽ, provi-

dá

dâ parſimoniâ præparaverant?
Quódq; nunquam credidi, neq; credam; Tam ꝓfundis nitri latebrîs, támq; inſvetâ reconditi Sulphuris naturâ; ut Odor, etiã Aquilæ (quantúvis olfactu præſtantis Avis) Nares falleret. Sed, nempe Nidor, q Tonantis alitẽ latuiſſet; Tonantẽ ipſum, & Fulminis jaculatorem, non latuit.

165. Nam, ecce tibi! dum hãc ipſam materiem mutuîs trepidíſq; ſermonibus agitamus; dũ ad fulgura tonitruáque ſingula tremulô nictu reſpicimus; dum inter anhelitus, adhuc in aſpectu Tiberiæ, Lauram versùs viã urgemus: repétinô fragore diſruptæ nubes, ante oculos noſtros FVLMEN elidunt. Hoc, cærulô livore terrificum, ſinè conſuetis ambagibus, rectô præcipitiô in Napthophylácium irruit; longéq; reſonabilî tumul-

tu

tu mox nitrum, & bitumen, &, cum pice, ſulphuris congeriem, pervadit; inenarrabilî diſcurrẽtis flammæ celeritate. Ac pars quidem cœleſtis incendij, receſſibus terræ profundiorib⁹ cohibita, implacabilî fremitu, furioſóq; mugitu, perruptis fundamentîs, exitum moliebatur.

Pars autem fulminis liberioris, velociùs quàm nictâſſes, (aſpicientib⁹ nobîs, & amentî cõſternatione ſucclamantib⁹) propugnaculum ipſum, cum parte mœnium, funditus avulſum, universâ cum mole, ſursùm in auras raptat; adhuc in alto, cum tectis, & apicatô faſtigiô, agnoſcendum. Illic, momentô nõ ampliùs unicô, pẽdens Turris (verè Pyrobol⁹ im̃anis & inſolit⁹!) luctante introrſum, inſanîs cũ reboatibus, ſulphuratô turbine, diſrumpitur; novô quodam

dam, & im̃aniore cum tonitru.

Simul, circumquaq; bacchantibus furiis, ſuccenſa pix, cæruleúmque Sulphur, &, cum malleolis, nitrati pulveris innumerabiles átomi, ſcintillis flam̃antib⁹, diffunduntur. Vnà Turris, in decies millenas lácerata partes, undequaque ſaxa, láteres, tegulas, cæmẽta, calcem, tigna, trabes, compages, ferreáſque commiſſuras, & doliorum atq; cupparum cineres, cum flammis diſpergit.

Ætnam dixiſſes Siculam, aut, Campaniæ vinetis calamitoſũ Veſuvium! Ità (quod ipſi partim vidimus, partim nunc intrà mœnia experimur) nihil totâ viciniâ, ac nec eminus quidẽ, intactum evaſit.

166. Et antrorſum quidem, ut aſpicis (Ilibeſſe) ſemitæ, campi, arva, vireta, pomaria,

lapi-

lapidum fragmentîs inſtrata, tum & mortalium non paucorũ funera, clade obruta. Quódq; inter vetera portenta numeres; notabilis magnitudinis Saxum, ad LAVRAM uſque, plus mille quadringentîs paſſibus Tiberiâ diſſitam, provolavit. tantúmq; non ante pedes, veſtigiáq; noſtra, cum impetu procubuit. Ipſius Lauræ, ſolidum aſceterion, beatæque ſolitudines, ab tanto ſpatio, intremuerunt: ac, diſſilientibus particulatim clathrîs & ſpecularibus, pæne Sermonis neceſſitatem Silentibus incolis expreſſerunt, ut interrogare libéret; An Mundus interiret?

Siniſtrum ad latus, quas furias exprompſerit Fulmineus impetus; Paulinéum veſtrum, ac te ipſum, Ilibeſſe, interroga. loquetur idem, etiã Veſtaliũ,

O in

dam, & imaniore cum tonitrü.

Simul,circumquaq; bacchantibus furijs, ſuccenſa pix, cæruleúmque Sulphur,&, cum malleolis,nitrati pulveris innumerabiles átomi,ſcintillîs flamantib⁹, diffunduntur. Vnà Turris, in decies millenas lácerata partes, undequaque ſaxa, láteres, tegulas,cæméta, calcem, tigna, trabes, compáges, ferreáſque commiſſuras, & doliorum atq; cupparum cineres,cum flammis diſpergit.

Ætnam dixiſſes Siculam,aut, Campaniæ vinetis calamitosũ Veſuvium! Ità (quod ipſi partim vidimus, partim nunc intrà mœnia experimur) nihil totâ viciniâ,ac nec eminus quidẽ, intactum evaſit.

166. Et antrorſum quidem, ut aſpicis (Ilibeſſe) ſemitæ, campi, arva, vireta, pomaria, lapi-

Digitized by Google

lapidum fragmentîs inſtrata, tum & mortalium non paucorũ funera, clade obruta. Quódq; inter vetera portenta numeres; notabilis magnitudinis Saxum, ad LAVRAM uſque, plus mille quadringentis paſſibus Tiberiâ diſſitam, provolavit. tantúmq; non ante pedes, veſtigiáq; noſtra, cum impetu procubuit. Ipſius Lauræ, ſolidum aſceterion, beatæque ſolitudines, ab tanto ſpatio, intremuerunt: ac, diſſilientibus particulatim clathrîs & ſpecularibus, pæne Sermonis neceſſitatem Silentibus incolis expreſſerunt, ut interrogare liberet; An Mundus interiret?

Siniſtrum ad latus, quas furias exprompſerit Fulmineus impetus; Paulinéum veſtrum, ac te ipſum, Ilibeſſe, interroga. loquetur idem, etiã Veſtaliũ,

O in

Digitized by Google

in propinquo, Sacrum Gynæcéon. Dextrà verò, quà Caſſinéum aſpicimus, quid hæc, & hæc? aut illa, atque illa, damna numeremus? cùm oculis præſentiſſimîs judicemus; Locum illum omnem, quantuſcunque eſt, Nihil integrum retinere?

167. A tergo verò, quà Tiberia univerſa, Navis ad ſimilitudinem, prolixô tractu extenditur; quam eloquentiam, aut ex quo Tullio depromam: ut calamitatis fidem, apud aures tuas, inveniam?

Audivi referentes, hac ipſa primùm horâ, nec paucos revera teſtes, nec leves: qui, ad primum cœleſtis flammæ lapſum, dicerent; etiam Therulanos (nôſti, quod ſectæ genus?) talium cæteroquin irriſores, & adversùm tonitrua,

(ſereno præſertim cœlô) Thraſones: tamen conſternatos, tamen expalluiſſe, tamen exclamâſſe, tamen etiam Crucibus pectora, reſugáſque frontes, (utcunque docilî digitô) conſignâſſe.

Narrat Vxor mihi, nec expleri fando poteſt; Quis, Vrbe pæne totâ, ad recentiſſimi Fulminis longum ſtridorem, clamor? quis, ad imbricum concuſſioné motus? quis, intrà penetralia pleraq;, tumultus? quæ fœminarum comploratio? quis in publicum procurſus, diſcurſúsq; ſit exortus? cùm è conclavibus alij vel thalamîs, alij de coquinis cellísq; & penore, terræ ſuccuſſibus excitati, prorumperent. cùm Numen quidam, Numinîsq; Matrem; nõnulli, ô FIDEM! ô DEI VERBVM! ô SERVA NOS, ingeminarent.

cùm matrum aliæ, raptos è cunabulis parvulos; aliæ papillis adhuc lactíque inhærentes, diſpaſsis ac ſemipexîs capillîs; nonnullæ, vittîs negligenti tæniá fluentibus, incertô cũ plo-ratu vagarentur: & nunc lamentîs relictam ſobolem, nunc ululatibus maritalem aut pſentiam requirerent, aut abſentiam miſerarentur. cùm ex officinis, fabrûm alii cũ malleis, alij correptô forcipibus titione, pſilirent. cùm ægri quoque ac febricitantes ſe lectulîs, propemodum ſeminudi, vel, injectîs in humeros lodicibus, proriperent. cùm illi quoque, qui ſe claudos priùs crediderant, tunc æquìs paſſibus ſolitudinem fugerent. cùm densâ pulveris nube, quæ Tiberiam totam involverat, omnes oppleti, tanquam è piſtrino moláve

re recèns digreſſi, quaſi polline ſorderet. cùm alijs alij, jactu lapidum laceratas manus, aut læſa capita monſtrarent: alij, viſas in cubiculis flammas, & Fulminis ſtricturas narrarent: omniúmque vox eſſet vna, CECIDIT! CECIDIT! illa vetus Tiberia!

168. Ruebant enim verè (quod omnes narrant) prorſum retrorſúmq;, & ſurſum deorſúmq; non tegulæ ſolùm, & lapides, ac ſilicum innumerabilis multitudo; ſed quadratarum rupium ſolida grandiáque ſegmenta. & alia quidem tectis ac ſolarijs injecta: alia valvis, foribúſque & parietibus impacta: quædam etiam, minutiſſimè diſperſis fruſtis, obviorum corporibus illiſa. Conſtátque; ad Parthenonem uſq; Inferiorem, atq; ad Tiberiæ principem

Baſilicam, ſcopuloſa pondera provolâſſe.

Nunc igitur, quacunq; via eſt; per Ruinæ rudera, Fulminiſq; veſtigia, trepidus nobis atq; ſuſpicax pes trahendus eſt.

169. In hæc verba Parrhaſius; At hoc ipſum, inquit (ſed pace tuâ ſermonem, Trebati, interruperim) nondum in compendio, neque plenum eſt. Vt videat Ilibeſſus propulſorũ incredibilem impetum; ecce, modò, priuſquam domo regreſſus, tecum ad Paulinéum irem; frater ſupervenit, meum ex urbanâ ſylvula reditum, tam innoxium, gratulaturus. Is narrat; cùm eodem temporis articulo, quò ſe Tempeſtas exoneravit, de ponte Tiberiæ lapideo, in ſublabentem Bunadium, otioſus deſpiceret: juſtæ molis Saxũ, ac fortaſſis hortenſi veſtrô non inferius

rius, ex Naphthophylacio propulſum, flammarum adhuc reliquiis lucidum, trans tecta, domos, atque turres, ultráq; univerſam Tiberiæ latitudinem volitâſſe: repentéque (multis in ripâ ſpectantibus & attonitis) Onerariæ, quæ tunc in flumine natabat, illapſum, latus navis pleno foramine lacerâſſe. Quis ad iſta non palleat?

170. Ad id verò, quod ego ſubnectam, (inquit Trebatius) quis non etiam ingemiſcat, & illacrymetur? Corónis iſta ſit, & narrationum mearum epilogus; quoniam nos veſper, tenebrîs vicinus, ad corporum quoq; curam vocat. Scies, Ilibeſſe, diſcéſque vel ab ijs, qui à te tuiſque doceri nolunt; me verum dicere.

En! propemodum ad alterum à Paulinéo ſtadium domus

eſt; quam, ad Caſſinéum ſubinde ambulantes, dextrà neceſſariò præterimus, atque etiam cubitô radimus. Hujus domûs hera, Niobæa nomine, Therulanorum addicta cultibus, anni ſuperioris Iunió, de lecto viduô ſecundas ad nuptias commigrâ-rat. Nec adhuc menſis evolutus eſt, ex quo fœtum puerperio laxavit. Decumbebat etiam hodie (more juréque ſuô) &, quia pomeridianã quietem tonitruum fragor abſciderat; vocatâ ſorore, faſciis jubet puerũ evolvi, atq; ad ſe in thalamum apportari. Morâ nullâ, de cunis infantulus exſolvitur: maternis ulnis inſeritur; ipſa, papillæ inhiantem, baſiare incipit; &, ad parietem converſô vultu, lactare.

171. Inter hæc, cœli furor, & Fulmen ruit: turris pyria diſſipa-

patur: marmoris acutum fragmē, ſupra Parthenonem ſummum impellitur, velut in Iridis curvitatē librató pondere. mox, in præceps detortum, vi magnâ, Niobææ cubiculo ingruit; perfractíſque momentó valvîs, ac feneſtrîs, averſæ Puerperæ tergo impingitur.

Mulier, lethiferâ ſuſceptâ plagâ, hoc tantùm; Ah! Me miſerã! exclamat: Occidi! Tranſlatóq; in Sororis ulnas parvulô; ſanguine ſimul & lacte natans, exſpirat.

Quis non hanc Semelen potiùs, quàm Niobæam dixiſſet? ſi aut Iovem Religio noſtra: aut Bacchi fabulam Infans, in tam ſeriâ tragœdiâ, pateretur?

Equidem, Cadaver ipſum, ſuâ in domo, ac modò, vidi: nequis veſtrum me putet aut vana narrare, aut tranſmarina, aut ve-

Digitized by Google

terum hiſtoricorum fragmẽta.

172. Quæ Trebatius poſtquã recenſuit: quoniam cœnæ tempus inſtabat; horrore mutuô ſtupefacti, diſcedimus. Atque illi quidem domum ſuam: ego verò ad Sophroniũ Eſſæarchũ; ut tam inſolitorum conſcientiâ, etiam ipſum aſpergam.

Tunc primùm, agere gratias pertinaciæ meæ cœpi; quòd Theangelo, diſceſſionem è Marinéo ſuadenti, morem non geſſiſſem. Nec tegularum enim lapſum, ex omni undique tecto fluentium; nec ſimillima Niobææ, ac cæterorum funerum, fata effugiſſem. Ideo, Etiam ſapienter monentibus, interdum ſapientiùs repugnatur.

Nox autem, quæ tot caſibus ſucceſſit, redeuntibus in nubila conitruîs, formidinem (omnium confeſſione) auxit, cùm jam, na-

vivas inter tenebras (ad quas, etiam Fortes vacillant) diurnæ ſtragis imago recurreret: cùm cuncti ſæva cuncta, præteritíſque atrociora cõciperent. Pleróſq; tunc ſolitudinis pigebat. Et, quamvis ſinè comite nemo ambularet; tamen adhuc alter alterum, ac pæne Seipſum, q;ſq; formidabat: tanquam ambuſtũ, aut nefaſti Fulminis reliquias redolentem. Hinc ille, mi Verſi, terror meus: hinc, etiã nunc, ad recordationem nudam, tacitè defluẽtes lacrymæ; magíſq; ac magìs, identidem medullas perſtringens, horror. Occurrebant quippe tunc, apparebántque, phantaſmati nimis tenaci,

*-Dira facies, inimicáq;
Troja
Numina magna Deûm-*

Tunc demum, omne mihi viſum
conſidere in Ignes
Ilium; &, ex imo, Tiberina Co-
lonia verti.

173. Quare noctem, inter mœſtiſſimas inambulationes, inſomnem duximus. poſteróq; die, vix tandem cum radijs reſtitutô, ſtatim atrocem Hiſtoriā non tantùm homines, ſed & Aves, vulgârunt. Certéque, in ſummi Parthenonis camino ſedés Ciconia, pvidâ fugâ (quam plures obſervarunt) Tiberiam primô diluculô reliquit; heſternúmq; periculum, uſq; in Thraciam ſuam, atq; Scythas, nunciavit.

Nec Poëta, (neſcio qs) pepercit, poſteritati narrare: cùm, poſt menſes aliquot, FVLMINIS tragœdiam, amicorum impulſu, Marmori, ſcalpellis minutiſſimis, inſcriberet.

Ver-

Digitized by Google

Verſus etiamnum in memoria ſunt: quorum de numero quoſdam tibi, Verſi, recitare volo; tanquam narrationis noſtræ ſummam amplexos.

Eo in poëmate, qualiquali, poſt lapidei Pontis, &, Simulacri, crepidinem inſidétis, laudes, ſic vates ille canit; Tartari, in ſacra tecta, rabiem notatur⁹.

174. *Clara Tiberiados ſemper fuit Arcis, & ampla*
In Cœlum pietas! Vix eſt, quæ plura ſub axem
Subrigeret ſeu templa Deo, ſeu Limina Divis.
Ter cētena docent Superûm hoc penetralia. Lævùm
Vidit, & invidit, veteri Rex Inferus Vrbi;
Non jam, quô cœptum eſt, procedere tramite cives

Paſ-

Paſſus, &, emeritâ nubes tran-
ſcendere famâ.
Quid memorē? quod Saxa ſa-
tìs, tumuliq; loquūtur;
Tunc, cùm Bunadij flueret ſinè
fornice curſus,
(Flumen adhuc nudum, puraq́;,
& ſimplicis unda)
Non hôc Sacrorum ritu, non cul-
tibus eſtûs,
Non grege diviſô, Paſtores ar-
va petîſſe?
Grex Vnus, Mens Vna fuit.
Nunc, duplice Chriſtô,
Tenditur in varium. Quamvis,
quid vulnera tangi
Aegra juvat? caſſóque ulcus
monitore fricari?
Hîc utinam, hîc ſaltem finem
ſtatuiſſet, Avernus!
Semina nequitia, paſſim atrîs
obruta glebis,
Extulit in frugem, ac, maturū
falcibus Annum,

Lap-

Lappáſque ſpináſq; legens, Viciámque ſtrepentem.
Far contrà, & ſimilam, & melioris tritica culmi,
Invaſit populante Euro, flammáque triformi:
Radices etiã conatus, &, urere fibras,
Spes agri extremas. Odium Res ipſa loquatur!
Vixdum etiam eſt mediô Sol aureus orbe peractus;
Cùm, trepido ruptum cœlô, renuentibus altô
Fulgure ſideribus, calidúmque boantibus auris,
Horrificos inter FVLMEN funrale tumultus
Ivit: &, Auſtralî quâ Mœnia fronte minantur,
Calle datô, penitùs turrita ſub antra cucurrit.
Continuo, en, fremitus! qualẽ dat Teda, vel, uſta

Ventre cavò Quercꝰ; quam, flā-
ma & funere victam,
Paſtores, agilî de montibus im-
pete trudunt,
Vicinóque lacu mergunt. To-
nat intus, & undat
Seditione Palus. fumat procùl
ira paludis.
Longè aliquid majus crepuit
Globus Ignifer: Intrà
Dum nitri coctura ſagax, &
miſsile Sulphur,
Ac piceata lues, celeri flamma-
ta fragore,
Ignibus indomitîs iter eluctan-
tur: & altam,
Stirpitus evulſam (prô, Vis nuſ-
quam ulla triſulca
Par Furiæ!) impellunt, irata in
nubila, Turrim.
Illicet inſequitur (quis non
miſerabile credat,
Vel meminiſſe?) ſoli murmur,
laterúmq; volantûm

In-

Innumerata ſeges; ſternuntur inania ſaxîs
Atria; procumbunt poſtes; conuulſa fatiſcunt
Pergama templorum. Ruit omnis, & omnis, ab omni
Tegula conglomerata Notô: Neque culminis uſquam
Inuiolata ſedēt, ſtabili ſuggrundia fulcrô.
Ipſa auidîs diſtracta volant granaria Caurîs.
Non ità grando ruit, pugnantibus acta procellis;
Non ità Nix, densîs brumosô à turbine floccîs:
Quàm ſpiſſus Silicum tunc nimbus. Et, impete truſa
Fulmineô, Vada Bunadÿ, ſcopuli horrida moles
Contigit; ac, refugîs liquida in penetralia Nymphis,
Externauit Aquas: puppêſq; & robora merſit.

Ipſa

Ipſa etiam intremuêre Auræ, tot caſibus icta.
Nos, quibus ille dies ſupremùm effùlgere viſus,
Progredimur (ſiue illud erat, reptare per umbras)
Progredimur; fractaq; malis, miſereſcimus Vrbis.
Occurrunt vivæ Mortes, & mortua Vita
Pallentûm, longîs plateîs. Color omnibus Vnus,
Vox eſt Vna; RVIT, RVIT VRBS! *excedimus Vrbe!*
Fit fuga, fit timidîs propera emigratio tectîs:
Vulgus & innumerum, mediîs in cladibus, audet
Credere, ſe cladem & Mundi vitare ruinas.
Vnica frondoſô (nec enim meminiſſe pigebit)
Incubat Infelix, ſed cauta, Ciconia, nidô.

Sar-

Sarmētis caput immergens, &c,
ab ictibus, almum
Subducens collū. Hanc circùm
volat improbus imber,
Et lapidū inſultus. quem pen-
nîs excutit ales;
Aut, quà fruſtra obſtat, péni-
tîs latet abdita gerrîs:
Mutatura locum, ſi lux modò
Poſtera detur.

176. Hactenus (inquam) tumultuariò verborum fluxu recitaveram: multis hinc indè Verſibus prætermiſſis: quos marmoreum tamen monimentum naſciturîs aſſervat.

Secundùm hæc, quòd Verſium meum, Narrationis totâ ſerie, notaverã, nunc in gemitus & ſuſpiria, aliâs in ſingultus etiam, claróſque fletus ſolvi (propter thema utiqne mœſtiſſimum) manu correptum, de

de ſcabello, cuj inſtiterat, de-duco: ac, Bonô eſſe animô, jubeo. Adhuc, inquam, uterque, poſt tam luctuoſum FVLMEN, vivimus! Quòd autem oſſa tibi tremunt (nam deprehenderā) & imma viſcera contrahuntur; non eſt hoc, nec fuit, Amplificationis meæ; ſed, argumenti ipſius, ſed Hiſtoriæ, per omnia ſic exactæ. Ac, præter hoc, metum intendit, is ipſe, in quo ſtetimus, Noctis horror, tenebrarúmq; denſitas: &, ſubinde per intervalla murmurans, atq; fulgurans, æther. Ad me quod attinet, Verſi; p̄ſtiti ſemel, quod promiſi frequenter: & prolixè quidem, atq; ab Ovis (quod ajunt) ad uſque Mala. ut videas; Solere me pollicita differre; ſed dilata multô cum fœnore, repræſentare. Nunc, bonâ Numinis veniâ, placidè conquieſcamus!

Qui-

Quibus ego dictîs, præconceptíſque precibus, Superúm fiduciæ, totiúſque diei & noctis laſſitudini, indormivi. Verſius autem, adhuc metu extra ſe poſitus, vix tribus adjectîs verbîs, noctem (ſicuti poſtmodũ referebat) inſomnem habuit.

177. Et illum quidem nocturnæ narrationís imago, vividâ rerum hypotypóſi recurrens, naturalî pavore territabat. Me verò, haud ità multò ante lucem, in ſiniſtrum lectuli latuſ cõuersô capite, exercitare Somnia cœperunt. Sive recentibus pridiani ſermonis reliquiîs, Species nondum conſumptæ gliſcerent: ſive turbidi, choleramque ſolitam ad cerebrum propellentis, Sanguinis tumultu, venæ capitis miſcerentur: atrocia dormienti offerebantur. Tonitrua modò,

dò me, pendénſq; caſurîs nubibus cœlum; modò ſciſſus fulguribus æther, &, atrocî ſiderum irâ præcipitatæ flammæ, conſternabant. Indidem (ſolitâ talium imaginum fugacitate) repentè Conſtantinopolim mihi videbar, & FVLMINATVM Anaſtaſiū conſpicere: mox, in ſummo Sophiæ culmine cōſiſtens, Boſphorum Thracium, à Byzantio Chalcidem uſque, conſpicere, flammîs relucentem. Interroganti; Quis hic ſplendor, aut, Cujus originis eſſet? reſpondebatur abſurdâ, nec uſquam cohærente, philoſophiâ; Propterea Propontidem totam ad uſque Cyaneos Scopulos cōflagrare: quòd Hecla, Mons ultimæ Thules, ſolitò copioſiùs exæſtuaret.

Præterea, Turcarū monarchæ filium eſſe ꝓgenitum, Auguſtô

men-

menſe: cujus in ſacrilegâ Circũciſione, funeſtîs ominibus, temerè diſperſa flam̃a, plusq̃ triginta domiciliorũ millia, paucîs horîs, in cinerem ſolviſſet.

178. Quæ mihi, cùm, neſcio quis Græculus, Atticîs verborũ coloribus, tanquam in declamatione, pingeret: repentè Conſtantinopolî, totóque Boſphorô, ſubductîs, in Palæſtina mihi videbar, ad Aſphaltiten Lacum, conſiſtere. Hunc ſanctior lingua Mare Mortuũ appellat. Ibi quoque, vixdum libatô tam lubrici conſpectûs miraculô; ſiccátur Vndæ. Iámq;, pro littoribus, utrimque Montes, & incincta vinetîs ſpatioſa Vallis, ante oculos ponitur. Mox Vrbes ſurgebant, ad antiquæ, ſed incompoſitæ, maieſtatis formam. In his Sodoma, Gomorrháq; eminebant.

Cœ-

Cœlum verò, quod Pentapoli imminebat, procellîs veluti ſulphureîs, & ambuſtîs pice nubibus grave, univerſum tumebat. Nec multa in Singulos, ſed Vnum quoddam in Omnes FVLMEN, cum indignatione lõgè clariſſimâ, ſpirabat. Iámque ceciderat: jam VALLIS illa DELICATA, teter rogus, & buſtũ, erat: jam ego quoq; ſpectaculorum atrocitate, ꝑ aërem in montes ablatus; ad Statuam, quam VXORIS LOTHI nominant, reſtiteram. Circùm hanc armenta paſcebantur, & greges. Subindéque, dulce pabulum acrimoniâ gratâ temperaturæ Vaccæ, ꝓdigioſum SALEM adlingebãt. nec tamen Statua, vel unô granô, decreſcebat.

179. Inter hos ineptientis phantaſiæ tot circuitus, tandẽ quietam contemplationem in

Ba-

Baſi ſtiti ejuſdem ſimulacri. Videbatur enim, ceu ſolidior, & ad marmoris duritiem propiùs accedens, hos, minio tenuiſſimô inſcriptos hendecaſyllabos, lecturis offerre: quibus Sodomæi FVLMINIS theatrum, & Curioſæ Mulieris fatuus reſpect⁹, ſtrictim proponeretur. Nihil ex omni ſopore vivaciùs ſequitur expergefactos; quàm, quod ſub diluculū, diſcuſſioribus jam ſpiritibus, ſomnia impreſſerunt. Igitur adhuc Verſus illos comemini; non abſque turbulento, tam atrocis, & adhuc hodie per fumū ſuum tralucentis, Incendij horrore.

180. IAM *naphthâ, & piceô fluebat imbre,*
Flammatô liquidū furore Cœlū:
Iam, ſiccô priùs alligata centro,
Tellus Empyriis natabat undîs:

Iam Sol, aſtráq;, nubiliq; tractus;
Et, quidquid vagus occupavit
Eurus,
Et, quidquid Nabathæa fovit
Aura,
Vnum Sulphur erant, & Ignis
unus.
Ah! vernô nitidꝰ virore nuper
Campus, nec Cereris malignioris,
Nec gleba ſibi conſcius noverca,
Ah, nunc degeneri fatiſcit alvô!
Pro latis Sodomæ libidināt is
Bacchanalibus, Orgiiſq;, vaſtô
Vulcanalia perſtrepunt fragore.
Pro tot vitiferiſq; floridiſque,
Per declivia, Vallibus, vel Hortîs
(Hortîs, Heſperiô Dracone di-
gnîs)
Exuſtā Liparē, nigrámq; Thulē,
Dāt Flamma, fluviîs rapaciores.
181. *Inter tot Superi furoris*
æſtus,
Inter tot Cypridos flagrātis ignes,
Non illuc oculos, & ora, vertat.

In-

Inuitum unde pedem, fugámque
traxit,
Vxor nō bona, tam boni mariti?
Eſto! cœlite diuocata juſſu,
Eſto! Numine demonēte: nū nō
Aſſueti uideat Penatis urbem?
Non reſpectet, adulterāte nictu?
Non uel nutibus ultimis relibet,
Quintô mœnia diſsipanda buſtô?
Non cœli uideat pluētis Aetnas?
Non, ſparſas creperô Faces tu-
multu?
Nō, ruptas calidô fragore Portas?
Non, jactas ab humo ſub aſtra,
moles? (cas?)
Non, Turres (iterū atheri cadu-
Nō, tot Saxa, ſuis reuulſa tectis?
Non, tortô juga turbinata bōbo?
Nō, atros Pice bulliente fluctus?
Non, Merſos ſimul, & ſimul Cre-
matos,
Pœnarum dubiô tenore, Ciues?
Non, poſtliminiò ſuos miſerta,
Vnà lacrymet? intremiſcat unà?

P 2 Non

Digitized by Google

Nō par funus eat, comeſq; buſtū?

182. *Res eſt Fœmina, Vana, Curioſa!*

RESPEXIT, *facili reflexa collô:*
Vnóq; eſt Sodomā remēſa totam,
Nec longô, aut ſaturô, Virago, nictu:
Senſit non leve palpebra vagātis
De ſe ſupplicium, domiq; natam;
Ne quis neſciat, INTVS *eſſe culpā.*

183. *Nam, dū ſtans queritur, dolétque Lothis;*
Quòd tātū Aetherio liceret Igni:
Dum voces meditatur, atque Murmur,
(Fortaſſe in Superos, & Vltionē!)
Stricta diriguit Saliva lingua:
Quæ, pro ſpumifera loquacitate,
Lēta glomus aqua, mariſq; ſalſi
Sputavit laticem ſiticuloſum.
Tunc vulſura Comas, levârat altam
In ſublime manum, dolēte geſtu:
Hem! pro cæſarie, rigente canis,

Hirtâ

Digitized by Google

Hirti pro Nive verticis, fluentes
Abraſit Salis, *hic & indè, micat.*
Iam, quidquid Mulier fuit,
Columna eſt;
Iam Sal, *de pelagi gelatus undis.*
Nequis vel Tumulum, vel, ad
Cadaver,
Cippum ponere poſteris laboret;
En! ipſum ſibi (ſic volente pœnâ)
Cippúſq; & Tumulus, Cadaver
aſtat!

184. Die poſtero jam pridem vigilantes, Miſon Eſſæarchus convenit: domúmque ſuam humaniter reducit. Cùm deinde Marcomanniam, ac maximè regni caput, Tripolim, cogitaremus; ille, manibus injectîs (non ingratâ tamen vi) civiliter tergiverſantes detinuit. Per dies igitur complures, illius Meridie Veſperáque vivimus: quia Cogenti, nulla videbatur Injuria,

nec per Abuſum quidem, infligi.

Cęterùm, qui nos porrò, quàm digni labores, honeſtiſſimîs Muſarum otijs immixti, exceperint; quàm, ſinè nubibus ſollicitudinum, puri Soles cucurrerint: Calamus iſte (qui tunc in Anſere ſuo nondum natus erat) ſi ſcire potuiſſet, conſignâſſet.

Nunc autem, ſecretorum hactenus, nec ampliùs, conſcius; tantiſper quietem ſtylus admittit. ICARIAM aliã, dies alius dabit. Ac fortaſſis, in hujus tituli hederam intrabit, quæcunque Terrarum vel Inſularum Aquilonis, aut Baltici maris, ſive Solem, ſive Solia (AQVILARVM tantummodò volatui conceſſa) temerariîs aſcenſibus affectabit. Ibi, quiſq; ALARICVS, tantæ ſpei deceptîs conatibus excuſſus, peditum CRISTAS, & equitum

ALAS,

ALAS, contra ſaluberrima DAEDALI monita, amittet; is mihj perdidiſſe PENNAS dicetur, CALORE Martiô reſolutas: aç, quãtumvis invitus, vel Sibi ſuiſque Carus; Mihi tamen ICARVS & erit, & ſalutabitur.

*

ROMA

IÇARIÆ
INDEX:
SEV,
PERIOCHA,
In numeros diſtributa.

1. *Profectio, ex Vrbe Tiberia.* 1.
2. *Diverſorium Vrſinia: &, ſordes caupona.* 2.
3. *Senex, via dux, malè diſsimulatâ hareſi, Agnos DEI irridet.* 5.
4. *Error viarum. Pueri ductoris, in profanis, garrulitas; in divinis, ruditas.* 8.
5. *Polalti juſta, adversùs Lucianiſmum, indignatio.* 13.
6. *Verſij, in negligentes Animarum Paſtores, declamatio. De Catecheſi Chriſtianâ; déque ejus tradenda, optimo modô.* 15.
7. *Religionis myſteriorum ignoratio, in Italo, & Indo.* 25.

8. *Iti-*

INDEX.

8. *Itineris nocturni miſeria;* *&, cũ fatigatione fames.* 27.

9. *Laus Iuniperi, fruticis.* 29.

10. *Adventus in Arcem Divitamnia.* 31.

11. *Hoſpitum exceptio: &, Andifacis ex vano terror.* 32.

12. *Calendæ Maij: déq; regibus veteris Galliæ.* 36.

13. *Divitamniæ Arcis, & Imbricij amnis, deſcriptio.* 38.

14. *Ovile, & Agnelli.* 41.

15. *Britannici Canis, ad menſam, impudentia.* ibid.

16. *Idem feliciter fugatus.* 44.

17. *Riſus immodicus, convivis vitandus.* 45.

18. *Lac Majanum.* 46.

19. *Mugilis piſcis, in lacte, fortuita inventio.* 49.

20. *Meridiatio.* 51.

21. *Fœdi, lutulentiq; dies.* 52.

22. *Vulpecula vorax, aſtuta, & lepida.* 53.

P 5 23. *Di-*

23. *Divitamnia repentina turbatio, per Pradones.* 55.
24. *Deſcriptio, ad arma diſcurrentium. Timidi.* 58.
25. *Audifacis magnꝰ animꝰ.* 59.
26. *In Arce Vallamnia novi motus, per eoſdē Pradones.* 60.
27. *Tranſitus in arcem Vallamnia. Gigas.* 62.
28. *Vallānia ſpoliata facies.* 63.
29. *Matrona nobilis, fortunîs omnibus ſpoliata, lamēta.* 64.
30. *De Neachillis morte, ſiniſtri Nuntij.* 67.
31. *Nocturna ſolitudinis triſtitia, & Querela, ex Neachillis morte.* 68.
32. *Nania Satyrica, in mortem Neachillis.* 71.
33. *Noſtratis ſaculi, corrupti mores, in Sacris & Profanis.* 75.
34. *Laudes Neachillis, Ducis incomparabilîs.* 79.

35. Ne-

35. *Neachilles, per quietem apparens, & vaticinans.* 81.
36. *Gallus Africanus, in Verſiũ ſtomachatur.* 83.
37. *De Gallo eódem, & Milvió, narratio.* 87.
38. *Gallus, in mẽſam illatus.* 89.
39. *Diſceſſus è Divitamnia hoſpitio. Vale-dicitur.* 90.
40. *Iter varium.* 92.
41. *Cycnocómum, urbs.* ibid.
42. *Malum diverſorium. Incivilis hoſpes.* 93.
43. *Iter matutinum, grave.* 94.
44. *Turris, Nymphéum dicta. longi itineris faſtidium.* 95.
45. *Pluuia.* 97.
46. *Ingreſſus in Vrbem Ammōnium.* 98.
47. *Vrbis contemplatio.* 99.
48. *Concentus publici, ex Turribus Icarienſium.* 100.
49. *Mora in Vrbe.* 101.

50. *Diſceſſus ab Vrbe Ammontio.* 102.
51. *Repentina tonitrua.* 103.
52. *Timor Fulminum, in Ilibeſſo; & Tiberiana tempeſtatis promiſſa Narratio.* 104.
53. *Regionis pulcritudo, poſt Ammontium.* 108.
54. *Amnis, Gelu nomine.* 109.
55. *Gorgonius, in amnem prolapſus.* 111.
56. *Colloquiũ cum Villico. Mola Aſſularia.* 112.
57. *Lycaſpis, ruſticani Iuvenis, miſerabilis; & verus interitus, ad molam.* 114.
58. *Vrbis Sebaſtena, incolarúmque deſcriptio. Ingreſſus in eandem.* 119.
59. *Novorum vanitas: eorundémque turpis nundinatio irridetur.* 121.
60. *Nova de Alarico.* 123.
I. *Athenaidis, celebris, ſed Ir-*

rita,

rita, per Alaricum, oppugnatio. 124.
62. *Vrbis Sebaſtenæ contemplatio, de Turri. Ventus vehemens.* 130.
63. *Teter odor.* 131.
64. *Periculo, in turre aditi, horror.* 133.
65. *De Theophori hoſpitis captivitate, vaticinium.* 134.
66. *Iter amœnum, in Vrbeculam Salomoniam.* 136.
67. *Salomoniorum Civium, tormenta bellica, mirè diſpoſita. Eorundem fortis Gnoma.* 137.
68. *Eorundem Curia Renovata.* 138.
69. *Cur Locus ille, Salomonia dicatur?* 141.
70. *Iter novũ, & quies. amiſſio veſtium.* 142.
71. *Ingreſſus, in Vrbem Salicũ, primus.* 144.

72. *Ho-*

72. *Hoſpitum inſperatorum exceptio.* 145.

73. *Vrbis Salicū deſcriptio.* 146.

74. *Templum Salicum ſplendidiſsimum. Illi⁹ inſtaurator. Suggeſtus nobilis.* 147.

75. *Odeum ejuſdem, & Organum. Symphonia Agazarÿ.* 151.

76. *Iter, Neapolidion verſus. Conſeſſus ſub Sylva. Aquæ potus.* 153.

77. *Formicarum cumulus diſsipatus. Deſcriptio formicarum diſperſarum, & fugientium.* 155.

78. *Pax, ante exortas Hæreſes. Bella, poſt eas, & clades plurima.* 157.

79. *Laus Formicarum.* 159.

80. *Pſeudo-Satyri, in ſylvis.* 160.

81. *Progreſſus Itineris. Crux, in ſummo Colle.* 161.

82. *Iu-*

82. *Iudaeorum Synagoga, particulatim deſcripta.* 162.
83. *Libri Moſis: & eorum, in lectione, reverentia.* 166.
84. *Archiſynagogi ruſticitas: & Pileus.* 168.
85. *Iudaea. Diſputatio Ilibeſſi, cum Archisynagogo: & convictio.* 170.
86. *Neapolidij deſcriptio.* 174.
87. *Pictura Mahometis II. & diſceſſus ex oppidulo.* 176.
88. *Reditus amœnus, in urbem Salicum.* 177.
89. *Somnus meridianus in pineto.* 178.
90. *Culicum morſus, ſub ſomno meridianô* 179.
91. *Altiſſimi montis deſcriptio: & , ex circumjacentiũ ſpectaculo, voluptas.* 182.
92. *Philoſophica poëſis, de rebus à Deo conditis. De Gẽmis atque Vnionibus.* 185.

93. *Iter,*

93. *Iter, Clerocómum verſùs inſtitutum: & pictura, nuper viſa, retractatio brevis.* 191.
94. *Hiſtoria Mahometis II. & Irenês, fuſa narratio. Expugnatio Conſtantinopoleos.* 192.
95. *Statua Chriſti, in Crucem acti, fœda illuſio. Tyranni potentia.* 194.
96. *Iréne, Græca puella, à Mahomete conſpecta, & concupita.* 196.
97. *Puellaris inconſtantia, in propoſito pudicitiæ.* 198.
98. *Mahometis & Irenês, intemperantia.* 199.
99. *Militum, adverſùs Mahometem, murmur.* 200.
100. *Muſtaffus, Baſſa Turcic⁹, de remedio cogitat.* 201.
101. *Muſtaffi oratio demonitoria, ad Imperatorem.*

Arti-

Artificioſè ſe tyranni auribus inſinuat. 203.
102. *Ejuſdē aſtutum cōſilium, de mutando amore.* 205.
103. *Proponit pericula, evertendi per deſidiam Imperiŭ: niſi Irenē omittat.* 207.
104. *Mahometis, ad Muſtaffi verba, reſponſio.* 209.
105. *Pugna, in tyranni amantis pectore.* 210.
106. *Irenês, per nimia promiſſa, lactatio.* 211.
107. *Irenês, in futura geſtientis, gaudium.* 213.
108. *Mahometis, in publicum, progreſſus.* ibid.
109. *Irenês, in theatro ſtantis, ſpecies, ac deſcriptio.* 214.
110. *Pulcritudo magna, malum magnum. Militum admiratio.* 215.
111. *Mahometis, ad exercitum, Oratio.* 217.

112. *Neg-*

Digitized by Google

112. *Negotia, Otiîs eſſe interpolanda.* 218.
113. *Mahometis Pſeudo-prophetæ incontinentia. Item, aliorum quorundam, mulierofitas.* 220.
114. *Declarat Imperator; Se ducturum Irenem, ut legitimam Conjugem.* 123.
115. *Gaudium Irenês: &, capillorum oſtentatio.* 225.
116. *Verba fœderis Genialis.* 226.
117. *Barbari Sponſi inexſpectata, & inaudita immanitas.* 227.
118. *Deploratio Irenês, &, omniũ; pudicitiæ jacturam facientium.* 229.
119. *Matres quædam, Puellis noxiæ.* 232.
120. *Quando pereant Caſtæ? &, quantô exitiô?* 233.
121. *Clerocómi Vrbis ingreſſus.*

Ejus

Ejus deſcriptio. 235.
122. *Saxa Gemmi-para.* 237.
123. *Iter floridum. Icariæ ſcriptio, promiſſa.* 238.
124. *Oppidi Cetamni pueritia, in occurſum veniens.* 239.
125. *Hoſpitium, apud Coracanũ Druidam.* 240.
126. *Druidæ Coquus memorabilis.* 241.
127. *Coquarum, apud Druidas, deteſtatio.* 242.
128. *Alpes Pitymiæ. Periculum Ilibeſſi, & Verſij.* 244.
129. *Declinatio, & Fuga, Pityniarum Alpium. Tiberiani Fulminis fallax promiſſio.* 246.
130. *Iter matutinum pulcherrimum, Cineramniam verſus.* 249.
131. *Cineramnia. Ejuſdẽ Turris.* 250.

132. *Pu-*

132. *Puer ruſticellus, Narciſſulus.* 251.
133. *Fraus, à Tabacco.* 252.
134. *Profectio Inter-ſtagniana.* 254.
135. *Icaria, quæ tellus? &, cur ita nuncupata?* 256.
136. *Ingreſſus Vrbis Inter-ſtagniæ: Hoſpitium; &, Nocturna tempeſtas.* 257.
137. *Verſius ſollicitat Ilibeſſum, ut Fulmen Tiberianũ narret. Impetrat.* 259.
138. *Exordiũ Hiſtoriæ, de Fulmine Tiberiano.* 262.
139. *Annus, Menſis, Dies.* 263.
140. *Triſtis Calor, Tempeſtatis prodromus.* 264.
141. *Tempeſtatis genuina initia.* 265.
142. *Tonitrua, per gradus, propinquantia.* 267.
143. *Impendente ſævâ tempeſtate, Omniũ turbatio.* 268.

144. The-

144. *Theangelus, & Ilibeſſus, ad Marianeam fugiunt.* 270.
145. *Tempeſtatis fallax intermiſsio. Pictura, & Carminum compoſitio.* 272.
146. *Deſcriptio Tonitrui, in Diuini ſpiritûs Miſsione.* 274.
147. *Renouata Tempeſtatis ſeditio.* 277.
148. *Fulminis Lapſus, ſonus, atque fœtor.* 280.
149. *Ilibeſsi, & ſociorum, trepidatio, fuga, periculũ.* 282.
150. *Theangeli, pro alijs, paterna ſollicitudo.* 284.
151. *Parnaſsi, & Paulinei tecta lacerata.* 286.
152. *Synandrónis conuulſio : & foramen parietis prodigioſum.* 287.
153. *Sophronij pia cura. Lapis, vi Fulminis, in Hortum profectus, trinô ſaltu.* 289.

154. Par-

154. *Parthenónis miſera facies, & ſtrages.* 291.
155. *Floronia Veſtalis Caſ⁹.* 293.
156. *Caſsinei deſtructio, & calamitas.* 295.
157. *Oppreſſorū Cadavera.* 297.
158. *Lampas vitrea.* 298.
159. *Miraculum Fulminis, in Ciſta veſtiaria.* 300.
160. *Novi, de Fulmine, nūtij.* 302.
161. *Mœnium collapſorum aſpectus.* 303.
162. *Oculati teſtes.* 306.
163. *Trebatij Meridiatio infelix.* 307.
164. *Turris nitrati Pulveris, Tiberia.* 308.
165. *Ejuſdem, vi Fulminis, evulſio, & diſsipatio.* 310.
166. *Quas clades circumquáq; ediderit Fulmen?* 312.
167. *Civium tumultuantium, ad fulminis caſum, deſcriptio. Varij eorum geſtus & affec-*

affectus referuntur. 314.
168. *Lapidum ſparſio.* 317.
169. *Saxum, prodigioſô propulſu, uſque in Bunadium illapſum.* 318.
170. *Puerpera Niobaa.* 319.
171. *Ejuſdem lugubris interitus refertur.* 320.
172. *Ilibeſſi felix pertinacia. Fulminis, ſub noctem recurrens, horror.* 322.
173. *Hiſtoria Fulminis, paſſim vulgata.* 324.
174. *Tiberiæ veteris religio. Fulminis poëtica narratio.* 325.
175. *Ciconia, in ſummo Parthenône.* 230.
176. *Verſij trepidantis, per Ilibeſſum conſolatio.* 331.
177. *Somnia, de Tonitruis ac Fulmine.* 333.
178. *Mare Mortuum, Sodoma, Vxor Lothi: in Somnis.* 335.
179. *Baſis Statuæ-Salis, littera-*

rata, per hendecaſyllabos hiſtoricos. 336.

180. *Fulmen Sodomorum horrendum.* 337.

181. *Illecebra vetitæ Curioſitatis.* 338.

182. *Curioſitas Vxoris Lothi, expleta.* 340.

183. *Pœna Curioſitatis.* Ibid.

184. *Miſonis hoſpitis humanitas. Operis Epilogus.* 341.

FINIS.

Formis typographicis

GREGORII HAENLINI.

M. DC. XXXVII.

Superiorum Permiſſu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

John

Cob

Thomas . Scott